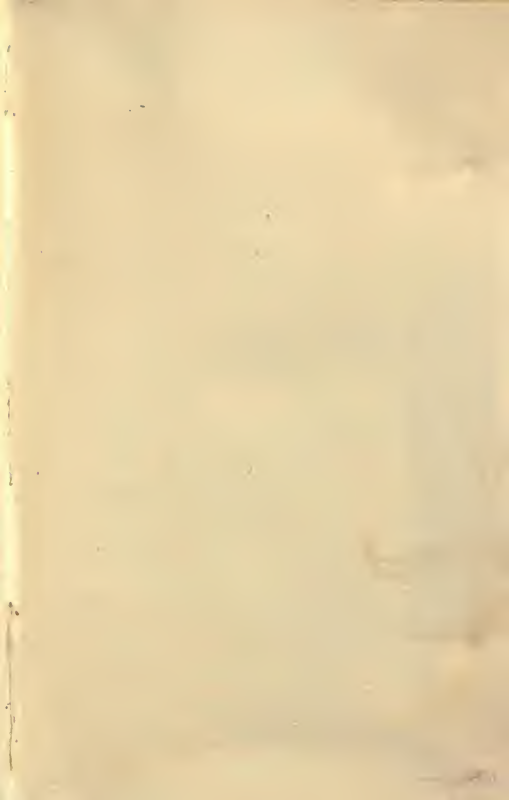

36.36 B 13

[Faint handwritten signature or initials, possibly "A. 258"]

63 3 16

36.26B 13

EXTERARVM

FERE OMNIVM ET

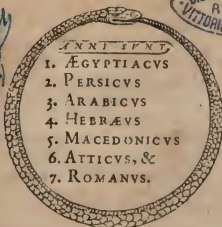
PRÆCIPVARVM

GENTIVM ANNI

ratio, & cum Ro-
mano colla-
tio:

Rara & exquisita rerum scitu dignissimarum
cognitione, ac diuersi generis Auctorum
explicatione referta.

IO ANNE LALAMAN-
tio apud Haduos Burgundiae medico
auctore.

- ANNI SPNT
1. ÆGYPTIACVS
 2. PERSICVS
 3. ARABICVS
 4. HEBRÆVS
 5. MACEDONICVS
 6. ATTICVS, &
 7. ROMANVS.

*Ipse ego signo Annum serpens curuatus in orbem,
Qui labens in se voluit atque redit.*

M. D. LXXI.

3175 A 3175

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

CAROLO, ANATO-
LIO ET HVGONI AL-

BOSIIS SVIS AB EO-

rum sorore affinibus,

Io. Lalamantius.

S. P. D.

OS veluti fastos & hanc anni
exterarum ferè omnium & præ-
cipuarum gentium cum Roma-
no collationem magno à me
non solùm studio vestigatam,
sed & ex imis tenebris aliquando tandem eru-
ram, sub vestro potissimùm nomine & patro-
cinio, fratres optimi, iccirco in vulgus exire &
apparere volui, quòd vos vt omnium aliarum
artium liberalium, sic & harum etiam rerum
studio teneri compertum satis haberem. Nam
cùm & conciuēs & æquales essemus, memini
ego vos à primis annis cura & liberalitate Pe-
tri Albosij patris vestri viri clarissimi & Fran-
cisci primi Galliarum regis medici, Hedux pri-
mùm, deinde & Lutetiæ optimis præceptoribus
operam literis vigilanter nauasse: & ex illo
nunquam desuisse & literas colere & literatos
amplecti. Quo factum est vt cùm intellexissetis
me affinem abs vestra sorore vestrum in anni
tractatione incubuisse, & quam dudum susce-

peram ad vmbilicū perduxisse:efflagitare pro ea quæ mihi vobiscum intercedit affinitate & necessitudine non desieritis, vt ne id scripti quod in manibus habebam confectum, latita- re apud me diutius & veluti sepultum iacere paterer: sed vt primo quoque tempore in cō- munē omniū vtilitatem publicandū curarem.

Ego & publicæ alioqui vtilitatis studiosus, & voluntatis meæ erga vos significationem aliqua re stificatione vobis notā facere cupiens eo maximè quod æquam & honestam postula- tionem afferretis, & quod etiam quanti me fa- ceretis hac vestra efflagitatione abunde mihi si- gnificaretis: libellum hunc, quanti quanti est, nulla mora fido Typographo committendum & commendandum putavi: ac insuper literis meis ad illum contineri volui, vt si doctorum virorum iudicio (quod lubens subeo) luce di- gnus iudicaretur, quod commodò reipublicæ fieret, publicaretur. sin contrā, omnino suppri- meretur, vel in vicum (vt ait Horatius) ad ven- dentem thus & odores deferretur, aut etiam blattis & tineis deuoueretur. prodit libellus do- ctis, vt video, probatus, nec (nisi ipse mihi sum suffenus) vsquequaque ineptus.

Cedo enim quenuis arbitrum, & vos in pri- mis iudices fero, ni hæc tractatio mira rerum varietate & nouitate non solum iucunda est, sed & ad intelligentiam quoque Scripturarū & omnium penè Auctorum admodum accōmo- tata. Primū enim, Quid magis varium, quid mage nouum & admirandum quam tridui aut quatruidui spatium (tot siquidem diebus totus hic libellus

libellus percurri poreſt) peragrata Ægypto , Chaldæa & Perſia, in Arabiam ac inde in Græciam & Latium tâdem etiam appellere? ac ſingulas illas gētes luſtrâdo obſeruare Romanos eas falſò barbaras appellauiffe , quū aliæ ex his ferè antequā nomen Romanū audiretur curſus ſyderū ita curioſè obſeruaffent, & aſtologi ca ratione deprehendiſſent, vt Solis eodē reditū (quē Annū vocāt) meratis eius ſpatiis tor nō ſolū menſibus & diebus, ſed & tor etiā ſupra dies & horas momētis cōſtare memoriæ prodiſſent & in certū modū digeſſiſſent? Ex qua ad amuſſim exactam facta Anni digeſtione chaos illud & confuſio quæ antea ex eius rei ignoratione inualuerat & genus humanum interturbat, ſublata eſt de medio.

Cui enim dubium eſſe poreſt abſque eo fore vt frigus æſtiuis menſibus, & cōtrà calor hyemalibus proueniat, & meſſium feriæ minimè in æſtatem, vindemiarum minimè in autumtū incidant? Quo fit vt, ni ingrati eſſe velimus, tanti boni auctōribus plurimū nos debere, fateri ingenuè cogamur. Iam quòd hæc tractatio ad intelligentiam plurimorū Auctōrū conducat, ex ipſa lectione credo iri manifeſtū. Ex eius quippe ignoratione fuerunt qui nomina menſium pro ducum nominibus uſurparēt: fuerunt & qui Atticorum menſium nomina à Macedonum menſium nominibus minimè interſtinguerent, ac nomen aliud pro alio ſupponerēt. Fuere etiam qui Ægyptiorum, qui Arabum, qui Perſarum etiam & Hebræorū & ordinem & nomenclaturam penitus ignorarēt.

Etſi autem minimè me latebat permultos in id ſtadium & quidem particulare incubuiſſe, & hunc Attici anni tractationem, illum Latini ſibi ſumpſiſſe deſcribendam: neminem vero adhuc extitiſſe cùm intelligerè qui de præcipuarum gentium anno pro dignitate dicendum ſibi ſuſcepiffet, hanc ego vnus ex omnibus prouinciis, quanquam duram, ſubeūdā eſſe mihi putauī. Quo in opere quantum lucis attulerim permultis locis qui ſunt apud Galenum, Iosephum, Zonarā, Thucydidem, Vegetium, Plinium, & alios auctores tam Hebræos, Græcos, quàm Latinos, cuius bono qui hæc percurrerit iudicandum relinquo.

Habete igitur, fratres optimi, hoc qualecunque opusculū, amoris in vos mei monimentum & pignus: quod (cùm eo nihil habeā antiquius) vobis, quos vnicè diligo & colo, offero: imitatus eos de noſtris ciuibus, qui aut numiſma aliquod priſci alicuius Cæſaris imagine efformatum & effigiatum, aut monumentum aliquod aliud antiquum, recens è ruderibus & ruinis noſtræ vrbis Heduenſis quondam florentiſſimæ eſſoſum naſti, ſtatim illud quantiuiſ pretij ſit, ei quem chariſſimum habet, offerūt.

Valete interim, & me amate. Ex Burgundionum Heduis, Romanorum
quondam ſocijs, Ca-
lendis Maij

NOMINA AVCTO-

RVM QVI HIS COMMEN-
tarijs citantur.

ÆTIVS.

ANGELVS *Politianus*

ÆSCHINES.

CÆLIVS *Rhodiginus*

CICERO.

CONSTANTINVS *Cæsar.*

COLVMELLA.

DEMOSTHENES.

DIODORVS *Siculus.*

DIOGENES *Laertius.*

EVAGRIVS.

GALENVS.

GELLIVS.

GVIDO *Bonatus.*

HERODOTVS *Hal.*

HIERONYMVS.

IOANNES *Baptista Pius.*

LACTANTIVS.

LIBANIVS.

LIVIVS.

MACROBIVS.

MELA.

NICEPHORVS *Callistus*

OVIDIVS.

PHILOSTRATVS.

PLATO.

PLINIVS.

POLITIANVS.

PLVTARCHVS.

SEVERIANVS.

SIMPLICIVS.

STRABO.

SVETONIVS.

SVIDAS.

THEOD. GAZA.

THVCYDIDES.

VARRO.

VARINVS.

VIRGILIVS.

BARTHOLO. MONRAMBALDVS

HAEDVVS.

*Aegyptum vsque ferunt isse Eudoxum atq;
Platona*

*Certū anni vt possent inde referre modū:
Omnes namq; alias gētes apud ordine nullo
Constans, incertus & vagus Annus erat.
Sed quæ tunc fuerit ratio tacitum hæctenus,
aut quam*

*Seruaret legem cætera Barbaries.
Exiguo hîc vulgat Lalmantius ecce libello,
Vt sit tam longam nil opus ire viam.*

BREVIS

BREVIS INDEX EX

ALPHABETI OR-
dine.

A		122
<i>Ab fol.</i>	67	<i>Alcion</i> 127
<i>Abib</i>	63	<i>Almanach, Hebraï</i>
<i>Abies germinat</i>	106	88
♂	107	<i>Alphonſus de anno</i>
<i>Adar menſis</i>	72	174
<i>uſque ad</i>	89	<i>Ambroſius</i> 74
<i>Ætius medicus</i>	11	<i>Ἀμείνωπλος Luna</i> 148
32 ♂	100	<i>Angelus Politianus</i>
<i>Affectiões Luna</i>	143	
148 ♂	186	<i>Annus quid</i> 2
<i>Ægyptii</i> 23, 24,		<i>Annus Arabum</i> 61
25. ♂ deinceps.	♂	62
<i>Ægyptii menſes</i>	31	<i>Annus Auguſti</i> 173
<i>Æquinoctium</i>	11	<i>Anni Athenienſis i-</i>
<i>Æquinoctiū Ver-</i>		<i>nitium</i> 101, ♂ dein.
<i>num</i> 76, 77 uſq; 80		<i>Annus Biſſextilis</i> 38
<i>Æchines</i>	135	<i>Annus Cynicus</i> 19
<i>Ætanim</i>	68	<i>Annus Macedonicus</i>
<i>Ἀρεο</i>	106, 107	89. ♂ dein.
<i>uſque</i>	111	<i>Annus magnus</i> 15.
<i>Alalcomenius</i>	22,	16. ♂ dein. Iubi-

<i>leus</i>	20	89, &	92
<i>Annus Numa</i>	158	<i>Asconius</i>	184
<i>Annus Persicus</i>	60	<i>Asiani</i>	102
<i>Annus quo Auctor</i>		<i>Assuerus</i>	71
<i>hac Hedua scripsit</i>		<i>Athenienses</i>	102
77, & 79		<i>Athyrmēsis AEg.</i>	31
<i>Annus Romanus</i>	154	<i>Audinaus</i>	89. & 99
<i>eius initium</i>	176,	<i>Augustus Caesar</i>	173
&	177	<i>Augustus mensis</i>	201
<i>Annus Lunaris</i>	3.		
<i>Solarē excedit</i>	87,	B	
&	137, 138	<i>Babilonij</i>	4. & 27
<i>Annus vertens</i>	2	<i>Baptista Pius</i>	125
<i>Antigenides</i>	104,	<i>Barbara nomina mē-</i>	
&	118	<i>sium</i>	37
<i>Antheſterion</i>	124	<i>Baruch locus</i>	67
<i>Apellæus</i>	70	<i>Berosus</i>	26
<i>Aprilis</i>	125	<i>Bisſextus</i>	38. 165. 172
<i>Arabes intercalāt</i>	31	<i>Bisſexti appellatio vn</i>	
<i>Arati interpres</i>	34	<i>de</i>	196
<i>Arcturus</i>	104, &	<i>Bithinia</i>	79
118, &	121	<i>Boedromion</i>	117,
<i>Aristotelis locus</i>	17.	&	118
102. 118. 126, &		<i>Bonatus de Latis</i>	62
127		<i>Bruma</i>	2. 5. 12. 13.
<i>Arius</i>	77	127, &	202
<i>Artaxerxes</i>	65	<i>Bul</i>	64,
<i>Artemisus</i>	66.	&	68.
			<i>Caſar</i>

C		Cras.		6	
Caesar		166	D		
Calamicaesura	104	Damasceni	102		
Calenda	183, &	Damatius	22		
184		Demosthenis locus	95		
Callistus Nicephorus		& 96. 104. 118, &			
139		119. 131. 135. 138.			
Canis exortus	19	146			
Cato Iureconf.	193	Deuteronomij locus			
Cani menses	139	74			
Celsus Iureconf.	195	December	202		
Censorinus	19	Deutius	89, & 94		
Chisleu	69, & 70	Dies	4		
Choes	126	Diei principium, ibid.			
Ciceronis locus 2. 14.		176, &	177		
18. 21. 29, &	30.	Diei partes 6, &	7		
168. 192		Dies illunes	147		
Claudius episcop.	129	Diluculum	7		
Coitus Luna	147	Dilunium	69		
Columella	76	Diogen. Laërtius	132		
Constantinus Caesar		Dius	89		
76, &	147	Διχότμ & Luna	148		
Constantinus Helena		Dysticus	89, & 100		
filius	79				
Conticinium	7	E			
Cornarius	92, & 93				
Corniculata Luna		Elaphebolion	101, &		
148		128			

INDEX.

Elul	64, & 67	Gamelion	128
Embolismus mēsis	87	Gaza	106. 124, & 129
Emendatus Galen.	93	Gellius	193
Εὐν ἡμέρα	146	Genesius Sepulchenda	
Epigramma Gracum	178		
30, & 31		Gorpieus	89, & 97.
Euagrius	92. 93, & 99	Graci anni initium	27
Εὐφεία Luna	148	Gracum Epigramma	
Εξαιρέσις dies,	21	30, & 31	
Exemptiles dies	&	Graci menses in deca	
menses	21, & 22	das diuidunt	145
Exortus canis matuti		Guido Bonatus de La	
nus	19	tis	62

F

H

Fauonius flat	77	Habitus Luna	148
Februarius	191. 193	Hebraei anniratio	63
Firmamentum	18	Hebraei unde annum	
Fragmenta Legum	inchoent	74, &	
XII. Tabularum	195	deinceps.	
Franciscus Strozza		Hecatombeon	101.
129		102, & inde.	

G

Hebdomas

4

Galeni locus emen-		Herodoti locus	23, &
datus	93	24	
Galeni locus	63. 76.	Hester locus	64, & 71
99. 110. 120. 121.		Hieronymus	65
139. 172		Homeri locus	147
Gallicinium	7	Hora	4, & 5
		Hyems	

<i>Hyems</i>	10	155, & 165	
<i>Hypocrates</i>	110	<i>Lous</i>	69, & 70. 89
<i>Hyperberetans</i>	97,	<i>Lucianus</i>	34
& 98		<i>Ludi Delphici</i>	16
I		<i>Luna</i>	15
<i>Ianus</i>	190	<i>Luna silens</i>	147, &
<i>Ianus Cornarius</i>	92	148	
<i>Idus</i> 185, & deinceps		<i>Luna situs</i>	148
<i>Illunes dies</i>	147	M	
<i>Imber quid</i>	203	<i>Macedonici anni</i>	89,
Η μὲν & Luna	148	& deinceps	
<i>India</i>	33	<i>Machab. locus</i>	69,
<i>Initium anni AEgypti</i>		& 70. 71. 73. 100	
<i>ptiaci</i>	27	<i>Macrobius</i>	18. 23.
<i>Intercalatio</i>	193, &	114. 124, & 125.	
<i>inde.</i>		158, & inde & 193	
<i>Iosephi locus</i> 15. 25, &		<i>Mane</i>	8
26. 33. 65. 66. 67. 68.		<i>Martinus</i> 4. Font.	62
69. 70. 71. 73		<i>Martius</i>	156. 170,
<i>Iuriscon. locus explica</i>		& 197	
<i>tus</i>	195, & 196	<i>Mela</i>	25
L		<i>Mensis</i>	3
<i>Labeones</i>	127	<i>Menses pleni</i>	139
<i>Lactantius</i>	24, &	<i>Mensis vertens</i>	3
29		<i>Mensis Luna ibidem</i>	
<i>Laertius</i>	132	<i>Menses AEgyptij</i>	31,
<i>Libanius</i> 138, & 146		& deinceps.	
<i>Liuius</i>	140, & 141	<i>Mercidinus</i>	22 & 167

INDEX.

<i>Meridies</i>	8, & 9	<i>Pesah</i>	<i>Hebr.</i> 81, & 82
<i>Momentum</i>	4	<i>Pinus</i>	109, & 134.
<i>Montanista</i>	80	<i>Plato</i>	102, & 136
N		<i>Plenilunium</i>	148
<i>Nicen. syn.</i>	77. 78. 79	<i>Plenimenses</i>	139
<i>Nicea Bithiniae</i>	79	<i>Plinij locus</i>	12. 19.
<i>Nilus</i>	32		26. 33, & 34. 76, 80.
<i>Nicephorus</i>	139		106. 107, & 108. 126
<i>Nisan</i>	64, & dein.		& 127. 147. & 168
<i>Nomina mensiu A-</i>		<i>Plutarchus</i>	94. 95. 96.
<i>rabum & Pers.</i>	60. 62		97. 115. 116. 117.
<i>Nepulwia</i>	148, & 186		118. 119. 122. 123.
<i>Nona</i>	185		125. 127. 147. 167
<i>Nox</i>	4	<i>Pomponius Mela</i>	25
O		<i>Ptolemeus</i>	62, & 126
<i>Olympias</i>	16. 17. 136	Q	
<i>Ouidij locus</i>	154, &	<i>Quadrans</i>	4. 27. 170.
	155. 172. 179, & 180.	R	
	192. 198.	<i>Rinanus.</i>	108, & 109
P		<i>Roma condita</i>	36
<i>Panathenea</i>	132	<i>Rom. intercalant</i>	21
<i>Panemus</i>	95, 96	<i>Romani circa Brumã</i>	
<i>Panselinũ</i>	148, 186	<i>annũ inchoãt</i>	102.
<i>Partes diei</i>	6, & 7		155, & 156
<i>Pascha</i>	75. 81, & 82	<i>Romulus natus</i>	35. 36.
<i>Peritius</i>	89, & 99	S	
<i>Phœnices</i>	25	<i>Scenopegia</i>	68
<i>Philostatus</i>	124	<i>Scombrĩ</i>	103
		<i>Sebat</i>	

<i>Sebat</i>	71	<i>Theon</i>	34, & 35
<i>Seētafratr.minorū</i>	62	<i>Theophrastus</i>	103.
<i>Seculares ludi</i>	2	104.105.106, &	
<i>Seculum</i>	1	<i>deinceps.</i>	
<i>Sempronii locus</i>	36	<i>Thot</i>	31, & 32
<i>Sepul.Genesis</i>	178	<i>Thucydides</i>	94, &
<i>Seuerianus</i>	143.145	128, & 129	
<i>Silentia Luna</i>	148	<i>Tropicus hybernus</i>	
<i>Simplicius</i>	102	190.	
<i>Solini locus</i>	26	<i>V</i>	
<i>Solst. 5.II.12.13.77.</i>		<i>Varinus</i>	132
102.103.104.170		<i>Varro</i>	1.10.12.177.
<i>Solon</i>	147	& 191	
<i>Sozomenus</i>	75	<i>Ver</i>	10.75, & inde
<i>Strabo</i>	39	<i>Vernales mēses</i>	109.
<i>Strozza</i>	229	& 110	
<i>Suidas</i>	92.94.95.	<i>Vespera</i>	9
97 98.99.100.124.		<i>Victor Pont.Rom.</i>	83,
126.127.		& 84	
<i>T</i>		<i>Virgilius</i>	19, & 178
<i>Tempora anni</i>	10	<i>Visitation. Luna</i>	148
<i>Tēpus quid. Tempus</i>		<i>Vitruvius</i>	149
<i>unde</i>		<i>Vncia</i>	4
<i>Temporis partes</i>	1	<i>Vrsa</i>	129
<i>Thargelion</i>	101, 132.	<i>X</i>	
&	133	<i>Xanthicus</i>	65, & 92
<i>Thebet</i>	71	<i>Xenophon</i>	26.

Annotationes seorsum in Chartula ab Auctore scriptas, & pagina
10. omiffas, ad hoc signum * * addendashic inferuimus:

Prima fax: Πρώτη νύξ: ἡ πρώτη φυλακή: ἡ πρώτη ὕπνου:
Noctis initium, quo tempore excubiæ agebantur, prima vigilia
incipiebat, & tessera (quæ erat signum militare, quod verbum
Vigiliarum, nostris *le mot du guer* dicitur) dabatur. vnde dare
tessera, *donner le mot du guer*, accipere & petere tessera apud
Auctores, *prendre & demander le mot du guer*.

Nox concubio: Δόντις φυλακή: Secunda vigilia, quod
fecit omnes tunc cubent, inquit Varro.

Nox intempesta: Τρίτη φυλακή: Tertia vigilia: Quum
tempus agendi nullum est, inquit Varro. & Macrobius, Quæ non
habet idoneum tempus rebus gerendis. Id tempus nonnulli cum
concupio confundunt, & Silentium etiam noctis vocant, ab eo
quod tum sileatur, inquit Varro.

ADDE eadem pag. * * paulò post.

Pingebatur autem ita, vt aut è vitibus vinum colligeret, aut v-
uas calcarèt, & ab earum calcatione sordidas effèt. pingebatur
etiam & capite pomis redimito: Ouidius,

Stabat & Autumnus calcatis sordidus vuis. Et Flaccus
Vel cum decorem mitibus pomis caput Autumnus arnis extulit.

QVÆ sequuntur & corrigenda & restituenda sunt,

Pag. 64. §. 3. 3. Siuan. 4. Thamuz qui &
Rothem. & 20. בִּישָׁן 66. 12. וִי! vel וִי! vel וִי!
& 16. primo Regum. 67. 8. סִיּוֹן & 16. תְּשִׁינָה &
20. vicesimo septimo. & 23. Elul אֱלֻל 63.
1. תְּשִׁינָה vel חֲמִיתָיִם & 2. Thifri חִתִּי & Ha-
thanim & 21. vel מִרְיָשָׁן 69. 19. בִּישָׁן 71. 1.
טָהַר & 22. שָׁהַר 72. 1. אֶרֶץ 73. 6. quæ (vel
potius qui) dicitur voce Syriaca, pridie Mar-
dochæi dici.

De tempore &

EIVS PARTIBVS.

EMPVS, quod grecis
χρόνος & dicitur, Est δὲ μέ-
τρα τῆς τ' κóσμου κινήσεως:
id est, Interuallum motus
mundi: diuisum in partes
aliquot ab Solis & Luna

cursu, à quorum tenore temperato tempus
dictum notat Varro initio lib. 2. De lingua
latina. Alij sic diffiniunt, Tempus est certa
dimensio qua ex cali conuersione colligitur.
Aristoteli Tempus est numerus motus secun-
dum prius & posterius. Aliis Tempus est
mensura qua metimur motum corporum, ut
Solis, Lune & Syderum. quod ut cum mun-
di creatione caput, ita cum eius dissolutione
finem est habiturum.

Macro-
b. Satur.
cap. 6

TEMPORIS PARTES SVNT,
SECVLVM: Varroni est spatium centum
annorum. dictum à sene, inquit, quòd lon-

Seculum.

Varronis
locus.

gissimum est senescendorum hominum spatium. sed is locus apud Varronem corruptus est. Festus Pompeius Seculares, inquit, ludi apud Romanos post centum annos fiebant, quia Seculum ad centum annos extēdi existimabant.

ANNVS, inquit Festus, ex Græco venit quem illi ἐνιαυτός dicunt. & quod nos triennium, illi dicunt Τρετες. & Actorum 20. versu 31. Τρία triennium etiam dicitur. Est autem Annus spatium temporis quo Sol signiferum ambit: vel quo Sol duodecim signa Zodiaci percurrentes, eodem unde profectus est redit. Iulius Pollux libro 1. cap. 7, Annus, inquit, est duodecim mensium tempus, Solis circuitus, deo ex horis in horas transeunt. Varro de lingua latina, Tempus à Bruma ad Brumam dum Sol redit, Annus vocatur. Cicero lib. de vniuersitate, Annus est, inquit, ubi Sol suum totum confecit & peragrauit orbem. Porro hic Annus vertens dicitur ad differentiam magni Anni, de quo post. Sed enim Annus vertens is est, qui ad Solis cursum accommodatus est: tempus scilicet à Calendis Ianuarij vel à quolibet alio mensis die ad easdem Calendas vel alium quemlibet diem: qua significatione Iuuenalis Satyra 7. dixit, Et cū se verterit annus. Et Suetonius

tonius scripsit Caligulam immensas opes non toto vertente anno absumpsisse, quod est non expleto spatio unius anni Solaris.

MENSIS est spatium quo Luna signiferum percurrentes eodem reuertitur. Cicero lib. de vniuersi. Mensis est quando Luna lustrato cursu suo solem consecuta est. Varro de lingua latina, Mensis à Luna motu dictus, dum ab Sole profecta rursus redit ad eum Luna. quæ græcis μήνη Latinis etiam Mene dicitur. unde illorum menes οἱ μήνες à nostris menses dicuntur & μηνιαίων triginta dierum tempus. Menses vertentes etiam sunt, cum Sol signi spatium, quod est duodecima pars mundi, mense vertente vadens transit, ut loquitur Vitruuius, & hac ratione menses vertentes, qui sunt tricenū plus minus dierum à Lunaribus differunt. quia Luna die octauo & vicesimo & amplius circiter hora, calicircuitiōnem percurrentes ex quo cæperit signo ire ad id signum reuertendo perficit Lunarem mensem. Caterum

ANNVS capit menses duodecim, Hebdomadas quinquaginta duas, & prætereà diē unum & quartam ferè dici. sed ad verum quota pars diei sit Astrologi certant & adhuc sub iudice lis est. sed de hoc post in anni Rom. tractatione.

MENSIS hebdomadas quatuor capit.

HEBDOMAS, quæ & Septimana, dies 7.

DIES, Quadrantes quatuor:

QUADRANS, horas sex:

HORA, quæ vicesima quarta pars est diei naturalis, puncta quatuor:

PUNCTVM, decem momenta:

MOMENTVM, uncias duodecim:

VNCIA, atomos quadraginta septem:

ATOMOS, ut vox sonat, diuidi amplius non potest.

DIEM verò Itali & Bohemi à Solis occasu incipiunt. Umbri & Arabes à meridie. Athenienses & Hebraei à sole occaso. Babylonij ab exorto. Romani, AEgyptij ut & Galli à media nocte. de quo Gellius lib. 3. cap. 2. Plin. lib. 2. cap. 77.

ASTROLOGI porrò diem duplicem faciunt, Naturalem & Artificialem. Naturalis dies horarum est vigintiquatuor: cuius partes sunt Dies & Nox. Artificialis est spatium ab ortu solis ad eius occasum. ut Dies Artificialis sit, quandiu sol est supra terram. Nox contrà. Idem quinetiam Astrologi Horas alias aequales alias inaequales esse dicunt. AEQUALIS hora est diei naturalis pars vicesima quarta. AEQUALES autem horæ bis in anno cōtingunt, nempe AEQUINOCTIO Verno &

Au.

Autumnali. quibus temporibus dies aequales sunt noctibus. Inaequales hora, quæ & temporaria & artificiales dicuntur, potissimū fiūt circa Solstitium & Brumam. Nam cū circa Solstitium æstiuum dies sint longiores noctibus, fit vt hora etiā diurna nocturnis sint longiores. tūc enim dies habet horas sedecim: nox, octo. In Bruma contrā fit: Nam cū tūc noctes sint longiores diebus, hora etiam nocturna diurnis sunt longiores. vt nox sedecim horas: dies tantū octo habeat, aequales tamen inter se. Has verò si ad inaequales reducere volueris, ac verbi gratia, Solstitio totam moram solis supra terram in partes seu uncias duodecim partiri, & Bruma totam etiam eius moram sub terris, in totidem: assignes oportet unicuique uncia e duodecim, vnā horā aequalem, ac præterea vnā horā quartā cum momentis decem. Contrā, his additamentis singule horæ e duodecim noctis Solstitialis & diei Brumalis curtiores erunt hora equali. Sic hæ horæ duodecim curtatæ, octo tantū equalibus horis respondebunt. octo quippe tantū horas aequales habet nox Solstitialis. & totidem Brumalis dies. Horæ verò sedecim tam diei Solstitialis quàm totidem noctis Brumalis, longiores factæ vna quarta & momentis x.

Solstitiū.

Brumæ.

ut dictum est, duodecim etiam horis aequalibus aequipollebunt. Diebus porro crescentibus aut decreascentibus per magis & minus, horas etiam inaequales aut augeri aut minui contingit.

PRIMA autem hora diei aliis ab ortu solis, aliis ab occasu, aliis à meridie, aliis à media nocte incipit. ut paulo ante ex Gellio de diei initio dictum est.

NVDIVSQVARTVS, ἡ παρὰ λήθου ἡμέρα γ' ἀπὸ τετάρτης. Act. 10. ver. 30.

NVDIVSTERTIVS, compositum ex nūc & die tertio, Fest. Pompeio θεῶχθες.

HERI, χθες, χθιζόν.

HODIE, σήμερον.

CRAS, αὔριον.

PERENDIE, ἡ ἐπιῶσα ἡμέρα γ', ἡ ἡμέρα ζήτη. Ioan. 2. 1.

PRIDIE, Est quasi heri non tamen hodie ni diei, ἡ προταυραία.

POSTRIDIE, postera dies, quasi cras non presentis diei sed alicuius alterius prateriti aut futuri, ἐν ἡμέρῃ, ἡ ὑπεραία, ἡ ἐπαύριον. Act. 22. ver. 30. & 21. ver. 8. ἡ ἐπιῶσα.

PRIMUM DIEI TEMPVS A MEDIA nocte incipiendo more Ro. aut etiam Gallico:

MEDIAE NOCTIS INCLINATIO,
μεσο-

μεισινύκτιον, *Luc. 11 v. 5. Περὶ ἀλεξζυόνων ὥ-* *Macrob. lib. 1. Sa-*
tur. cap. 3.
δὰς, ὑπὸ τῷ ὥδῃν ὀρνιθοῦς, sub galli cantum.

GALLICINIVM, *Ἀλεξζυόνων ἀδόν-* *Alex. ab*
Alex. lib.
των.

CONTICINIVM, *cum & galli conti-* *4. cap. 20.*
Pollux
c. 7. lib. 1:
cescunt & hominēs quiescunt, περὶ ὀρθρον,
πετάρτη φυλαχὴ, quarta noctis vigilia, ut
Matthai 14. v. 25. Veteres enim in quatuor
vigilias noctem diuidebant, & singulis vi-
giliis singulas excubias assignabant, quas
graci φυλαχὰς vocant.

CREPVSCVLVM *matutinum, ὀρθρον*
βαθὺ, quasi diluculum profundum, Lu. 24.
ver. 1. Est autem id tempus cum adhuc mul-
tum noctis est necdum lucefcit, μήτι ὅπως
κρίσης τῆς ἡμέρας: λῖαν ὥρῳ dixit Marcus,
quod est valde manè, cap. 17 versu 21. Idem
Ioannes dixit cap. 20. ver. 1. ὥρῳ σκοπῆας ἐν
οὔσης. i. manè cum adhuc tenebræ essent, nec
dum illuxisset.

DILVCVLVM, *cum incipit dignosci*
dies, ἀγὼ, unde ἄλεις ἀγῶς, in diluculū, in
lucē, Act. 20. ver. 11. & ὀρθρον, ὑπὸ τῷ ὀρθρον,
sub diluculum, Act. 5. ver. 21. vnde & ὀρθρί-
ζεν diluculo surgere, Luca 21. ver. 38. porro
verò diluculo, exortu Auroræ, albescente cæ-
lo & exacta propè nocte sydera poëtis cade-
re dicuntur, Virgilius: Suadentque

cadentia sydera somnos. Item:

Ergo age nate Dea primisq; cadentibus astris
Iunoni ferritè preces. i. sub auroram. cum sci-
licet aduentante sole astrorum acies & ful-
gor hebescit & obscuratur, & Lucifer seu
Iubar gravis φωσφόρος, sese prodit, subse-
quente statim aurora.

MANE SEU AVRORA, diei prin-
cipium inquit Varro. quod tùm manat dies
ab Oriente, nisi potiùs quod bonum antiqui
manum dicebant. Mane inquit Macrobius,
dum dies clarus est. Mane autem à Manibus
dictum vult. quod à Manibus, id est, inferio-
ribus locis exordiũ lucis emergat. πρωτὴν ἑω,
ἡ δὲ τλὴν ἑω, πρωί. Nonius Marcellus. Manũ
dicitur clarum, unde & Mane post tene-
bras noctis diei pars prima. Ioan. 21. ver. 4.
πρωτὰς δὲ γενόμενης. i. Mane iam exorto.
Festus Pomp. Mane à Dijs manibus dixe-
runt. Sunt autem tria hæc tēpora, Crepuscu-
lum matutinum, Diluculum & Mane seu
Aurora ad eò sibi vicina inuicem & propin-
qua ut vix interstingui possint ut mirum
non sit ea plerunque confundi.

DIES CLARVS, ἡλίου ἀνίστατον. γενο-
μένην ἡμέραν, ortus dies. Luc. 4. ver. 42

MERIDIES, quasi medidies, ut an-
tiqui dicebāt d. non r. in hac dictione ponētes
inquit

inquit Varro, Medius est dies. μεσημβρία,
μεσσην ήμέρα. μέση ήμέρα. Act. 26. ver. 13.

TEMPVS OCCIDVVM, Occasus
solis. Sol occidens. ὁ ἥλιος δύων. Lucæ. 4.
ver. 40. ὡς ἡλίας δυσμῆς.

SVPREMA TEMPESTAS, Serū,
ΟΨία. Sero, ΟΨε, Diei nouissimum tempus.
Crepusculum .i. dubium, quòd tum dubium
sit an dies an nox sit. Id tempus ferè cum ve-
spera confunditur abs qua Hebræi diem suū
inchoabant. Matth. 27. ver. 58. ΟΨίας δὲ
ἑσπερίης .i. cū serū diei esset. Et Ioan. 19. v. 19.
ἔσπης δὲ ὀψίας. cū ergo vespera esset: seu cū
serum esset. Nam quia hæc tempora vicina
sibi & propinqua sunt, ita vt finis vnius alte-
rius sit principium, sit vt plerumque con-
fundantur inter se. quod & in aliis tempo-
ribus vsu venire solet.

VESPERA. Ἑσπέρα. cū iam obte-
nebrata est terra & tenebra irrepserunt ori-
turque stella quam Græci ἑσπερον Latini
Vesperuginem vocant. Idque tempus nox
est. porro eadem stella manè ante ortum So-
lem iubar Latinis dicitur, quòd eius splendor
diffundatur in modum iube leonis inquit
festus Pomp. Catullus quo Latine ἑσπερον no-
minaret, Noctifer dixit, ea forma qua Luci-
fer, in Epithalamio.

Nimirū Oeteos ostendit Noctifer ignes:
 prisca verò illirationis caelestis ignari diuer-
 sas stellas Phosphorum & Hesperum existima-
 bāt. Primus Parmenides, vel ut aliis placet
 Pythagoras, unā eandēq; esse existimauit.

••
 ANNI TEMPORA quatuor. ••

VER, Ε'αρ. Ver inquit Varro, quòd
 tum incipiunt virere virgulta ac vertere
 se tempus anni nisi fortè à græco Ε'αρ.

ÆSTAS, Θέρη ab æstu. nisi for-
 tè à græco ἄδ' ἔσται, Varro.

AUTVMNVS Φθινόπωρον & ὀπώρον
 Iulio Polluci cap. 7. lib. 1. Festus dictū putat
 quòd tum maximè augeantur hominum o-
 pes coactis agrorum fructib. Varro à Sole. sed
 locum de mendo suspectum habeo. Autum-
 nus etiam interdum Autumni simulachrum
 pictum significat.

••
 HYEMS, Χειμὼν, Hyems, inquit
 Varro, quòd tum multi imbres, &c. ;

DE HIS 4. TEMPORIBVS HIP-
 pocrates ita lib. 3. de dieta,

ANNVM in quatuor partes diuidunt,
 quas plerique omnes nouerunt,

HYEMEM, Ver, Æstatē & Autumnū.

HYEMEM quidem à pleiādū occasu vs-
 que ad Æquinoctium Vernum.

VER: Ab AEquinoctio ad pleiadū exortū.

ÆSTATEM: A pleiadū ortu vsq, ad Arcturi exortum.

AVTVMNVN: Ab Arcturi exortu ad pleiadum occasum.

Vide quæ de his anni tēporibus dicuntur ex Gal. in Artemisio mēse macedonico secūdo.

PAVLVS ÆGINETA DE HIS etiam hæc habet lib. I. cap. C. in fine,

ABRUMA vsque ad Vernal AEquinoctium numerantur dies nonaginta.

AB AEquinoctio Verno vsque ad Vergiliarum ortum dies sex & quadraginta.

A Vergiliarum ortu vsq, ad Solstitium æstiuū dies quinq, & quadraginta existunt.

A Solstitio æstiuo ad AEquinoctiū Autumnale dies tres & nonaginta.

AB AEquinoctio Autumnali ad Vergiliarum occasum dies sex & quadraginta.

AB occasu Vergiliarum ad Brumam dies quinque & quadraginta.

ETIVS SERMONE 3. TETRABLI.

I. cap. 164.

MENSE Martio die vicesima tertia AEquinoctium Vernal.

Mensis Maij septima Pleiades apparēt.

Vicesima quinta Iunij Solstitia æstiva.

Vicesima quinta Septembris AEquino-

Etium Autumnale.

Vicesima tertia decembris Solstitium est hybernum quam & Brumam appellant.

Aëtij interpres Dystrum Martio, Xantichum Aprili confert Ceteros menses nominibus Latinis exprimit. Ego defectu codicis graeci mensium Macedonicorum ex Aëtij descriptione nomenclaturam hoc loco inferre non potui: quam tamen suo loco videbis!

Varro lib. 1. de re rusti. cap. 28. Dies primus est veris in Aquario. AEstatis in Tauro. Autumni in Leone. Hyemis in Scorpione. Cum uniuscuiusque horum quatuor signorum dies tertius & vicesimus quatuor temporum sit primus, efficitur ut ver dies habeat XC I. AEstas XC IV. Autumnus XC I. Hyems XXXIX, &c.

Plinius lib. 18. cap. 25. Cardo, inquit, temporum quadripartita anni distinctione constat per incrementa lucis. Augetur hæc à Bruma & aequatur noctib. verno æquinoctio diebus XC. tribus horis. Deinde superat noctes ad Solstitium diebus XC III. horis XII. usque ad æquinoctiū Autumni: & tum aequata die procedit tum ex eo ad Brumam diebus LXXXIX. horis, iii. & subdit. Omnesq; ea differentia fiunt in octauis partibus signorum. Bruma, Capricorni ad VIIII. Calend.

Ianua:

Ianuarii ferè. AEquinoctium vernum, A-
rietis: Solstitium Cancrì: alterumque AEqui-
noctium, Libræ, &c.

Iam Bruma Varroni de ling. La. à breui-
tate dierum dicitur, nempe tunc est breuissi-
mus dies. Et fortasse per syncopen à Græca
dictione $\beta\rho\mu\alpha$ nuncupata sic à Latini-
nis videatur. Quibusdam Bruma, Solstitiū
Hyemale nuncupatur: vt Columellæ lib.
11. cap. 2. & Macrobio lib. 1. Satur. cap. 27.
quanquam sunt qui hoc minus Latine dici
putēt. in quæ est P. Victorius in explicatio-
nibus suis in M. Varronis numerū 46. lib. 1.

Solstitium contrà, dies est anni longissi-
mus: sic dictus, vt Varroni placet, quod Sol
eo die stare videatur, & ea forma dicitur
qua Iustitium. Etsi autem à Solstitio Solsti-
tialis deducitur (nam & solstitialem morbū
dicimus qui Solstitio, sub caniculam, & qui-
cumque æstu sanit, & herbam solstitialem,
quæ æstate media crescit) tamen ea dictio ple-
rumq; idem quod Solaris significat. Linius,
desuntque dies solido anno qui Solstitiali
circumagitur orbe: id autē est Solari orbe, &
Solinus quā solstitiali plagæ obuia est. 1. pla-
gæ solari quæ meridies est. Caterum reuersio-
nes Solis quæ à Latinis Bruma & Solstitium
dicuntur, Græcis $\xi\omicron\pi\alpha\iota$ appellantur $\delta\epsilon\epsilon\upsilon\alpha\iota$

& *Χειμῆρος*.

AEquinoctiū est cū Sol venit in medium spatium inter Brumam & Solstitium, ut inquit Varro. quod dies æquus sit & nox æquinoctium dictum. æquidiale, inquit Festus, apud antiquos dictum est quod nos æquinoctiale nunc dicimus. quia nox diei potius quàm dies nocti annumerari debet. graeci quoque in hoc consentiunt ἰσημερία id est æquidiale dicentes. Hac Festus Pompeius.

Est autem æquinoctium duplex. Alterum Vernum cū Sol est in Ariete; Alterum Autumni, cū Sol est in Libra. ut supra dictū est.

Notatu verò etiam dignum est AEquinoctium non tantum esse breue illud tempus unius aut duorum dierum quo æquatur spatia diurna nocturnis, sed longiorem temporis tractum & intervallum, ut ab ipso verno æquinoctio propè ad Vergilias: Cicero,

Nunc quidem nos moratur AEquinoctiū quod valde perturbatū erat. atqui scribebat hoc Cicero ut ex epistola liquet, XVII Calendas Iunias. Scribunt vero nostra huius tempestatis astrologi AEquinoctium vernum die X. Martij hora prima à meridie minuto XXX. contingere. Autumnale verò die XIII. Septembris hora secunda.

DE MAGNO ANNO EX VARIIS
Auctōribus.

OENOPIDES Chius Astrologia cum pri-
mis peritus cū dedicaret in Olympiis legū
tabulam inscripsit in ea Astrologiam anno-
rum quinquaginta nouem, affirmans hunc
esse magnum annum. Hac AELIANUS ti-
tulo De quibusdam Astrologis.

Meton Lacedemonius, vel, vt alii, Lacedemoniensis astrologia peritus columnas sta-
tuit, & in eis cursum Solis adnotauit atque
magnum annum, vt ipse dicebat, adinuenit,
quem intra nouemdecim annorum curricu-
lum conclusit, eoque *ἑννέα δεκάτε* eis dice-
batur. Quidam huic numero addūt interca-
lationes septem.

Iosephus lib. 1. antiquit. Iudaicarum cap.
3. aut secundum veterem translationem cap. 8,
ex annis sexcentis magnum annum cōstare
scribit: quo loco nonnulli nongentis scribunt.

Plutarchus de placitis philosophorū lib.
2. cap. 32. & ultimo, Annus, inquit, Saturni
quidem est annorum ambitus vertentium
XXX. Iouis autem XII. Martis duorum. So-
lis XII menses. totidem Mercurij & Vene-
ris. pariles enim eorū cursus. Luna dies XXX.
Hic enim perfectus mēsis ab Luna ad inter-
mēstruam. ceterum quidā annū octennium

esse existimauerūt. Nonnulli annos vndevice
nos Sunt qui vnde sexagenos. Heraclitus ex
duodeuicenis annorum millibus constare pu
tat. Diogenes ex tricenis quinquagenis qui
nis supra Heracliti annum. Alij ex septenis
millibus tricenis septuagenis septenis.

Democritus Abderites annum magnum
confecit ex annis communibus seu vertenti
bus duobus & octoginta ac intercalatorijs
mensibus octo & viginti.

Diuinus Hipparchus trecentos quatuor
annos in suo anno magno numerari voluit
in quo bis centies decies intercalabatur.

ANNVS MAGNVS CHALDAI
cus constat ex annis XII. vertentibus ideò γ
δωδεκαμεῖς dictus est, sicut & ἑξάκαιμεῖς
magnitudo octo annorum vertentium qua
etiam ἐννεαμεῖς dicebatur quia initium eius
nono quoque anno redibat. Illud octenniū:
hoc nouennium Latinè dicatur. Ludi Del
phici qui Pythia dicebātur, hoc interuallo tē
poris id est noni anni initio celebrabantur.
Erat & τετραεμεῖς id est quadriennium: quod
tempus quatuor annis vertentibus constat,
& πεντεμεῖς etiā dicitur, quòd quinto quo
que anno rediret, vt certamen olympicum
Ioui ab Hercule dicatum quinto quoque
anno incipiente conficiebatur: & Olympias
hac

hac annorum magnitudo est nuncupata, qua Graci historiographi in notandis temporibus vsi sunt. Idem tempus anni Romani magni fuit, quod Lustrum appellabant à Seruio Tullio Rege constitutum, ut quinto quoque anno redeunte, censu ciuium habito Lustrum conderetur. Lustrum, inquit Varro, nominatum tempus quinquennale à luendo id est soluendo quòd quinto quoque anno vectigalia & ultro tributa per Censores persoluebantur.

Fuit & annus magnus duorum annorum vertentium Græcè dictus quòd tertio quoque anno intercalaretur, unde mysteria quæ alternis annis Libero patri celebrabantur trieterica à poetis dicuntur.

ARISTOTELES apud Censorinum annum maximum potius quàm magnum appellat eum quem Solis & Luna vagarumque stellarum orbes conficiunt. cum scilicet ad idem signum, ubi quondam simul fuerunt unà referuntur. Cuius anni summa hyems est καταικυσμός, nostri diluuium vocant. Aestas verò πύρρσις κόσμος, id est mundi incendium seu conflagratio. His enim alternis temporibus mundus tum ignescere tum exaquescere videtur. Hunc annum verè vertentem esse Cicero scribit & Macrobius

mundanum appellat, quia conuersione plena vniuersitatis fiat, earum etiam stellarum quæ propter tardissimum eoque incomprehensibilem earum motum, calo infixa videantur. Hunc annum Aristarchus constare putauit ex annorum vertetium duobus millibus quadringentis octoginta quatuor: Aretes verò Dyrrachinus ex quinque millibus quadringentis quinquaginta duobus: Heraclitus & Linus decem millium octingentorum, Dion decem millium nongentorum octogintaquatuor maximum annum esse affirmavit. Macrobius annorum quindecim millibus eum censeriscribit. Alij infinitum esse, nec unquam in se reuerti existimauerunt. Idcirco Cicero varia hac in re opinionis non ignarus in somnio Scipionis de hoc magno anno loquens ita ait, In quo vix audeo dicere quàm multa hominũ secula cõtineãtur.

FIRMAMENTVM proprio motu inducentis annis vnum zodiaci gradum percurrit, atq; ita totũ zodiacũ absoluit quadraginta nouẽ millibus annorũ: quod spatiũ magnũ annũ Platonis aliqui vocãt quo exacto omnia sint pristinum ordinem habitura.

CICERO lib. de vniuersitate: Attamen illud prospici & intelligi potest absoluto perfectoque numero temporis absolutum perfectumq;

Etūq; annum tunc compleri. denique cū se octo ambitus confectis suis cursibus ad idem caput retulerunt, cūque eos permensus est idem & semper sui similis orbis.

AB exortu canis matutino seu heliaco (canem autē diebus 24. post Solstitiū oriri lib. Annus cynicus. 18. cap. 47. scribit Plin. Censorinus vicesimo die Quintilis). AEgyptii suum magnū annū inchoabāt, quē κυνικόν & ἡλιακόν vocabant quoties scz. primus dies Thoth cū hoc exortu canis congruebat. Continebat verò annus ille κυνικὸς dictus annos communes AEgyptios M. C C C C. L X I. Julianos vero annos 1461. M. C C C C. L X. Plinius lib. 2. cap. 47. 1460.

CASTA faue Lucina, tuus iam regnat Apollo. Hac dum canit Virgilius in Bucolicis alludere videtur ad principium magni anni quem cecinit Sybilla procedere & decurrere à consulatu Pollionis, cui tunc temporis natus est Saloninus, quē natum tam felicem futurū adulatorie dicit poëta, ut visurus sit heroas suae tempestatis cum diis permistos. haud secus quàm in illa etiam integritate & probitate aurei seculi deos versatos cum hominibus credebant: eo quòd tum homines propè sublatis sceleris vestigiis vitam deorum vivebant. Innuit ergo poëta natales Salonini incidisse in principium aurei

seculi, eoque orbem Pollutionis virtute pacatum à Salonino rectum iri in longa pace & qua in multos annos processura sit, non illos quidem vertentes & communes, cuius etiam menses vertentes sint, sed in magnos annos, & cuius etiam menses magni futuri sint. ut si, verbi gratia, magnus annus fuerit centum quadraginta quatuor vertentium: duodecim anni mensem unum magnum efficiant, & pro uno mense sint, qui magnus dicatur.

ANNVS IVBILÆVS, Erat quinquagesimus quisque, qui pluribus cum suis ceremoniis describitur Leuitici 25. Deducitur à voce hebraea qua buccinā significat quòd scz. ille annus buccina significandus & annūciandus erat. Primus autem Iubilæi annus fuit primus annus ingressionis in terram Chanaan, quintus annus Iosue Ducis, & annus mundi. 2493. A quo vsque ad prædicationem Ioannis Baptiste & Baptisma D. Iesu Christi viginti nouem quinquagenarij seu Iubilæi cum annis 49. fluxerunt.

DE VARIA INTERCALANDI ratione.

ÆGYPTII dies quinque quotannis ad anni sui finem, ut suo loco dicetur, intercalant.

ARA-

ARABES & Hebraei tertio quoque anno mensem unum dierum trigintatrium ad anni sui finem intercalant. quam intercalandi rationem etiam aliquādiu secuti sunt Attici.

ATTICI tandem octavo quoque anno reuoluto menses tres dierum singulos tricenūm ad anni octauī finem intercalant.

ROMANI quarto quoque anno incipiente diem unū intercalariū interserunt ad sextum calend. Martias.

CICERO actione 4. in Verrem ferē ultramedium orationis aliam quādam intercalandi rationem affert. his verbis de Verre loquens: Est cōsuetudo Siculorum caterorūque Gracorum, quod suos dies mensesque congruere volunt cum Solis Lunaeque ratione, ut nonnunquam si quid discrepet, eximāt unum aliquem diem aut summum biduum ex mense, quos illi *ἑκατόντα* dies nominant. Item nonnunquā uno die mensem longiorem faciunt aut biduo. &c. & post, Tunc Cephaleditani decreuerunt intercalariū 45. dies longum, ut reliqui menses in suam rationem reuerterentur. Ex quo liquet dies exēptiles (hi sic dicuntur quod eximantur & tollantur de anno) contrarios esse intercalaribus: qui interseruntur & addun-

B.iii.

tur. exemptiles etiam à quibus dicuntur.

MENSIVM QVORVNDAM SPARSIM ab auctioribus citatorum nomina quorum integra ratio nondum comperta est.

ALALCOMENIVS, Bæotis Mamaæterion, Plutarcho in Aristide. de hoc in mæmaæterione. Alalcomenas urbem Ithacensium nominat Plutarchus problemate Rom. 153.

BVCATIVS primus mensis Thebanorum, Plutarcho in Pelopide.

CARNIVS vide in Metageitnion.

CRONIVS vide in Hecatombæone.

DAMATRIVS Bæotis, Athyræ Egyptiis, Pyanepsion Athenien. vide in Pyanepsione.

DELPHINIVS Cælius lib. 8. cap. 6.

DIOSCVRVS. Machabeorum XI. nisi vitiatum est locus pro Dystron. vide in Dystro.

GERASTIVS. Huius meminit Thucydides lib. 4. cap. xv. vide in Elaphebolione.

HIPPODROMIVS Bæotis, Athenien sibus Hecatombæon. Plut. in Camillo.

LENÆVS vel Leneon, Hesiodo. de quo & Gaza in mensibus Atticis.

MERCIDINVS, Plutarcho in Numma. idem videtur qui in Casare eidem dicitur Mercedonius. vide in anni Romani tracta-

tractatione in Numa: & vide num sit allu-
sio ad nomen id quod habetur Machabeorū
2. cap. 15. quo loco scriptum est: pridie Mardo-
chei die. vide in Adar.

MÆSVIS lingua Osca mensis Maius:
Fest. Pompeius.

MINOVSVS mensis apud beatorum in-
sulas, Luciano initio libr. 2. verarum histo-
riarum. Haftenus.

Anni Aegyptij

R A T I O.

ANNI exterarum & precipuarum
ferè totius orbis gentium rationem
reddituri cū essemus, ipsūque
cum anno Romano collaturi: ab AEGYPTIO di-
cendi initium facere voluimus, quod apud so-
los AEGYPTIOS, anni certum semper modum
fuisse (cū aliarum gentium dispari nume-
ro, pari qua apud priscos Romanos ratione nu-
taret) prater Macrobiū confirmare & te-
stari videri queat Herodo. Halicar. in Euter

Cap. 8. l. 1.
Satur.
Initio l. 2.

B. iiii.

pe sic post alia scribens: Hæc ita referebant inter se constare, Omnium primos Ægyptios annum comperisse, distinguentes eum in duodecim temporum menses. Idque comperisse ex astris eo scientius, ut mihi quidem videtur, hoc agentes quàm Graci, quòd Graci, tertio quoque anno, intercalarium mensem introducunt, tēporis gratia: Ægyptii, tricenis diebus, quibus duodecim menses taxāt, adiungunt huic numero quotānis quinos dies, unde eis ratio circuli temporum constat eodem redeūtis. Cur autem apud Ægyptios potius quàm apud ullos alios populos, anni semper certus modus fuerit, ex infinitis auctoribus discere liceat quorum hīc nominatim citabo testimonia. Primum Plato in Epinomide scribit spectatorem lationum & anfractuum celestium Barbarum fuisse, quem antiquare gio ob cali serenitatem aluerit. qualis est, inquit, Ægyptus & Syria, ubi stella semper omnes, ut ita dixerim, clarè cernuntur: quia cali aspectum nubes & pluvia non impediūt. Et Laërtantius scribit etiam, eos de filiis Noe qui omnium primi Ægyptum occupauerūt celestia suspicere atque adorare cœpisse. Et quia, inquit, neque domiciliis tegebātur propter aeris qualitātē (nec enim in ea regione nubibus subtexitur calum) cursus syderū & defectus

Lib. 2. de
origine
erro. c. 14

defectus notauisse, dum ea sæpè venerantes, curiosius atque liberiùs intuerentur. Et Iosephus etiam scribit apud AEgyptios Chaldaos & Phanicas res gestas antiquissimam & permanentem habere memoria traditionem, quòd locis omnes inhabitent, quæ nequaquã aëris corruptioni subiaceat, & quòd multam prouidentiam habuerint, ut nihil eorum quæ apud eos aguntur sine memoria relinquatur. Quin & Strabo tradit sacerdotes AEgyptios excurrentes diei ac noctis particulas supra trecentos sexaginta quinque dies Platoni & Eudoxo, qui eius rei discenda gratia annos tredecim cum illis versati fuerant, tradidisse. Diodorus quoquè Siculus de Thebaïs sacerdotibus loquens, docet menses ab eis & annos esse institutos: eosque, dies nō secundū Lunam sed secundū Solem metiri, dierumque triginta mensem conficere. Item dies quinque mensibus duodecim adiungentes anni cursum perficere. Intercalares menses non interponere, neque dies subducere, ut Græcorum quidam. Sed & fidem etiam faceret Pomponius Mela, ni historiam fabulis condiret, in particulari Asiæ descriptione de AEgypto loquens: AEgyptij, inquit, vetustissimi hominum, ut prædicat, trecentos & triginta Reges ante Amasim, & su

Lib. i. contra Appionem.

Lib. geog. 17.

Lib. i. c. 9.

praetredecim millium annorum aetates certis
 annalibus referunt. mandatūque literis
 seruant, dum Ægyptij sunt, quater cursus
 suos vertisse sydera, ac solem bis iam occidisse
 unde nunc oritur. Quamquam Berossus pri-
 mam Ægypti Dynastiam refert ad annum
 mundi 1788. Scio tamen Plutar. in Numa
 scribere, Romanos primū, annū X. tātum
 mensibus, ut & quosdā Barbaros tribus: Ar-
 cades, quatuor. Acarnēses, sex: Ægyptios, v-
 nicotātum mense annū cōposuisse, ac deinde
 quatuor. Vnde fit, inquit, ut hi quanquā no-
 uissimam terram incolant, vetustissimi tamē
 putentur esse, ingentem annorum multitudi-
 nē in recensione generis afferentes, quippe
 qui menses in annorū numero ponant. Xēno-
 phon etiam apud Berossū lib. 1. de æquiuocis
 temporū hac habet: Ægyptij ipsi utūtur an-
 no quādog, mēstruo, sēpē bimestri, nō raro tri-
 mestri, sēpē quadrimestri, nonnunquā Solari.
 Idē habet Plin. l. 7. cap. 48. Solinus cap. 3. Au-
 gustinus lib. de ciuitate Dei. 12. ca. 10. Verius
 idē esse credam quod Iosephus scribit antiqui-
 tatū Iudai. lib. 1. cap. 8. Abrahamū, fame ter-
 ram Chanaan innadente, audita Ægypti
 vbertate proficisci illuc decreuisse, & profe-
 ctum, numerorū scientiam & syderū benignē
 illis cōmunicauisse. nā ante Abrahami ad se
 aduen-

Secun-
 dum ve-
 terem tra-
 ditionē
 cap. 16.

aduentū, AEgyptiū, inquit, erantrudes eius-
 modi disciplinarū, quæ abs Chaldaeis ad AE-
 gyptios profecta hinc ad Græcos tandem per-
 uenerūt. Sed utcumq; sit, ab AEgyptio anno
 hāc anni tractationē exordiemur, non prius
 tamen quàm docuerimus Babylonios & Per-
 sas in anni quātitate, eiusdē principio, & mē-
 sū partitione cū AEgyptiis conuenire, in eōq;
 imitari solaris circuli dimensionem. Nā men-
 sem ita diuidūt in triginta, ut signū vnū in
 triginta partes diuidimus. Vltimo tamē mē-
 si, quē Mesori vocant, quinque dies velut au-
 ctarij vice superaddunt. Itaque intercalatio-
 ne facta annus totus constat diebus 365. ne-
 glecto interim quadrāte diei, qui supra illos
 dies excurrit. Differt autem anni AEgyptij
 initiū à Græco, quòd initiū Græci, à Solstitio
 æstiuo seu à meridie primi diei Hecatombæo-
 nis primi sui mensis, pendet: AEgyptiaci an-
 ni initium nullo modo pendet ab aliquā tro-
 porum quatuor anni circuitus Solis conuersi-
 one, sed à meridie primi diei primi sui men-
 sis Thoth qui singulis quatuor annis, vnius
 diei interuallo anticipans, à consequentibus
 migrat in antecedentes, propter quadran-
 tem diei, quo annus Romanus AEgyptiū su-
 perat. quæ causa est etiā quamobrē nec AEqui-
 noctia apud AEgyptios nec Solstitia stabilia

1540.

1541.

1542.

1543.

esse possint, sed in consequentia progrediantur, sicut in nostro anno Iuliano paulatim anticipat, quia plus iusto, ut suo loco dicem⁹, intercalatur. Quomodo autem singulis quatuor annis Ægyptius annus unius diei intervallo anticipans à consequentibus redeat in antecedentia, exemplo tibi, doctrina gratia, patefaciam. Anno Domini M. D. XL. & tribus sequentibus, primus dies Thoth primi apud Ægyptios mensis, concurrebat cum tertio die nostri Augusti: Anno 1544. & tribus itidem sequentibus cum secundo eiusdem Augusti: Anno 1548. & tribus sequentibus cum primo eiusdem Augusti: Anno 1552 & tribus ordine sequentibus in tricesimum primum & ultimum Iulij incidebat idem primus dies Thoth, ut iisdem modo & via Ægyptius annus, quarto quoque ut dictum est anno, unius diei intervallo anticipans à consequentibus redeat in antecedentia, secundum quam rationem post annos cētum vigintiquatuor ab ultimo die mensis Latini dierum unius & triginta, ut verbi gratia Iulij, primus idem dies Thoth retrolabatur ac recidet in primum mensis Iulij, sicut post centum & viginti annos ab ultimo die mensis dierum XXX. ut verbi gratia Iunij, idem primus dies Thoth, in primū eiusdem

eiusdem Iunii recidet. Id quod contingit, pro-
 pter causam antedictam, nempe quòd AEgy-
 ptii quadrantem diei, qui abundat supra tre-
 centos sexaginta quinque dies, prorsus negli-
 gunt, neque supra dies quinque exactiorem
 numerum admittunt. Sanè idipsum etiam
 contingeret in nostris Iulianis & Europæis
 annis, nisi horarum sex seu quadrantis diei,
 qui superexcedit numerũ dierũ trecetorum
 sexaginta quinq, quarto quoq, anno, quãdo
 citius non possumus, rationẽ haberemus. Sin-
 gulis ergo olympiadibus initia AEgyptiorũ
 mensium transeunt in proximum & antece-
 dentem diem mensis Iuliani. vt in centum
 aut mille annis tot sint Olympiades quot sunt
 dies totis illis annis anticipationis. Ex quib⁹
 colligere licet AEgyptii anni principia tẽpo-
 ribus mutari, & primum mensem Thoth a-
 liàs in Ver, aliàs in AEstatẽ, Autumnũ etiã
 & Hyemem incidere posse. ac tandẽ ubi va-
 gatus sit per singulos totius anni Romani seu
 Iuliani dies, expletis scilicet mille quadrin-
 gentis sexaginta annis, ad idem principium
 redire. vnde apparet Laetantiũ firmi. lib.
 1. cap. 6. de falsa religione, falsum fuisse, quĩ
 Thoth Septembri nostro respondere putauit,
 dum ex Cicerone scribit, Mercurium quintũ
 fuisse eum à quo Argus occisus sit, ob eãque

3. de na-
 tu-deo.
 sub perso-
 na cottæ.

causam Ægypto præfuisse, atque Ægyptiis
 leges & literas tradidisse. Hunc Ægyptij,
 inquit Cicero, Thoth appellant, eodemque
 nomine anni primus mēsis apud eos vocatur
 & Thoth id est September nomen accepit.
 hætenus Lactan. Falsus quinetiam est & au-
 ctor Epigrammatis quod habetur in fine lib.
 1. Epigrammatū Gracorum eo quòd nulla habi-
 ta supradictorum ratione menses Ægyptios
 cum Romanis cōferre voluerit, & Thoth Se-
 ptembrem esse ex titulo dixerit: nisi si fortasse
 utrumque aut sui temporis rationem habuif-
 se, aut ordinem etiam singulorum mensium
 Ægyptiacorum nobis exponere voluiffet,
 aut ad annum cynicum respectum habuiffet
 dicas. Ascribā hīc tibi lector Epigramma ut
 & nomen mensium Ægyptiorum & eorum
 ordinem videas. Id sic habet.

Μῶνες Αἰγυπτίων. Σεπτέμβριος.

- 1 Πεφύτῃ· Θὰθ ἰδὲν θριπαῖον δὴ βότρυι ἐν εἰρή·
- 2 Γχδουόλοισι φαυθὶ φέρει παιδήμον ἄγρια·
- 3 Πληῖάδων φαίνουσι Αἰθὺρ τιμάρται ὄρω·
- 4 Χοῖακ ἀπειρεμόων σταχῶν δέκνυσι χυλὸν ἄλλω·
- 5 Τυβὶ δὲ ποφύρειν βυληφόρον εἶμα πταίει·
- 6 Σημαίει πλωτῆροι μυχὸν ἀμφιπολδύν·
- 7 Κριθὸν ὅπλα φέρει φαμυδὸν δίκνυσι μυχῶνται·

- 8 Εἰαρινῶν φαιμενὶ ῥόδων περὶ ἀγέλης ὄζει.
 9 Λήϊα δ' αὐαδῆντα Πισχὸν δριπαῖοισι φυλάσσει.
 10 Εὐχάρων δ' Παυτὶ περὶ ἀγέλης ὄζει ὑπώρης.
 11 Καὶ σταφυλῶν χετῆρον δάμπελός ὄζει Ἐπηφί.
 12 Καὶ μεσοῖ Νεΐλοιο φέρη φυσίζον ὕδωρ.

Nos eos versus utcumque sic Latine
 reddidimus.

Nomen & ordo Mensium Aegyptiacorum.

MENSES AEGYPTIORVM.

September

Thoth.	<i>Primus Thoth novis falcem committere in vuas.</i>	Alias Pha ophi.
Phaothi.	<i>Omnigenos adigit pisces in rete Phaothi.</i>	
Athyr.	<i>Pleiadum exortus Athyr apto tempore signat.</i>	
Choiac.	<i>Ast sat & segetis Choiac primordia prodit.</i>	
Tybi.	<i>Pandit Tybi togas, & sindas murice vestes.</i>	
Mecheir.	<i>Signa Mecheir praebet naues committere poma.</i>	
Phamenoth.	<i>Armigeri iactat Phamenoth insignia Martii.</i>	
Pharmuthi.	<i>Ast vernae Pharmuthi rose praenuntius extat.</i>	
Pachon.	<i>Flava Pachon curva servat cerealium falci.</i>	
Payni.	<i>Mitia ferre solet sacundus poma Payni.</i>	
Epephi.	<i>Vitiger atque vuis pulchrè est redimitus Epephi.</i>	
Mesori.	<i>Unifecus Mesori patuli Nili excitat undas.</i>	

DE HIS MENSIBVS IOANNES

Bapt. pius adnotationum posteriorum
cap. 65.

Nilus singulis annis inundat, idque à Solstitio æstiuo ad Æquinoctium, & adeo terram adducto limo facundat, vt segetes quatuor aut quinque mensibus exactis ad messem redeant. Munster in Ptol.

Ὅντ & ἡλῆς ἐν λέοντι ὁ Νεῖλος ἀναβαίνει. i. *cum Sol est in Leone, Nilus inundat. Theon Arati interpres in carmine de Cancro & Leone.*

Certè eundem & ordinem & nomen idē iisdem etiam mensibus attribuit Ætius medicus perstatiss. in extremo fine lib. 12. seu tetrabibli tertie sermone 4. cap. 48. vbi dietam podagricis instituit his verbis:

Thoth. 1. Septembri lac & edant & bibant.

Phaophi. 1. Octobri allia edant.

*Alij Pha-
othi.*

Athyr. 1. Nouembri in totum non lauent.

Choiac. 1. Decembri brassicam ne edant.

Tybi. id est Ianuario manè meracū bibant.

Mecheir. 1. Februario betamne edant.

Phamenoth. 1. Martio dulcia cum in cibo tum in potu sumant.

Pharmuthi. 1. Aprili raphanū ne gustent.

Pachon. 1. Maio polypum ne edant.

Payni. 1. Iunio manè frigidam sumant.

Epephi.

Epephi. 1. *Iulio à venereis abstineant.* Alij Epi-
 Meſori. 1. *Auguſto maluam ne edant.* Alij Me-
 ſori:

Hac ille. Affirmare tamen pro certo non audeo an mensium Latinorum ad Aegyptiacos addita interpretationes Aetii sint, an verò interpretis Cornarii. quòd codice Graco destitutus essem. Vt cunque sit vides tamen Lector, idem & nomen & eundem ordinem mensibus Aegyptiacis cum ab auctore Epigrammatis tum ab Aetio medico celebri & claro attribui. Ex hoc ordine intelligi datur eū locum qui est apud Iosephum antiquitatum Iudaic. cap. 5. & secundum veterem translationē cap. 13. lib. 2. mēdosum esse: qui sic habet. Deus iussit Moſen edicere populo ut paratum haberent sacrificium praparatū decimatertia Xanthici mensis in quartamdecimam, qui apud Aegyptios Pharmuthi dicitur, idem Hebrais Nisan & Macedonibus Xantichus. Nam hac verba, qui apud Aegyptios Pharmuthi dicitur, & quae sequuntur, ex margine in contextum irrepsisse credam. Constat enim Pharmuthi ordine octauum esse, ut ex superiori cum Epigrammate tum Aetii loco colligi potest.

Quinetiam Plinius lib. 6. cap. 23. quorundam ex his meminit his verbis. Ex India renauigant mensē Aegyptio Tybi, incipien-

te nostro Decembri, aut utique Mecheiris Ægyptii intra diem sextum: quod fit intra Idus Ianuarias nostras. ita euenit ut eodem anno remeant.

Plinij
locus c-
mēdatus. I D E M auctor & libro vigesimo septimo capite duodecimo de Myosotide loquens, Tradunt Ægyptij mensis quem Thoth vocant die x x v i i . ferè in Augustum mensē incurrente, si quis huius herba succo inungatur, &c. quo loco male legitur Thiatim pro Thoth.

Mesori meminit Lucianus in Philopatriada.

Sanè Theon Arati Φαινομένων interpres in carmine de Hydra (quam Ægyptij Nilum esse volunt) trium mensium Thoth, Epephi & Phaophi meminit his verbis, Ἡ γὰρ κεφαλὴ τῆ Ζωδία ὅτι πρὸς τὴν ἰσχὺν μοῖραν τῆ χαρκίης πρὸς τὸν Ἐπιφίμιωα, ὅς ὅτι καὶ Ρωμαῖοις Ἀυγύστες, ὅτε τὸ μεσάρτα τὸν ὅτι τῆ Νείλου ἀναβάσεως. τὰ δὲ τελευτῶν αὐτῆς πρὸς τὴν πάρθενον πρὸς τὸν Θωθ, ὅς ὅτι Σεπτεμβριος. ὅτε καὶ τὰ τελευτῶν αὐτῆς τῆς τῆ Νείλου ἀναβάσεως. ἡ δὲ οὐρ αὐτῆς πρὸς τὴν κεφαλὴν ὀφείλει εἶναι τῆ Κενταύρου, ἵνα καὶ ὑπὸ Χηλῆος ἢ τὸ τέλος αὐτῆς. τῇ γὰρ Φαοφί πίνεται ὁ Νείλος. ὅς ὅτι

ἄρ' καὶ Ῥωμαιοὺς Ὀκτώβριον. Id est, Caput enim signi (de hydra autem loquitur) Cancri magnam partem occupat, circa Epephi mensem, qui Romanis Augustus est, ac medium tempus accretionis & incrementi Nili.

EXTREMA verò ipsiuscirca Virginem circiter mensem Thoth, qui secundum Romanos September est, extremumque tempus inundationis Nili. Cauda vero ipsius ad Centauri caput esse debet, ut & Chelas ipsius extremum occupet. Nam Phaophi mense, qui Romanis October est, subsidit Nilus & crescere desinit: Hac ille.

CÆTERVM PLVTARCHVS etiam primi, quarti & octavi mensium Aegyptiorum meminit in Romulo initio, cum scribit Tarutium quendam professione Mathematicum audacter intrepidèque ad propositam à Varrone Philosopho Romano de die natali Romuli quaestionem, pronunciauisse Romulum conceptum fuisse anno secunda Olympiadis primo, vicesima tertia die mensis eius qui Aegyptiis Choiac dicitur hora tertia cum Sol totus deliquiū pateretur. Na-

tum autem esse mensis Thoth die viceſima prima circa Solis ortum. Romam ab eo conditam die nona mensis Pharmuthi inter ſecundā & tertiam horā. Hæcille. Ex qua hiſtoria nonimeſtrem fuiſſe Romulum videre licet, cum à Choiac menſe conceptus, Thoth natiuitatis meſis nonus ſit. Cæterum Sempronius de diuiſione Italia una cum Beroſo impreſſus L. Carrutium nominat eū quem hīc Plutarchus Tarutiū vocat, & ſcribit Romam conditam XI. Calend. Maias inter ſecundam & tertiam horam Sole in Tauro: Luna in Libra: Saturno, Venere, Marte, Mercurio in Scorpione: Ioue in piſcibus.

Tertii verò mensis, qui eſt Athyr meminit idem Plutarch. in Iſide hiſ verbis Καὶ γὰρ Ἀθήνησιν ἰς ἑβδὸν αἱ γυναῖκες ἐν Θεσμοφορίοις χαμαὶ καθήμεναι· ὅτι δὲ ὁ μὲν ἔτ' ὦρ' ἐπὶ πλειάδα ἀπέειμεθ' ὃν Ἀδὺρ αἰγύπτιοι, Πυανέψωνα δὲ Ἀθηναῖοι, Βωωτρίδα μάλιστα καλεῖσιν. i. Etenim mulieres humi decumbentes Athenis in Theſmophoriis ieiunant. Eſt autem mensis hic circa Pleiadas ſementi dicatus, quem Ægyptii Athyr, Athenienſes Pyanepſionem, Bæoti Damatrion vocant.

Alij menſibus Ægyptiacis hæc etiam nomina attr. buunt, quæ vulgaria & recentia

tia esse credam & apud eos hodie usurpata, mista ex Barbara & Turcica lingua.

1	Thuth	
2	Bala	vel Baba.
3	Hetur	vel Accor.
4	Heybic	vel Ahyahy.
5	Thoba	vel Sobbi.
6	Amihur	vel Mayr.
7	Barmaher	vel Phamenith.
8	Barraioda	vel Sarmorum.
9	Bixbuoch	vel Macor.
10	Zuba	vel Zensf.
11	Abili	vel Aëticha.
12	Mazre	vel Mansori.

ANNUVS ergo AEgyptius habet menses
 XII. mēses singuli habēt dies XXX. Trigin-
 ta autē duodecies multiplicati trecētos sexa-
 ginta dant, quā summa est dierum anni AE-
 gyptiaci ante intercalationem.

Ad finem autem ultimi mensis, dies
 quinque quotannis intercalātur, ita ut tum
 annus dies trecentos sexaginta quinque
 habeat.

Anno 1560. 61. 62. 63. Primus dies
 Thoth concurret cum XXIX. Iulij.

C. iii.

Anno 1564.65.66.67. Annus Ægyptius incipiet à XXVIII. eiusdem Iulij.

Anno 1568.69.70.71. Idē annus Ægyptius incipiet à XXVII. Iulii. Seu si vis primus dies Thoth concurrerit cum eodē Iulii XXVII.

Anno 72.73.74.75. Idē prim^o dies Thoth, q̄ & primus anni est, cū XXVI. Iulii cōcurrerit.

Du primo anni Ægyptii die diximus. Iam quod ad ultimum anni diem attinet cōperies Ephemeride construēta ultimū diem trium primorū annorū communū, scz. 1560. 61.62. ante intercalationem incidere in Iulii 23. post intercalatos verò ad finem ultimi mensis dies v. in 28. eiusdem incidere. ut videas nullum omnino diem vel redundare vel deficere inter anni finem & eius initiū. quippe XXVIII. die Iulii annus 1560. & duo sequētes terminātur, incipiunt autē hi anni à XXIX. eiusdē Iulii abs quo annus inceptit.

Quarto verò eoque bissextili anno nempe 63. propter intercalationem Romanam ad sextum Calend. Martias factam, ultimus dies anni Ægyptii recidet in XXVII. eiusdē Iulii. Atque hic XXVII. ostēdet tibi interea diem se precedentem id est, XXVI. diem daturum initium quadriennio futuro, annis scilicet 64.65.66.67. quod obseruandum tibi erit in quotquot quadrienniis quorum ephemeridem

meridem construere voles.

Quin & meminisse oportebit, de more quarto quoque anno Romano ad sextum Calendas Martias diem unum, & quotannis ad finem Mesori ultimi AEgyptii mensis dies quinque intercalare. ac primum annum quadriennii AEgyptii semper post annū Bissextilem Romanum inchōare. Sic comperies quadriennio expleto & cōfecto primum diem Thoth unius diei spatium anticipare & retro in anteriora ferri: & verbi gratia, ab ultimo die mensis Iunii ad primum eiusdem redire, post annos centum viginti. ac sic vagari posse per omnes dies & mēses Iulianos. & tādē à Calendis, verbi gratia, Augusti ad easdem Calendas reuerti, intra annos Mil-le quadringentos sexaginta. Porro verò de quinque diebus intercalatoriis loquitur Strab. lib. Geograph. 17. in hac verba. Ούτων ἡ ἑξὶ καὶ τὸ. τὰς ἡμέρας μὴ καὶ Σήνην αἰχρῶν, ἀλλὰ καὶ ἥλων τοῖς ἑκακονθῆ μέεσις δώδεκα μηνὸν ἐπαρόντων πέντε ἡμέρας καὶ ἑνιαυτὸν ἐκαστον. i. Hi verò (de Thebanis autem sacerdotibus loquitur) dies anni non pro Luna sed motus Solis ratione dispēsant, ad tricenarios 12. menses quotannis dies 4. superadiiciētes.

*Sanè Epiph. Constantia Cypri Episcopus
C. iiii.*

Tom. I.
lib. 2.

quorundam etiam ex his meminit mensibus. nominatim autem lib. primo contra hereses tomo I. contra heresim XI. his verbis. Locant autem hi nouum mensem Azymorū post nouum annum qui fit in Autumno hoc est post mensem Thyri, qui Augustus apud Romanos appellatur, Messori apud Ægyptios, Gorpiaus apud Macedonas, Apellaus apud Græcos, &c. & paulo post contra heresim LI. undecimam Tybi cum quinta Ianuarii confert, & Phamenoth vicesima sexta Æquinoctium fuisse ait, quo die resurrexit Dominus, & ante undecimum Calendas Aprilis, & duodecimam mensis Atyr dicit fuisse ante sextum Idus Nouembris. Eodem loco hac etiam idem habet:

Nato. n. ipso (de Christo loquitur) circa Ianuarium mensem hoc est ante octauum Idus Ianuarij, qua est quinta Ianuarij mensis secundum Romanos, secundum Ægyptios Tybi XI. Iuxta Syros seu Græcos Audinaei sexta, iuxta Cyprios seu Salaminios* quinti quinta, Iuxta Paphios Iulij XIII. Iuxta Arabas* Aleom XXI. Iuxta Capp.* Atarta XIII. Iuxta Hebræos Thebeth XIII. Iuxta Athenienses Mamaeterionis sexta. Pertrāsīt pradiētos consulatus vigintinouem plenos. in tricesimo vero consulatu circa decimum mensem

*Corrupt^o
loc^o videtur.

*Forte Al
muharā.
*Forte A-
dar.

mensē venit ad Ioannem & baptizatus
est in Iordane fluuio tricesimo anno natiui-
tatis in carne hoc est secundum Aegyptios
Athyr mensis XII. ante sextum Iduum No-
uembris, iuxta Græcos mēsis Dī octaua, Iu-
xta Salaminios qui & Constatīei tertii Cho-
iac sexta, iuxta Paphios Apogonici XV I.
Iuxta Arabas Angatalbaith X XI I. Iuxta
Macedonas Apellai XVI. Iuxta Cappadocas
Aratata XV. Iuxta Athenienses Metagei-
tnionis VII. Iuxta Hebraos Marhesuam
VII. & ibi per totum.

Idē paulo ante locū supracitatū scribit Chri-
stum baptizatū mēsis Athyr secundū Aegy-
ptios id est Nouēbris XII. Erat enim, inquit,
annorum vigintinouem & mensium decem
cū ad Baptismum venit. Et tomo 1. lib. 2.
Christi atas, inquit, anni triginta duo, dies
74. & paulò post: Reuera enim natiuitas
Christi certa contigit undecima mensis Ty-
bi. tum aliquot lineis post: Sic quidē cōperi-
tur quod post duodecimā mēsis Athyr. 1. No-
uembris abierit & tentatus sit diebus 40.

Idem libro de Ponderibus &
mensuris

Scribit Valentinianum iuniorem magni
Valentini filium inuentum in Palatio stran-
gulatum, ut famā refert, Idibus Maii pridie

Pentecostes in die Sabbathi: ipsa vero die Pentecostes elatum esse. Erat autem tunc, inquit, secundum Ægyptios mensis Pachon dies XXI. Iuxta Græcos Artemisii mensis XXIII. secundū Rom. XVII. Calēdas Iunias.

Intercalationis vero idem meminit tomi 1. lib. 3. his verbis. Cum enim, inquit, annus iuxta solarem cursum compleatur in trecentis sexaginta quinque diebus & horis tribus, contingit propterea quod Luna facit annum suum in 354 diebus, ut deficiant cursui secundum Lunam dies XI. & hora tres. Et primo quidē anno fiūt Epacta appellata hoc est addititii dies XI. & hora tres. Secūdo anno dies XXII. & hora 6. Tertio dies 33. & hora 9. & secatur unus mensis intercalaris appellatus. Intercalātur enim XXX. dies: relinquitur autē dies 3. hora 9. quæ appositæ XI. diebus & tribus horis de anno quarto fiunt dies XIII. & hora. XII. Quinto autē anno appositis aliis undecim & tribus horis fiunt Epactæ XXV. & hora XV. Et sexto anno appositis aliis XI. diebus. & horis trib. fiūt dies XXVI & hora octodecim, quæ faciunt intercalarem mēsem unum, &c. Tum subdit, Atque sic per octennij circuitum intercalantur dies nonaginta, qui sunt plenissimi menses intercalares tres. Hactenus Epiphanius.

Nos

Nos hæc quæ olim de Christi passione fueramus meditati ab hoc instituto aliena quidem, sed ne noster labor nobis periret, hîc addenda censuimus.

Scribit Epiph. l. 2. tom. 1. cōtra hæresim 51, In mense Martio Christum perfecisse mysterium passionis. passum autem esse die ante decimū tertium Calendas Aprilis. Et alio loco cōtra Tessarescedecatitas, hæresim 50, Reuera autem, inquit, velut ex multa certitudine cognouimus die ante XIII. Calendas April. Saluatorē passum esse accepimus. quidam ante x. Calend. April. asserunt. sed & hi à proposito exciderunt.

Sanè tam ex his Epiphaniî verbis quàm ex eo quod omnes Euangelistæ scribunt Dominum Iesum instante festo Paschæ & Azymorum captum fuissē & crucifixum: satis cōstat ipsum in AEquinoctio esse passū. Constat siquidem Iudaos ex præcepto Luna decima quarta mensis primi suum Pesah celebrauisse, ut Exodi 12. & Levitici 23. Mensis autem primus erat mensis Nisan qui verni tēporis primus est. ut nos in anni Hebræi tractatione ostēdimus. Cū ergo Christus, ut ex eius historia licet etiam colligere, in ipso AEquinoctio passus sit, quo apud omnes

gentes dies æquatur noctibus, sequi inde
 necesse est, ut Hierosolymus ubi passionis my-
 sterium in nostram salutem actum est, tunc
 temporis dies horas duodecim nox totidem
 habuerit. Iam cum Babylonii & diem suum
 & horarum etiam suarum supputationis ini-
 tium ab exorto sole inchoarent, Iudæi (hi
 in Babylonia sunt) quod ad sacra & ceremo-
 nias attinebat, à sole occaso, quæ duo in idem
 recidunt, Iudæorum autem supputandi ratio-
 nem secuti sint in passionis historia tractan-
 da Euangelistæ: fit ut Iudæorum hora prima
 à sole occaso nostræ sextæ serotinæ respon-
 deat. Gallia enim tota, horologia sua quæ uni-
 usmodi habet, ita dispensat, ut diei horas vi-
 gintiquatuor in duas æquales partes partia-
 tur hoc est in duodecim. quot scilicet horas
 horologia Gallis sonitu significant & media
 nocte & meridiæ, post quæ tempora hora
 prima auditur: prima dico à meridiæ & prima
 à media nocte & sic pergitur à secunda ad ter-
 tiã dñ ad duodecimã veniatur. Secundũ quã
 supputãdi rationẽ A Equinoctio Sol nobis Gal-
 lis oritur hora sexta & sexta etiam occidit.
 Prima ergo Iudæorum hora à sole occaso no-
 stræ septimæ serotinæ respondet. ut hoc modo
 horæ Iudæorum cum nostris componi pos-
 sint.

HORARVM NOCTIS ET DIEI
ratio quibus & captus est & passus
Christus D.N.

Horæ XII. à Sole oc- caso ad exortum.	Gallico more.	Iudeorū sup- putatione.
Prima vigilia	7 Sol oc-	1
Πρώτη φυλακή	8 casus.	2
Prima fax.	9	3

Hac 1. vigilia

Cum seram diei esset Iesus recubuit cum
duodecim, edit: prædicit fore ut prodatur:
Cœnam instituit: Hymnū cecinit: tum exiit
in montem Olearum; Matth. 26, 20.

Secūda vigilia	10	4
Δεύτερα φυλακή.	11	5
	12 Media	6
Nox concubia.	Nox.	

Hac 2. vigilia

Preatus est primò, secundo, tertio pre-
hensus. ac demum adductus ad Caiphā pon-
tificem.

Tertia vigilia	1	7
Τρίτη φυλακή	2	8
Nox interpesta	3	9

Hac 3. vigilia

Hac 3. vigilia

Coram Caypha accusatus est, colaphis impetitus, sputis conspurcatus, bacillis cæsus, illusus & inde ductus in Prætorium. Erat autem mane, id est, instabat Aurora. nam AEquinotio, quo scilicet tēpore hæc gesta sunt, Aurora sub nostram quartam sese prodit.

<i>Quarta vigilia</i>	4	<i>Auro-</i>	10
<i>Tetάρτη φυλα.</i>	5	<i>ra.</i>	11
<i>Conticinium.</i>	6		12
<i>Matth. 14. 25.</i>			

Hac 4. vigilia

Statim ipso diluculo consilio initio summi sacerdotes vinctum Iesum tradiderunt Pilato. Mar. 15. 1. Stetit coram Praside, accusatur à senioribus & principibus sacerdotū: excusat se Pilatus. monetur ab uxore ne quid illi rei sit cum iusto illo. tum verò flagellatū Iesum illis tradidit ut crucifigeretur.

H O R Æ D I E I XII. A B E X O R T O
Sole.

	Secundum Gallos.	Secundū Iudæos.
<i>Prima hora</i>	7	1
	8	2
	9	3

Traditus à Pilato Praside militibus & abduct⁹ in Prætoriū exuitur, induitur chlamidem

*midē coccineā. spinea corona coronatur, illud i-
tur, inspuitur, rursum exuitur chlamide, indui-
tur vestimentis suis, abducitur ut crucifigatur.*

<i>Tertia</i>	<i>10</i>	<i>4</i>
<i>Hora</i>	<i>11</i>	<i>5</i>
	<i>12</i>	<i>6</i>

*Deducitur in caluariae locum. Erat autem
hora tertia quando crucifixerunt eum Mar.
15.25. Erat autem parasceue Paschae hora ve-
rò quasi sexta: tum dicit Iudaeus, Ecce rex ve-
ster. Ioan. 19.14. Id quod iam ad spatium
sequens referri possit.*

<i>Sexta</i>	<i>1</i>	<i>7</i>
<i>Hora</i>	<i>2</i>	<i>8</i>
	<i>3</i>	<i>9</i>

*A sexta hora tenebrae factae sunt super v-
niuersam regionem usq; ad horam nonam.*

<i>Nona</i>	<i>4</i>	<i>10</i>
<i>Hora</i>	<i>5</i>	<i>11</i>
	<i>6</i>	<i>12</i>

*Circiter nonam exclamauit. & cum rur-
sum clamauiisset emisit spiritum.*

In horas XII. noctis annotationes.

*VETERES ex arte militari noctis horas in
quatuor quadrantes partiebantur. ac vni-
cuique quadranti tres horas assignabant.*

& primū quidem quadrantē, primā vigiliā;
 secūdum, secundā: tertium, tertiam: & demū
 quartum quadrantem quartam vigiliā vo-
 cabant: nimirum quòd oporteret eos qui ho-
 stiū metu excubabāt & vigilias agebāt tres
 horas totas vigilare & excubare. Et finita
 quidē prima vigilia seu peruigilatis trib⁹ ho-
 ris, alij excubitores rursus in secundā vigiliā
 seu in tres alias horas succedebant: & secun-
 da finita vigilia alij similiter in tertiam &
 à tertia alij in quartā dum illucesceret. Men-
 tio harum vigiliarū fit apud Matth. cap. 24.
 44. Si paterfamilias sciret qua vigilia fur
 venturus sit & c. græce ποίη φυλακῆν. Et apud
 Luc. c. 12. 38. Et si venerit secūda vigilia & si
 tertia vigilia venerit, & c. ἔαν ᾤθῃ ἐν τῇ δού-
 τειρ φυλακῆν & ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ, & c.
 & Caesar lib. 1. de bello Gallico earū meminit,
 ut nemo debeat existimare nos hīc quicquā
 somniare aut comminisci. Cæterum prima &
 secunda vigilia huius noctis paulo ante de-
 scripta qua scilicet passus est Christus, hoc est
 sex prima hora noctis ab occaso scilicet sole
 ad mediam noctem vsque, reuera ad diem
 Iouis Gallica supputatione pertinent. sed eas
 doctrina clarioris gratia diei veneris attri-
 buimus ut tota ha hora X X I I I I. duodecim
 dico noctis & diei totidem (erat enim tunc
 Æqui

AEquinoctium) diem unum naturalem, ut verbi gratia, diem *Veneris* sic tibi integrent & efficiant à vespera ad vesperam. Scitu verò & hoc dignum erit, vigilias singulas suam tesseram habuisse. tesseram autē lingua Gallica dicimus *Lemot du guet*, quasi verbum vigiliarum aut vigilum dicas, quòd tessera unico ferè vocabulo aut duobus ad summum constet. Hoc *Polybius* *σύνθημα νυκτεῦρον* vocat. Hoc signò vigiles seu excubitores sese mutuò agnoscunt, & ab hostibus sese interstingunt, eoque ea pronunciata tessera qui accedunt tuti sunt: cum si quis aduentet eius ignarus, interfici quisquis sit possit innoxie.

IN XII. HORAS DIEI ANNOTATIONES.

IUDÆI ut horas noctis in partes quatuor, ità & diei similiter in quaterna spatia (quorum singula tres horas caperent) diuidebant. Et primum quidem spatium, seu tres primæ horæ, prima hora vocabantur de nomine primæ horæ: reliqua tria spatia de nomine horæ ultimæ & præcedentis spatij denominationem accipiunt. ut, verbi gratia, quia hora tertia *Iudaorū* finit primum quadrantem, secundus quadrans denominationē ab ea accipit & tertia hora dicitur. Ter-

I. Hora.

III

D.

VI

tius quadrās hora sexta dicitur de nomine
hora sexta terminantis & claudentis secun-
dum quadrantem. Quartus quadrans hora

IX

nona dicitur de nomine hora nona in quam
tertius quadrans desinit. Et de hac horarum
nomenclatura & ratione mentionē habes
in historia Passionis apud Euāgelistas: ut ad
horas singulas vides annotatum. & apud
Matt. etiam cap. 20. de Patrefamilias qui
exiuit ad conducendos operarios in vineam
suam horis tertia, sexta & nona. quanquam
& id de singulis horis, non de quaternariis
dictum esse quis etiam & fortasse verius ar-
bitrari possit.

MENSIS MARTII DESCRIPTIO,

1 Calende Martij

2 sexto Nonas

Notulunii dies
anni eius quo

3 quinto Nonas

Christus passus est.

4 quarto Nonas

5 tertio Nonas

6 pridie Nonas 1 sexta Sab. Sabba.

7 Nonæ 2 Sabbathū Dñica

8 octauo Idus 3 prima Sab. Luna

9 septimo Idus 4 secūda Sab. Martis

10 sexto Idus 5 tertia Mercurij

11 quinto Idus 6 quarta Iouis

12 quarto Idus 7 quinta Veneris

13 tertio Idus 8 sexta Sabbathi

14 pridie

14	pridie Idus	9	Sabbathū Dñica
15	Idus	10	prima Sabbathi
16	XVII. Cal. Apr.	11	secunda
17	XVI.	12	tertia
18	XV.	13	quarta

19	XIII. crucifix ⁹	14	quinta
20	XIII. Parasceue	15	sexta
21	XII. Pascha	16	Sabbathum

Totus his
tribus die-
bus myste-
rium Pas-
sionis ex-
pletum est.

22	XI.	17
23	X.	18
24	IX.	19
25	VIII.	20
26	VII.	21
27	VI.	22
28	V.	23
29	IIII.	24
30	III.	25
31	prid. Cal. April.	26

Scribit Epiphanius, tomi 1. lib. 2, contra hare-
sim 51, Iesum Christum Dominum nostrum
passum fuisse ante decimum tertium Cal. April.
hoc verò est nocte deciminoni diei Martij
supputando more Gallico, captum, & die sub-
sequente mediam noctem (decimus nonus is
erat Martij) crucifixum. Sed quò facilius tota
historia intelligatur, sciendum est dierum
nostrorum supputationē cū Hebræorū suppu-

tatione minimè conuenire posse, nisi horas
sex tantummodò & eas quidem primas no-
ctis, diei sequenti attribuerimus: hoc est
nisi diei initium à vespèra, sicut Hebræi fa-
ciunt, fecerimus. Nos enim Galli Romanos
imitati diem à media nocte incipimus: Iu-
dæi à vespèra, ut dictum iam est. Quò igitur
res tota faciliùs intelligatur scire licet Domi-
num Iesum die Iouis hora, nostro supputan-
di more, sexta à meridie occaso sole Hieroso-
lymis cum duodecim recubuisse, & inde
nocte profunda in montem oleatum exi-
uisse: tum circa mediam noctem, die scilicet
Veneris nobis incipiente, captum fuisse. Sed
dico, doctrina gratia, sex horas illas primas
noctis, quæ nostro more ad diem Iouis per-
tinent, diei Veneris attribui oportere, & in
hoc nobis, ut ita dicam, iudaizandum esse
quò faciliùs res tota possit intelligi. Sint er-
go hi tres dies toti historia Passionis dicati:
dies dico Veneris, Sabbathi, & Dominica, seu
si vis feria quinta, sexta, & Sabbathum sim-
pliciter dictum. Incipiant verò singuli à ve-
spèra in vesperam, seu ab occidente sole ad
alterum occidentem: atque ita dies Veneris
de die Iouis sex horas primas mutuetur, &
reliqui similiter. Ita fiet ut rationes ambæ
concurrant.

Dies

DIES VENERIS.

PORRO verò quid toto die primo seu die Veneris gestum fuerit in Passionis historia, habes in antè deſcripta horarū illius ipsius diei deſcriptione: qua diximus Chriſtum poſtquam exclamaſſet, expirauiſſe circiter nonam, quod eſt ſole tendente ad occaſum & inclinante ſeu iſtante fine diei Veneris à quarta ad ſextam ſerotinam, quo tempore cruci fuit affixus, uſque dū ſerum diei eſſet, ut ſcribit Matthæus cap. 27. ver. 57. & Mar. capite 15. ver. 42. quo tempore Joſeph ab Arimathæa adiit Pilatum & petiit corpus Ieſu, & inuolutum ſindone pura poſuit in monumēto. ſed hæc fortaſſe iam ad diem Sabbathi ſeu ad feriam ſextam pertineant.

DIES SABBATHI.

PORRO autem toto die Sabbathi, quæ erat paſſeue Paſchæ, recubuit in ſepulchro Chriſtus à vesp̄era ſcilicet in vesp̄eram diei Dominicæ (quæ Sabbathum erat) id eſt per ſpatium horarum 24. & inde etiam in ſummum diei Dominicæ diluculum: id autem eſt uſque ad horam quartam matutinam diei Dominicæ, quod tempus crepuſculum matutinum dicitur, & quo aurora apparere incipit: ut in totum Chriſtus ab ea hora qua reconditus fuit in ſepulchro uſque ad eam

D.iii.

horam qua resurrexit, horas circiter triginta
 tres delituerit, quarum vigintiquatuor ad
 diem Sabbathi seu feriam sextam aut etiam
 sextam Sabbathi pertinent. nouem verò ad
 diem Dominicam seu ad Sabbathum simpli-
 citer dictum, à vespera scilicet eius diei ad
 quartam matutinam. Quod autem scribit
 Lucas, Mulieres primo die hebdomadis
 profundo diluculo venisse ad monumētum,
 & cat. & Ioan. cum adhuc tenebræ essent,
 Marcus valde manè domo exiisse & orto
 iam Sole, quod est cum iam illucesceret &
 clarum mane esset, ad monumentum perue-
 nisse, id est quod Matthæus dicit cum scri-
 bit ὁ ψὲ δὲ σαββάτων τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν
 σαββάτων, & cat. id est, Extremo autem Sab-
 batho cum luce sceret in primum diem heb-
 domadis, & cat. id quomodo intelligi debeat
 paulo post dicetur. Caterum de Sabbathis hæc
 habet Epiphanius lib. 1. tom. 2, Varia Sabba-
 tha decreuit Lex, aliud quidē quod secundū
 septenariorum dierū numerū reuoluitur, na-
 tura Sabbathū: aliud verò propter subiacen-
 tes nouilunio secundum Lunam & conse-
 quentes festiuitates, velut dies fixorum ten-
 toriorum & dies Paschatis, & cat. Et ibidem
 cōtra haresim 51. inquit, Dixit Lucas, Factū
 est in secundo primo Sabbatho. ut ostenderet
 Sabba-

cap. 24. 1.

20

19

Mat. 23

Contra He-
 lionios, se-
 ct. XXX.

CORNARIUS
 ita inter-
 pretatus est
 sed græci
 dicit non po-
 tuit.

Sabbathū primum esse, quod ab initio decretum est ac dictum à Domino in mundi creatione: quod per circuitum ab eo tempore usque huc iuxta septem dies reuoluitur, hoc scilicet primum esse: Secundum verò Sabbathum, quod decretū est à Lege. dicit enim Lex, Accipies tibi ouiculam anniculam, immaculatam, masculam (quæ erat imago Saluatoris) à decima die mensis & cæt. videtis, inquit, quod secundum Sabbathum appellatur Postsabbathum. Hac ille.

HORÆ diei Veneris incipiendo à vespere diei Iouis, & de ipso mutuando horas sex primas noctis.

*1 Sol oc- 7 Hierosolymis recubuit cum duo-
2 cidens 8 decim; cænam instituit, hymnū
3 9 cecinit, tū exiit in montē oleatū.*

*4 10 Precatur in montē olearum pri-
5 11 mō, secūdo, tertio: capitur, ad du-
6 nox M. 12 citur ad Caiphā pontificem.*

*7 1 Coram Caipha accusatur, de-
8 2 spuitur, caditur, illuditur: tum
9 3 ducitur in Prætorium.*

*10 4 Traditur Pilato, accusatur corā
11 5 eo, tum demū traditur ut cru-
12 Solo- 6 cifigatur.*

riens

D. iiii.

1 7 *Condēnatus traditur militib⁹,*
 2 8 *abducitur rursū in Prætorium,*
 3 9 *coronatur, tū demū abdu-*
 ——— *citur ut crucifigatur.*

4 10

5 11 *Deducitur in Caluaria locum.*
 6 *Merid.* 12 *Ibi crucifigitur.*

7 1

8 2 *Tenebra.*

9 3

10 4 *Exclamauit & emisit spiritum.*

11 *Soloc-* 5

12 *cidens.* 6

HORÆ XII. diei Sabbathi seu ferie sextæ
à vesp̄a in vesp̄am, mutuatis sex
horis primis noctis de die precedente.

1 *Solis oc-* 7 *Mar. 15. 42. Cū autem serum*

2 *casus* 8 *diei iam esset, quoniā erat Pa-*

3 9 *rasceue id est antesabbathū ve-*

4 10 *niēs Ioseph ortus ab Arimathæa*

5 11 *& cat. petiit corpus Iesu & emit*

6 *Media* 12 *sindonem & detractū eum in-*

7 *nox* 1 *uoluit sindone deposuītq; in mo*

8 2 *numento, &c. Idē Mat. hz. 27.*

9 3 *57. & Lucas 23. 54, porro die s*

10 4 *erat Parasceues. Caterū totis*

ferē

11 5 ferè his horis xxiiii, iacuit in
 12 Sol o- 6 sepulchro Christus & item vsq;
 1 riens. 7 ad nonam diei sequentis, qua
 2 8 tertia nostra matutina respon-
 3 9 det. ut circiter hora xx xiii.
 4 10 intercesserint inter horam qua
 5 11 depositus fuit de cruce & posi-
 6 12 tus in monumento vsque ad
 7 1 horam qua resurrexit. hoc autẽ
 8 2 est à prima hora noctis diei Sab
 9 3 bathi seu feria sexta vsque
 10 4 ad horam nonam diei Sabbathi
 11 5 simpliciter dicti (erat autẽ dies
 12 Sol oc- 6 ille festus & magnus valde) seu
 cidens. diei Dominica nostra. Caterum
 Parasceue graca dictio est qua apparatũ seu
 preparationẽ significat, quòd eo die secundum
 Legem ea parabantur quæ ad esum agni per-
 tinebãt. porrò verò diei Sabbathi moliri quic-
 quam non licebat: quapropter mulieres quæ
 secuta à Galilæa Christũ fuerũt ad crucẽ vsq;
 coactæ sunt propositũ ungẽdi Dominũ differ-
 re in eũ diẽ q Sabbathũ primus sequebatur.
 Est aut Sabbathũ Hebræa dictio qua quietis
 dies significatur. Is septimus quisque erat, ut
 Deuter. 5. 14, ideo Iudæis præscriptus ut hũc
 Domino ita sanctificaret, ut ab operibus pro-
 phanis quiescẽtes sanctificãdis mētibus va-

carent. hoc autem Sabbathum cuius hîc fit
mētio, ideo magnum dicitur quòd Pascha fe-
stum in ipsum incurrisset.

SABBATHVM SEV DOMINICA.

1 Sol Occi- 7 Matth. 27. ver. 62.
2 dens. 8 Postero autem die quæ sequi-
3 _____ 9 tur Parasceuē coacti sunt prin-
cipes Sacerdotum & Pharisei ad Pilatum,
& c. & profecti munierunt sepulchrum ob-
signato lapide cum custodia.

4 10

5 11

6 Media 12

nox.

7 1

8 2

9 3 Resurrexit.

10 4 Luca 23. in extremo

11 5 fine,

12 Sol o- 6 Ac Sabbatho quidem quie-
riens. uerunt secundum mandatum,
& c. ut appareat toto hoc die mulieres quie-
nisse in sequentem diem. ut horis fere 24.
resurrexerit Christus antequàm mulieres
venirent ad sepulchrum.

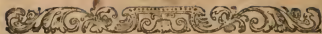
1	7
2	8
3	9
<hr/>	
4	10
5	11
6 Meri.	12
dies.	
<hr/>	
7	1
8	2
9	3
<hr/>	
10	4
11	5
12 Soloc- 6	
cidens.	

HORÆ PRIMI DIEI HEBDOMA-
dis seu primæ feriæ aut primæ Sabbathi qui
nobis dies Lunæ est:

1 Solocca- 7	4	10
2 <i>ius.</i> 8	5	11
3 9	6 Media 12	
	nox.	

	7	1
	8	2
Primo autem die	9 Dilucu- 3	
hebdomadis profun-	lum.	

do diluculo mulieres venerūt ad monumen-
tum ferentes quæ parauerant aromata, &c.

De anno Persi-

C O.

*ANNI apud Persas eadem ratio est,
qua & apud Aegyptios. Mensium ve-
rò Persarum nomina, quibus solis ab AE-
gyptiis differunt, haec sunt:*

1	Fordimech.	7	Machiramech.
2	Ardeimech.	8	Ebenmech.
3	Cardaimech.	9	Ydramech.
4	Zirmech.	10	Dimech.
5	Mardan. vel <i>Mardari.</i>	11	Bechmemech.
6	Sarembemech.	12	Azfitdaich.

De anno Ara-

B I C O.

ARABES

ARABES in anni sui ordinatione partim Aegyptiā partim Atticam sequuntur rationem. ut illorum annus ex Aegyptio & Attico conflatus esse videatur. Et primum quidem hoc cum Aegyptiis commune habent, quod vagum apud eos quoque est nec statum mensis sui primi & anni initium: sed paulatim anticipans Aegyptio more redit in antecedentia. Ideoque ne apud eos quidem, sicuti neque apud Aegyptios Solstitia & Aequinoctia stabilia esse possunt, ut docet etiam Galenus Commentario primo in primum Epidemion. Cum Atticis itidem hoc commune habent, quod Lunationibus duodecim annum suum expleant. quarum duae diebus quinquaginta novem absoluntur: imparibus quidem mensibus dies triginta: paribus viginti novem attribuentes, & annum ex diebus 354. integrites. Mensis initium illis est Nūmvīa aut Lūminarium media coniunctio. Intercalant autem tertio quoque anno mensem unum dierum triginta trium, pro diebus undecim quibus annus Solaris excedit Lunarem. Arabi cum ergo diarium si voles conficere, anno 1560. primum diem mensis Almuhamam repones in Iulii XXIX ut in anno Aegyptio antè factum vides. tum tertio quoque anno

intercalabis mensem unum dierum 33. imparibus mēſibus dies 30. paribus dieis 29. attribuendo. Sic tibi Arabici anni ratio constabit.

ARABVM MENSIVM NOMINA.

1	Almuharam.	7	Rage.
2	Saphar.	8	Sahaben.
3	Rabe. 1.	9	Ramaden.
4	Rabe. 2.	10	Sanel.
5	Gemedi. 1.	11	Dulchida.
6	Gemedi. 2.	12	Dulcheia.

GUIDO Bonatus de Latis Foroliuensis cap. IX. partis v. suae *Astronomiae*, titulo De duodecima domo, columna 820, sic habet: *Seeta Fratrum minorum*, inquit, incepit anno Arabum 609 mense Arabum Rabe secundo, tempore Martini 4. pontificis: cuius seeta ascendens tale est quod ipsa eradicabit omnes alias seetas sub ecclesia Rom. degentes. sed eius finem, inquit, dicere non audeo, timore ne incidam in rumorem vulgi: erit tamen finis & rumor eius publicus valde cum aduenerit. Meminit & idē cuiusdā cōiunctionis qua facta fuit in mense secundo Arabum Saphar. Crebra etiā mensium Arabum fit mentio apud Ptole. in *Almagesto*, & apud Astrologos item varios.

Anni

Anni Hebræi

RATIO.

HEBRÆI secundū Lūnæ cursum annos suos dirigūt, ita tamē vt Solaris etiā cursus habeant rationem. Nam quanquam singuli illorum menses alternatim, pares quidem viginti nouem, impares dies triginta capiant: inter Adar tamen & Nisan (ille ultimus, hic primus apud illos mensis est) tertio quoque anno intercalant mensem vnum dierum triginta trium, nōn alia ratione quā vt illorū annus ad cursum Solis etiam congruat. Sic illorum annus ex Solari & Lunari mixtus & cōflatus esse videtur. Gal. scribit cōment. primo in primum Epide. apud eos qui menses in duas inaequales partes secant, ac alterū mensem dierum XXX. alterū XXIX. efficiūt, dies definiri non posse in quibus tū AEquinoctia tum Solstitia ac Syderum illustrium exortus fiant. Apud eos qui pro Solis ratione numerant, definiri posse, vt Romanos, Macedonas & Asianos. Hac ille.

Mensium Hebræorum nomen & ordo.

1 Nisan q̄ & Abib. 7 Thyri q̄ & AEtanim.

2	Ziu qui & Iiar	8	Bul qui & Mar- & AEGiar.
3	Sinan qui & Thamuz	9	Chasteu vel Chi- sleu.
4	Rhotem.	10	Thebeth.
5	Ab. vel Au.	11	Sebat.
6	Elul.	12	Adar. vel A- der.

*HIC Ordo mensium in Bibliis seruatus
comperitur. Recentiores tamen Iudæi Thyfri
primum, Bul secundum faciunt. suo deinceps
reliquis assignato ordine: ut contra Nisan se-
ptimus sit, Ziu octauus & deinceps.*

De Nisan primo Hebræorum mense.

יָרֵחַ

*NISAN esse primum anni Hebræici
mensem multorum auctoritatibus compro-
bare facile est. Nam Hester cap. 3. sic scri-
ptum habetur, Mēse primo cuius vocabulum
est Nisan, anno duodecimo regni Assueri,
&c. & paulo post eum locum, Vocatiq̃ue sunt
scribæ Regis mense primo Nisan tertiadeci-
ma eiusdem mensis. Ibidem cap. 11. suppresso
ordinis nomine eiusdem mensis fit mētio his
verbis, Anno secundo regnante Artaxerxe
maxi-*

maximo, prima die mensis Nisan vidit somnium Mardocheus, &c. Esdra etiam 2. cap. 2. eius fit mentio, Factum est autem, inquit, in mense Nisan, anno XX, Artaxerxis regis, &c. D. Hieronymus in Daniele. cap. 9. In primo, inquit, mense & prima die mensis (haud dubium quin Nisan significet) sumes vitulum, &c. Eundem etiam & primum esse anni Hebraici mensē & Macedonibus Xantichum dici intelligere licet ex his quae Iosephus Hierosolymitanus sacerdos in lib. Antiq. Iudaic. scribit, lib. 1. cap. 3. secundum Gracam diuisionem, secundum antiquam Latinam capite 5: Moyses, inquit, mensē Nisan qui est Xantichus, primum in suis festis ordinauit, quod per hūc Hebraeos ex Aegypto eduxisset. Eundem etiam omnium quae ad rem diuinam pertinebāt exordium fecit. Et lib. 2. cap. 6. secundum nouam, secundum veterem translationem cap. 13. de Hebraeis loquens. Reliquerunt aut, inquit, Aegyptum mense Xanticho Luna decima quinta. Item lib. 3. cap. 9. Initio, inquit, sequētis anni mense Xanticho Macedonum, Hebraeorum Nisan tabernaculum nouilunio dedicatum est. Et eiusdem lib. cap. 10. secundum Gracam, secundum Latinam & veterem cap. 12, Mense Xanticho qui nostris Nisan dicitur & annū

exorditur Luna decimaquarta, Sole Arietē obtinēte (quandoquidem hoc mense ab Aegyptiaca seruitute liberati sumus) sacrificiū quod tunc exeuntes fecisse dicimus Pascha nominatum, quotānis instaurare Lege iubemur. Item lib. 11. cap. 4, Instāte, inquit, deinde Azymorum festo, mense primo qui Macedonibus Xantichus, nobis verò Nisan dicitur, confluit totus populus ex oppidis in urbem, &c.

Ziu.

זיו vel יז vel איזר

2 Ziu nonnullis etiam Iiar & AEgiar dictus, Macedonibus Artemisius, secundus est Hebraorum mensis. Id constare potest ex tertij Regum seu primo Samuelis cap. 6, quo loco legimus Solomonem anno regni sui 4. anno verò CCCCLXXX. egressionis filiorum Israel de terra Aegypti, mense Zio qui secundus est, domum Domino adificare cœpisse, quod & notat Ioseph. Antiq. lib. 8. cap. 2. secundum nouam, secundum antiquam trala. tertio his verbis, Exorsus est Solomon fabricam hanc anno regni sui quarto secūdo mense, quē Macedones Artemisium, Iiar verò Hebrai: annis DXC duobus, postquā Israelitae ex Aegypto exceſſerant, &c. quotamen loco, ut id obiter adnotem, error esse in temporis

ris ratione & numeris deprehenditur. ut liquet ex præcitato loco tertij Regum capite 6. Nam apud Iosephum male legitur annis D X C I I. quod his notis apud eum expressum est D X C duobus, cum Annis quadringentis octoginta legendum sit.

Siuan.

סיון

3 *Siuan*: Et hunc tertium esse ordine mensum testimonio esse potest auctor historiae Hester, qui cap. 8. hæc habet, Erat autem tempus tertij mēsis qui appellatur *Siuan*, &c. Et cap. 1. Baruch fit mētio decimi diei mēsis *Siuan*.

4 *Thamuz*
seu *Rothem*.
תמוז

{ Horum duorum mēsum
nusquam adhuc mētionem fieri comperi nominatim, nisi quod ordinis eorundem mentio fit 1. Paralipomenon, capite decimo septimo. Esdra 1. capite septimo & octavo & passim.

5 *Ab.* אב

6 *Elul*: Huius mentio fit, suppresso tamen ordinis nomine, Machab. 1. ca. 14. his verbis, Octava decima die mensis *Elul*, anno centesimo septuagesimo secundo, &c. Esd. 2. cap. 6, Completus est autem murus, XXV. die mēsis *Elul*, diebus L, &c.

E. ii.

אֵיתָנִים vel תִּשְׁרִי

7 *Ætanim* qui & *Thysri* ordine septimum esse constat ex 3. Regum cap. 8. ubi sic legitur, Conuenitque ad Regem Solomonem uniuersus Israel mense *Ætanim* in solenni die. ipse est mensis septimus, & c. Iosephus antiquitatum Iudai. lib. 8. cap. 3. & secundum veterem trala. cap. 4, Salomon rex, inquit, per literas iussit magistratus ac seniores Hebraorum totum populum Hierosolyma congregare ad spectandum templum & transferendum illuc arcam Deo sacratam: denuntiataque omnibus profectio septimo demum mense conuenerunt, qui nostratibus est *Thysri*, Macedonibus *Hyperberetaus*: inciditque in id tempus *Scenopegia* festum apud Hebraeos sanctiss. & maximum. ubi in excusis Iosephi codicibus male scriptum est *Thuri* pro *Thysri*.

כִּרְחֹק vel בּוּל

8 *Bul* qui & *Marhesuan*. Quem locum occupet mensis *Bul* in anni Hebraici ratione discas ex extremo fine cap. 6. lib. 3. Regum ubi sic scriptum legitur, Anno quarto fundata est domus Domini in mense *Zio*: & in anno undecimo, mense *Bul*, ipse est mensis

sis octauus, perfecta est domus Domini in omni opere suo. legendum porro est eo loco Bul nō ut in quibusdā exemplaribus Elul, quem sextum in ordine mensium locum tenere suo loco ostendi. Caterum Bul Marhesuan etiam dici notat Ioan. Bapt. Pius adnotationum posteriorum cap. 65. & Macedonibus Dius dicitur. unde falsum licet conicere eum esse locum qui est apud Iosephum Antiquit. Iuda. lib. 1. cap. 3. & secundum veterem. v. is sic habet, Contigit autem hac vastitas (de diluuiο loquitur) anno atatis Noe sexcentesimo, mense secundo qui à Macedonibus Dius vocatur, ab Hebraeis Marfanone: sicut enim AEgyptij distinxerunt annum. sed credam pro Marfanone Marhesuan legendum apud Iosephum.

כסלו.

9 Chisleu aliis Zisles nominatur aliis Chasleu: sed minùs aptè. huic nonus in ordine mē suū Hebraicorū tribuitur locus. Zach. 7, Initio factum est verbū Domini ad Zachariam in quarta mensis noni qui est Chisleu. sicut enim potius legendum quam Chasleu. Machab. 1. cap. 1, Die xv mēsis Chisleu, quinto & quadragesimo die adificauit rex Antiochus

E. iii.

abominandum Idolum, &c. Ibidem post cap. 4, Constituit Iudas & fratres eius totaque Israelis concio, Et dies renouationis altaris suis temporibus ageretur singulis annis, octo dies scilicet à xxv. die mensis Chisleu, magno cum gaudio & latitia. Ibidem lib. 2. cap. 1, Et nunc frequentate Scenopegia mensis Chisleu. & paulo post eum locum, Facturi igitur quinta & vicesima die mensis Chisleu purificationem templi, &c. & Machab. 2. cap. 10. in eandem sententiam. Esdra quinetiam 2. cap. 1 initio, hac habentur, Et factum est in mense Chisleu anno vicesimo, &c. Et Iosephus passim hunc mensem Chisleu nominat Antiq. Ind. lib. 12. cap. 7. de profanatione templi Hierosolymitani & clade in eo facta loquens: Ea clades, inquit, accidit anno secundo post urbem captam, regni eius familie centesimo quadragesimo quinto, vicesima quinta eius mensis qui Chisleu nostris, Macedonibus Apellæus dicitur. Eodem lib. cap. 10. & secundum vete. 11, Vicesima autem quinta mensis Chislei, quem Apellæum Macedones appellant, accenderunt luminaria in candelabris: &c. Et post de profanatione templi ab Antiocho facta loquens, Ea, inquit, incidit in annum c xlv. & diem Appellæi mensis xxv. & Olympiadem c l i i i. Huius mensis etiam metio fit Nehe. 1.

טבת

10 Thebeth: Mensis huius & ordinis eius dē meminit auctor hist. Hester cap. 2, Duēta est itaque (de Hester autem loquitur) ad cubiculum regis Asueri mense decimo qui vocatur Thebeth, &c. Hunc mensem Macedonibus Apellaum dici scribit Iosephus Antiq. lib. 11. cap. 5. quem & nonum esse dicit. sed mendosum locum esse putem. ut & eum qui eiusdem lib. cap. 4. pracesit, quo loco mensi Adar undecimum in ordine mensium locū attribuit. Nam Chisleu antea Apellaū Macedonibus dici & ordine nonum esse, ut & Thebeth hoc loco decimum esse ostendimus: & postea Adar duodecimum esse probabimus. Locus Iosephi sic habet, Intra tri-duū conuenerunt utriusque tribus homines, vicesima die noni mensis quē Hebraei Thebethum, Macedones Apellaum nomināt. cui loco medicinam facies, si pro dictione Thebethum, Chisleu reposueris.

שבט

11 Sebat: Quotus hic apud Hebraeos mēsis sit, discas ex cap. 16. & ultimo 1. Machab. quo loco sic scriptum habetur, Simon autem perambulās ciuitates qua erāt in regione Iudaea, & sollicitudinē gerens earū descendit in Hiericho ipse & Matathias filius eius & Iudas anno 177. mēse 11, hic est mēsis Sebat, &c.

E iiii.

12 Adar vel Ader, Macedonibus Dystrus. Non me deficient testimonia quibus comprobare possim Adar duodecimum & ultimum esse anni Hebræici mensem. Vix enim alterius mensis crebriorem mentionem in sacris Bibliis reperiās, ut & apud Iosephū quoque. Primum enim cap. 6. primi Esdræ sic habetur, Et impleuerunt (seniores Iudæorū) domum Dei istam usque ad diem tertium mensis Adar, &c. & Esdræ 3. cap. 7, Et consummata est domus nostra usque ad tertiam & vicesimam diem mensis Adar. & Hester cap. 3, Missa est sors in urnā qua die & mense gens Iudæorum deberet interfici: & exiit mensis duodecimus qui vocatur Adar. & post ibidē, Et literæ signatæ sunt ipsius (Asueri) annulo, missæ sunt per cursores regis ad vniuersas prouincias ut occiderēt atque dederent omnes Iudæos à puero usque ad senem, paruulos & mulieres vno die, hoc est tertio decimo die mensis XII. qui vocatur Adar. Et cap. 8. ibidem, Et cōstituta est per omnes prouincias vna ultionis dies, id est decimatertia die mēsis XII. Adar. Rursus ibidem initio capitis 9, Igitur duodecimi mēsis quem antè iam Adar vocari diximus, &c.

&

& toto eo cap. & sequentibus 10. 13. & 16, fit
 eius mentio, sicut & Machabæorum 1. cap. 7,
 Et commiserunt exercitus prælium tertia de-
 cima die mensis Adar. Machab. 2. cap. 15,
 Habere autem celebritatem tertiadecima die
 mensis Adar, quæ vocatur voce Syriaca Pri-
 die Mardochai die. Iosephus quinetiam in
 extremo fine lib. 4. Antiquit. de eo ipso Adar
 hæc habet, Mortuusque est (Moyse) ultimo
 anni mense, die prima mensis qui à Macedo-
 nibus Dystrus dicitur, à nostris verò Adar,
 vir omnium quotquot unquam fuere pru-
 dentiss. Idem lib. 11. cap. 4, Anno, inquit, re-
 gni Darij nono, 23. die mensis duodecimi (sic
 enim legendum est non undecimi) qui no-
 stris dicitur Adar, Macedonib⁹ Dystrus, &c.
 Et sequenti cap. 5. de Cyro quem greci Artaxerxem
 nominant loquens, Perducta verò
 Hestere eius consuetudine delectatus & a-
 more correptus legitimam uxorem eam sibi
 adiunxit, nuptiasque celebrauit anno regni
 sui septimo, mense duodecimo qui Adar di-
 citur. In summa, apud eundem Iosephum e-
 ius mensis Adar mentionem reperias lib. 11.
 cap. 6, in epistola Artaxerxis ad Magistratus
 fideles, per totum caput. Ex his omnibus li-
 quere arbitror, Adar non solum mensem esse
 duodecimum & ultimum anni Hebraei,

& Macedonibus Dystrum dici, sed & singulis aliis Hebraicis mensibus ante descriptis suum attributum esse & nomen & ordinē.

ASSIGNATO ordine & descriptis mensum Hebraorum nominibus, superest ut Ephemeridem Hebraeam constructuri, doceamus unde Hebraei annum suum inchoent. Sanè ipsos à Vere anni sui exordiū facere (quod & olim Romulum illorum exemplo fecisse constat) testis esse potest is locus qui habetur Deut. cap. 16. quo loco Moses Domini iussu edicit Israëlitis, obseruent mensem nouarum frugum & Verni temporis primum, ut faciant Pesah Domino Deo suo. Testis est & is locus qui iisdem verbis & sententia habetur apud DD. Hieronymū de celebratione Paschæ & Augustinum tomo 2. epist. 80. ad Hesychium. quib⁹ locis scribūt illi celebrationem Paschæ in mense nouarum frugum reperiri propter similitudinem sacramenti renouandæ vitæ. Primum autem Verni temporis eum mensem esse docet August. quo Sol est in Arietis principio. Vnde fallitur Ambros. qui primum mensem nouarum frugum esse dicit eum quo apud Aegyptios noui fructus colliguntur. Nā apud illos nō semper in primo mēse demetitur seges, sed ut occurrit aliis atq; aliis mensibus. Nicephorus etiā Callistus hist. Eccl. lib.

Ambrosii
locus.

lib. 12. cap. 32, scribit hanc rationem impulisse Montanistas ut menssem quemlibet dierum triginta, atque eorum principium AEquinoc-
tium vernum facerēt (Quæ dies, inquit, se-
cundum Rom. ritè nono Cal. Aprilis dicitur)
quòd eo tempore duo hæc Luminaria initium
suum habuisse allegant per quæ tempora an-
ni significantur. Idem ferè Sozomenus habet
hist. Eccl. lib. 7. cap. 18. Sed Nicephorus ibidè
etiam scribit Eusebium memoria tradidisse
veteres Iudaos sacrificia Paschalia post AE-
quinoc-
tium vernum celebrauisse, Sole duo-
decimam partē, quæ à Græcis $\alpha\epsilon\iota$ & i. Aries
appellatur, Zodiaci circuli ingresso. Luna au-
tem per diametrum Soli opposita, tum quar-
ta decima diei cursum tenente. His auctori-
tatibus & illis etiam quæ antè, dum de men-
se Nisan loqueremur, citata sunt, apparet He-
braeos & Pascha Luna decima quarta primi
mensis celebrauisse, & primū anni menssem
primum Verni temporis fuisse. His positis, &
propter magnorum virorum auctoritatē con-
cessis, restare tamen videatur ut Veris ini-
tium vestigandum sit: Nā eo inuento perfa-
cile & nullo negotio eius & primam Lu-
nam & decimam quartam erit inuenire.
Id autem quàm difficile sit, hinc discere
licet, quòd alij aliud Veri initium assignant.

Siquidem Galenus & in fine commentariorū
 3. Aphorismo. 14. & initio commentar.
 in 1. & 2. Epid. Hippocratis, Ver ab eo quod
 hyemem sequitur æquinoctio, exordium su-
 mere scribit. A Equinoctium autem Vernum
 initio Artemisii assignant. Aëtius serm. 3.
 tetrabiblii. cap. 164, Mensis Martij (ut inter-
 pres habet) die 23. æquinoctium Vernum esse
 dicit. Varro lib. rei rust. cap. 20, diem Aqua-
 rij 23. seu si vis Februarij septimum (nam Co-
 lumella 17. Calend. Febru. sol in Aquarium
 transitum facit) Veris initium esse dicit.
 Cui ad stipulatur & Constantinus Cæsar ca-
 pit. 1. lib. 1, De agricultura. Astronomi, alij
 medium Martium, alij decimum diem Mar-
 tij, alij Februarij 22. diem Veris initio assi-
 gnant. Columella æquinoctium Veris con-
 tingere scribit circa 8. Calend. April. quod
 est circa 25. Martij in octaua parte Arietis. I-
 dem ibidem scribit Hypparchi rationem do-
 cere Solstitia & A Equinoctia nō octauis sed
 primis partibus signorum confici. Plinius tra-
 dit aduenas volucres ad 6. Cal. Februa. spem
 Veris attulisse, & esse quosdam qui certissi-
 mum Veris initium arbitrentur, ob infini-
 tum animalis papilionis propentum. Et idē
 lib. 16. cap. 25, scribit florem arborum esse ple-
 ni Veris indicium & anni renascentis. Item

Fauo-

Fauonium flare ab occasu æquinoctiali & Ver inchoare: incipere autem flare circiter fere sextum Idus Febru. ut verum sit quod idem Plinius dicit, Dierum ipsorum, anni Solisque motus (atq; adeò AEquinoctiorum & Solstitiorum) propè inexplicabilem esse rationem. Id quanquam verum est, conuocati tamen annis ante hæc nostra tempora mille ducentis triginta nouem in Nicena synodo Patres qui tunc Ecclesia præerant ad trecentos decem & octo, AEquinoctium vernum (de quo totius huius nostri instituti atque adeò de Veris initio, ratio dependet) omni studio certis diei ac loco affigere sategerunt, nõ quòd ibi perpetuò hæsurū putarent, aut quòd ignorarent voluentibus annis id ipsum inde motum iri & retrocedendo anticipaturum: sed quòd, ut sui temporis curam gerebant, ita eos qui sui ipsorum locum quasi per manus acceptū aliquot post annis teneret, & veluti hæreditario iure sibi vendicarēt: suo exēplo eius etiā rei, cum necessitas postularet, curam gesturos arbitrarentur. Sed cui rei dent operam, quo veterno correpti sint ij quibus id cura esse debet, cuius bono iudicandum relinquere. Sed ad rem redeo: Patres dico in Nicena synodo (qua nulla præstantior post Apostolos aut auditur aut legitur) contra Arium

Initio præcitati cap.
25. lib. 18

Nicena synodus.
Adhuc numerum ad de 331. habebis annum quo Auctor hæc commentabatur nepe 1570.

conuocati *AEquinoctio* vero (id Sole *AE-*
quatorem tenente) contingit) duodecimum
Cal. Apr. seu *Martij* vicesimumprimum assi-
 gnauerūt. Quod optimaratione eos fecisse iu-
 dicabis, si perpēderis quarto quoq; anno minu-
 ta 44. plus quàm oporteat in anno *Ro.* interca-
 lari, cū scilicet dies integer seu hora 24. ple-
 na anno *Bissextili* intercalātur. Et quāq; 44.
 minuta quarto quoq; anno, vt dixi, supera-
 bundantia parui momenti esse videantur,
 tanti tamen momenti sunt vt singulo quoq;
 centesimo tricesimo primo anno *AEquino-*
ctium in antecedentia reiiciant vnus diei
 interuallo: vt paulo pōst in anni *Romani* tra-
 ctatione in anno *Iuliano* docebimus. Cū
 ergo *Nicena synodus* animaduertisset tem-
 pore incarnationis Christi, vel, vt alij no-
 tant, circa *Iulij Caesaris* tempora, *AEquino-*
ctium vernum in diem *Martij* 25. incidere,
 ab illo verò tempore ad sua vsque annos tre-
 centos vigintiquatuor effluxisse, atque adēd
AEquinoctium vernum per tres ferē dies re-
 trocessisse in antecedentia, & à 25. *Martij* in
 22. eiusdem retrolapsū: illi & praterito iam
 tempore & parti etiam aliquota futuri pro-
 spicere studentes, verno *AEquinoctio* diem
Martij vicesimam primam assignauerunt.
 Iam verò cū à tempore *Nicena synodi*
 (hanc

(hanc ad Niceam Bithiniae anno Constantini Helenes filii decimoquarto, Christi verò anno 331 celebratam & Iulio mēse. inchoatā tradunt) anni ad hac nostra tempora effluerint mille ducenti triginta nouem, ut antè diximus (agitur quippe nunc annus M. D. LXX.) fit ut AEquinoctium vernum pari ratione retrocesserit ab illo tempore ferè per duodecim dierum spatium, ut iam in Martii nonum retrocessisse comperiatur. Et certè voluentibus annis etiam magis ac magis anticipabit & retrolabatur in anteriora, ni Pontifices aut Principes, quibus ea res cura esse debet, emendationem eam adhibeāt, Vt primo anno Bissextili occurrente post elapsos annos centum triginta sex supputationem inueniundo ab anno 1360. intercalarium diem omninò pro primo tantum Bissextili anno tollant, & ne planè intercaletur caueant: eāmq; legem seruēt post elapsos singulos 136. annos, ut AEquinoctia certam & firmam sedem in Martii die X. habeant. Ponant ergo aliquando tandem & excutiant veterum nostrī aui Pontifices plus satis desides & instar glirium veterinosi: & sui officii memores caueant, ne Reges illorum vecordia excitati, falcem in illorum messē immittant, & ut annum

ita & ea quæ emendationē postulare videbū-
tur, nō sine magna illorū ignominia, aliquā-
do tandem emendent. Sed enim reuerſi eō
vnde digreſſi ſumus, dicimus XXI. Martij
(quo die conſtitnebat AEquinoctium Nice-
na ſynodus) tridui intervallo diſtare ab eo
quod Plinius, & bidui ab eo quod Montani-
ſta eidem aſſignabant. Plinius, ſiquidem lib.
18. cap. 16. 25. Martii: Montaniſta ut paulo
ante ex Nicephoro oſtendi, nonum Calend.
April. eidem aſſignabant. Nos, ut commo-
dius & facilius quod quærimus (Lunam di-
co primam Verni temporis, atq; adeo etiā pri-
mum & anni & menſis Hebraici diē) quaſi
digito indicemus: AEquinoctio verno octa-
uum Idus Martii aſſignamus: non quòd igno-
remus noſtri temporis Aſtologos ſcribere ſe
illud ipſum hac noſtra tempeſtate die Martii
X. deprehendere: ſed quòd ob rationes prædi-
ctas in eum ferè diem hac tempeſtate retro-
lapſum ſit: & quòd niſi eo ibidem fixo colloca-
toque primæ Verni temporis Luna atque
adeo primo Hebraici anni diei certus & ve-
rus locus aſſignari non poſſit. Nullibi ergo
commodius ut hiſ temporibus, meo quidem
iudicio, conſtitui poteſt. Quo poſito dico eam
primam Lunam nouam, quæ prima poſt octa-
uum Idus Martii occurrat anno Hebraico
&

& primo diei mensis Nisan initium adfer-
 re. Id verò eo constantius, dicere audeo,
 quòd ij qui antea anni rationem (computi-
 stas vocant) tradiderunt, vt ultimum seu re-
 motissimum Pascha septimo Calend. Martij
 (qui dies xxv. Aprilis est) ita infimum seu
 primum undecimo Calend. Aprilis, seu Mar-
 tij vicesima secunda & ratione quidem o-
 ptima contingere scripserunt. Optima ratio-
 ne dico, quòd infima seu prima Lunatio A-
 prilis, octavo Idus Martii (qui idem octauus
 eius dies est) contingit: Ultima autem A-
 prilis Lunatio, Nonis eiusdem, qui & quintus
 Aprilis est. Vt intelligi detur Pascha celebra-
 ri habere diebus illis triginta quinque qui
 medii sunt inter xi. Calend. Aprilis & se-
 ptimum Calend. Maij: hoc est, inter vicesimū
 secundum Martii & vicesimum quintum A-
 prilis diē. Rursus ab octavo Idus Martii vs-
 que ad Nonas Aprilis una est Lunatio, seu
 dies viginti nouem. A quocunque illorū Lu-
 na fuerit noua, computa dies quatuordecim
 & habebis Pesah Hebræorum, quo habito fa-
 cile Pascha Christianorum occurret. Id enim
 continget Dominica die proximè sequente
 Pesah Hebræorum, nisi ipsa dies Dominica
 postriduana sit, occurrens dico postridie Luna
 decima quarta. seu eius diei quo Hebræi suū

*Pesah celebrarint. Siquidem qui Christum hactenus more Romano professi sunt, nequam decimaquarta Luna Pascha celebrarunt, sed ne decima quidem quinta, ut ea e-
 t in die Dominico contingat, ne cum Iudais in eo concurrere eoque Iudaizare, ut aiunt, videretur. Nam Hebræi à vespere decimaquarta Luna in vespere decima quinta suum Pesah celebrant: quo fit ut hoc festum nobis in diem Dominicam proximè sequentem Lunam decimam quintam reiciatur. Sane Eusebius lib. 5. historia Ecclesiastica, capite 22. & 23. ostendit quanta fuerit controuersia inter Episcopos & alios Fideles de celebritate Paschæ, tempore Victoris Papæ decimiter-
 tii, anno Domini CXCIII. quibusdam volentibus Luna decimaquarta Pascha Domini celebrandum quacunque die Septimana Luna XIII. venisset. quando Iudais agnus præcipitur immolari. aliis verò volentibus, ne aliquando nisi in die Dominico quo Dominus surrexit à mortuis, Dominicum Paschæ celebraretur mysterium. & ob eiusmodi causam cōgregata sunt Cōcilia prouincialia anno XI, Commodi Imperat. ut Romanum, Casarea-
 num, Gallicanū, Ponticum, Achaicū, Char-
 taginense quartum & quintum. Et Canon primus Concilij Antiocheni hac habet, Non
 licere*

licere Pascha diuerso tempore facere, nec cum
Iudaïs concelebrare, sicut in Niceno Concilio
statutū est. Et ViCTOR ille Papa Afer instituit
die Dominica Pascha Domini celebrari, sicut
constituerat Pius Papa. ut habetur, de consec.
dist. 3. c. celebritatem. ut appareat hāc quæstio
nem ingenia Pontif. Ro. diu exercuisse: vsq;
adeo verebātur qui tunc Papabāt, ac potissi-
mū supersticiosus ille Afer & vaser ViCTOR,
ne ea in re Iudaizaret. Quod vtinā in mul-
tis alijs reb⁹ tā studiosè cauisset tū is tū cateri
Pontifices Rom. ne nō solum Iudaismus, sed,
quod magis cauendum erat, Paganismus in
Christianismū inuaderet. Verū, proh dolor,
dum de lana caprina disceptant, ac de cele-
britate Paschæ quæstiones mouent, interim
idololatriā, quouis Iudaismo multis partibus
perniciosiorē & Deo summè inuisā, è me-
dio Paganismo irrepere in Christianismū ac
radices agere siuerūt: Ingeniāq; sua nō in cō-
seruanda Euangelij puritate, sed in statuēdis
nouis ritibus & iniungēdis onerib. quæ digi-
to nolint cōtingere, exercuerūt. Sed manū de
tabula. Cōsultus meo quidē iudicio & minū
scrupulosè fecisset illi Patres. si omisus illis quæ-
stionibus & horis bonis melius collocatis, cele-
brandū Pascha statuissent, mensis Aprilis pri-
mo quoq; die Dominico, ac interim nouam,

*veterem, gibbosam, Calendas ac Neomenias
 valere iussissent. Quid enim obsecro veris
 Christianis qui iugo Legis & ceremoniarum
 per Christum liberati sunt, cum Neomenia,
 Plenilunio, prima aut decimaquarta Luna?
 Certè statos & determinatos dies in eum fi-
 nem Ecclesia procures & instituere & insti-
 tutos observari debere possunt denunciare,
 ut populus stato die ad audiendum verbum
 Dei & recipienda sacramenta conveniat. ac
 non quòd eam observationem necessariam es-
 se ad salutem & ad peccatorum remissionem
 existimare debeat. Sed interim sanciverunt
 ne nisi die Dominico liceret Dominicum Pa-
 scha celebrare mysterium, observata tamen
 decimaquarta Luna: in quo certè & nonni-
 bil Iudaizare videntur, & rudes in tantam
 superstitionem adducere, ut conscientis la-
 queum iniiciant. adeo ut Afer ille papa Vi-
 ctor ecclesias Asiæ non alia de causa excom-
 municare & Anathemate deuovere præsum-
 pserit, quàm quòd illæ alio quàm ecclesia
 Romana tempore, Pascha celebrarent. Quin
 & observant etiam ne XXI. Martii Pascha
 celebretur. ut etiam ille dies die Dominico
 contingat. & quatuor etiam aut quinque
 dierum intervallo à Luna decima quarta di-
 stet. Et rationem assignant quòd ille vice-
 si-
 mus*

mus secundus Martii terminus sit, ut antè dixi, quo infimum seu primum Pascha occurrat, & terminum & festum uno eodémque die celebrari vetant. Neque verò hac à me dicta esse quis velim existimet, quò nostris hominib⁹ scrupulū de diei Pascha celebratio ne velim iniectum. Scio quippe ex noua Legge cuius bono & Christum piè profitēti, quouis die, quauis Luna & hora Pascha celebrare, paratòque & probato accedenti ad Synaxim, sacram Eucharistiam in mortis Christi commemorationem delibare licere. Sed παρ' ἐπ' αὐτοῦ profectò tam rei affinitate adductus quàm nescio quo modo orationis cursu abreptus, in hanc tractationem excurri: & quia mihi de Hebraeorum Pesah sermo erat, de Romani Paschatis etiā hunc in diem obseruatione aliquid hīc dicere haud ita alienū à ratione iudicaui. Caterum Hebraei tertio quoque anno intercalant mensem unum, ut diximus, dierum triginta trium. quo fit ut ante intercalationem annus perfectus esse & ad sua principia redire non possit. unde necesse est quò id fiat, ut si quis Ephemeridē Hebraā construere volet, totum triennium unā cum mense Embolimo dierum XXXIII. describere habeat, hoc modo. Anno M. D. LX, primus dies mensis Nisan primi mēsis Hebraeo-

F. iii.

rum concurrebat cum decimo septimo Martij nostri. & assignatis mensibus imparibus diebus triginta, paribus vigintinovem, ultimus anni Hebræi dies incidebat in decimū quintum Martij.

ANNO Millesimo quingentesimo sexagesimo primo, primus dies mensis Nisan atque adeo primus anni illorum dies incipiebat à die insequente diem ultimum præcedentis anni, hoc est, à decimo sexto Martij, & desinebat annus ille in quartam Martij: qui ostendit tibi quintum diem Martii initium facere debere tertio anno, hoc est, anno Millesimo quingentesimo sexagesimo secundo. Ergo

*ANNO Millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, primus dies anni Hebræici concurrebat cum die quinto Martii, ultimus autem cum vigesimo primo Februarii: ut appareat inter ultimum diem anni & primum dies undecim intercedere, qui per tres ānos acervati triginta tres dies efficiūt & conflāt: quot scilicet dies intercedere comperies inter primum diem primi anni triennii, id est decimū septimū Martii & inter ultimū diem anni tertii & ultimi triennii, id est, vige-
simum*

mū primū Februarii. Sic dies tot additi. i. tri-
ginta tres per mēsem Embolimū, efficient ut
annus ad sua principia redeat. Mensis porro Sunt tamen
Embolimus anonymos est, & conflatur ex qui hunc
ter undecim diebus triennii. Nam singuli Veadar
anni quia Lunares sunt, anno Solari cur- quasi alte-
tiores sunt & breuiores diebus undecim, ut rum Adar
qui singuli diebus tātū trecentis quinqu- vocari dicāt
aginta quatuor constent. & ter undecim
triginta tria conflant. Iam si Ephemer-
idem Hebraam construere voles, qua-
renda est primū in diariis, vulgo Alma-
nach dictis, noua prima Luna que occur-
rat post octauum idus Martii, & ab ea
primum diem anni Hebraici auspicabere.
mensesque eo ordine & dierum numero di-
geres, quo predictum est. Sic Hebraici an-
niratio tibi constabit: & videbis, tribus an-
nis affectis & renolutis, & adhac intercala-
rio mense dierum XXXIII. addito, nullo die
aut deficiente aut superabundante, annum
in se sua per vestigia volui, & ad eadem un-
de incepit redire primordia. dierūque seriē
ita sese continuare, ut nullus dies inter ulti-
imum mensis Embolimi & totius triennij
diem primum aut deficiat aut superabundet.
Itaque summam dierum totius triennij
Hebraei cum XXXIII. diebus mensis Embo-

limi, æquare summam dierum annorum trium Solarium, quales sunt anni Romani: utrique. n. anni explent dies Mille nonaginta quinque: quod patebit si dies CCC LXV. (tot autem annus Solaris capit neglectis hîc diei quadratibus) ter multiplicaueris. idemque feceris in summa dierum annorũ trium Hebraorum cum mense intercalario, ut hîc vides.

DIES anni Romaniter aucti:

DIES anni Hebrai ter multiplicati:

365

3

354

3

1095

1062

33	Adde
1095	mensẽ
	Emboli-
	mũ die-
	rum
	XXXIII.

Hactenus de anno Hebræo.

De anno

De anno Mace-

DONICO.

DE MENSIBVS' MA-
CEDONVM SEV
Græcorum.

- 1 Xantichus.
- 2 Artemisius.
- 3 Deutius.
- 4 Panemus.
- 5 Lous.
- 6 Gorpiaus.
- 7 Hyperberetæus.
- 8 Dius.
- 9 Apellæus.
- 10 Audinæus.
- 11 Peritius.
- 12 Dystrus.

PARES omnes dies habent XXIX.

IMPARES, dies

XXX.

INTERCALARIUS mensis dierum
XXXIII.

Si ergo Ephemeridem Macedonicam construere voles, venare primam Lunam novam post octauum Idus Martij, sicut in anno Hebraeo diximus, anno bissextili Romano, & ab ea prima noua Luna primum & anni & mensis Xantichi diem auspicare, & triennio conscripto, continuato dierum & mensium ordine dum ad finem tertii anni deuenieris, intercala mensem unum dierum triginta trium, sic tibi Macedonici anni ratio constabit, & videbis cui mensi Latino Xantichus, cui Artemisus, Deutius aut alius respondebit.

Quidam mensibus Macedonum, quos & Gracos vocant, hac imponunt nomina, quae mista sunt, ut videre licet, ex Hebraeis mensium nominibus & Barbaris. fortasse sunt nomina hodie inter Gracos & Turcas usurpata.

1 Tifrim. 1. October.

2 Tifrim. 2.

3 Re

- 3 Remiz. 1.
- 4 Remiz. 2.
- 5 Sabbath.
- 6 Adar.
- 7 Nisan.
- 8 Idar.
- 9 Haciran.
- 10 Thamuz.
- 11 Abh.
- 12 Eyul.

M A C E D O N E S , quod ad anni sui ordinationem spectat, Hebræorum morem insecutos ac à prima Luna verna annum suum fuisse exorsos vel hoc uno argumento potest constare, quòd Iosephus in suis illis Antiquitatum libris crebrò & ferè ubique Hebræos nominibus Macedonicis exprimit. quod & auctor Machabæorum facit. Huc adde quòd Galenus & AEtius medici præstantissimi ortu & occasu syderum ita ipsos designant, ut de eo dubitare nemo possit. quod & ex sequentibus palam fiet. de singulis enim mensibus ordine dicere institui

*A*c primùm de
Xanticho.

I XANTICHVS.

XANTICHI mentio fit apud Iosephum locis dictis & designatis in tractatu de mense Nisan, & praterea Machabæ. 2. cap. 11, in epist. Antiochi ad Senatum Iudæorū, His igitur qui commeant vsque ad diem tricesimum mensis Xantichi damus dextras securitatis, &c. Item in fine epistolarum Antiochi & Romanorum ad Iudæos sic legitur, Valete. Anno centesimo quadragesimo octauo, Xantichi mensis die XV. AETIUS medicus Sermone 3. tetrabibli primæ, capite ceteresimo sexagesimo quarto, Mense Xanticho, inquit, prima die Intempesta nocte Pleiades apparent. Cornarius interpretes Aprilem interpretatur. Euagrius historiæ Eccles. lib. 4. cap. 9, de Iustiniano Iustini ex sorore nepote loquens, Hic imperator, inquit, declaratus est prima mensis Xantichi quem Aprilem vocāt. Suidas, Ξαντικὸς ὄνομα μὲν ἐστὶν ἀπὸ τοῦ Ἀπρίλου.

2 ARTEMISIVS.

ARTEMISII meminit Iosephus locis antè citatis in anni Hebræi tractatione in mense Zio. Meminit & Galenus tam Artemisii

missi quàm Dÿ, Peritii & Loi initio cōmen-
ta. in 1. Epide. his post alia verbis, ὅς, ὃς ἔπος
ἔτυχεν, ἐὰν περμάτη τὸ, καὶ τὴν ἀρχὴν τῆ Δίης
μηνὸς φθινοπώρου γίνεσθαι ἱσημερίαν, εἴσεται
τὴν μὲν χειμερινὴν ἡμερὴν ὡς μὲν ἦεν μῆ-
νας ἰσομήνην ἐν ἀρχῇ τῆ κατ' ἑαυτοὺς Περειῖου
μηνὸς τοῦτο γὰρ σημαίνει καὶ Μακεδόνας τὴν δὲ
ἱαρινὴν ἱσημερίαν Ἀρtemισίως. κατὰ περὶ καὶ
τὴν θερινὴν τῆ Λέως. καὶ γὰρ τὰς ἀρχὰς τῶν ἡμε-
ρῶν μὲν αἱ τ' ἱσημερίαι αἱ τετραὶ γί-
νονται καὶ Μακεδόνας. id est, ut si, exempli gra-
tia, antea didicerit Autumnale fieri AEqui-
noctium in principio mēsis Dÿ, sciet Hyema-
le Solstitium fieri quasi post tres menses in
principio mēsis secundum ipsos Peritii (nem-
pe hoc nomine à Macedonibus exprimitur)
Vernum autem AEquinoctium principio
Artemisii, veluti & Solstitium aestivū initio
Loi. Sic aut ut scripsi legendū est apud Gal.
græcum, cum malè legatur εἴσεται pro εἴσε-
ται & τῆ κατ' ἑαυτὸν Περειῖου, pro τῆ κατ'
ἑαυτοῦ (τοῦ Μακεδόνας) Περειῖου. Et AEtius li.
3. cap. 163, Mensis Ariemisii, inquit, prima
die Hyades simul cum Solis ortu oriūtur: Cor-
narius Maiū latinè expressit. Meminit & hu-
ius Euagrius Eccl. hist. lib. 4. cap. 5, de tempo-
ribus Iustini loquēs, Etenim, inquit, paulò
pōst anno illius imperii septimo mense dec-

mo, quitum Artemisius. Maius videlicet erat, vicesimanona die mensis in primopuncto meridiei, die sexta Hebdomadis concussio & terra motus occupatam ciuitatem propè vniuersam (de Antiochia loquitur) subuertunt. Thucidides etiam libro quinto, Facta fuit pax, inquit, Plystola Ephoro Lacedemone, diebus quatuor ante finem mensis Artemisii: Athenis Alceo duce, sex diebus antè finē Elaphebolionis. Quo loco Thucidides mensis mensibus non confert: Artemisium dico Macedonicum mensem, cum Elaphebolione mense Attico: sed notat dies quibus pax Athenis, & quibus Lacedemone proposita sit. quæ res temporis intercapedinem requirit. Suidas. Ἀρτεμίσιος ἡ γὰρ Μακεδόνων ὁ μῆσις.

3 DEVTIVS.

Δῦσις: Suida Δέσις: Plutarcho Δῦσις dicitur in fine Arati, cum scribit sacrificiū Arato fieri quotannis die Dæsi mensis, quæ Athenis Anthesterionem appellant. & in fine vitæ Alexandri, scribit ipsum mortuum esse postrema die mensis Dæsi. & ibidem circa medium, Nonnulli, inquit, cōsuetudinem etiam obseruandā putabant,

bant,qua receptum erat, ne Dasio mensis exercitum Rex Macedonum educeret. Hoc quidem ita correxit Alexander, ut Artemisium denuo agi iuberet. Huius mensis & sequentium credam Aetium meminisse loco antè in Artemisio citato. Interpres omisissis nominibus Græcis, quibus auctorem usum fuisse credibile est, ut & in duobus præcedentibus mensibus fecit, Latina mensium nomina expressit. Ego defectu codicis Græci verba auctoris citare non potui.

4 PANEMVS.

SVIDAS, Πανέμ & ὄνομα μῶδες πα-
 ἐξ Μακεδόνων. ὁ Ἰούλιος. Euagrius histo-
 ria Ecclesiastica libro quarto, capite primo,
 Iustinus, inquit, natione Thrax purpu-
 ream togam usurpauit nona mensis Pane-
 mi, qui Iulius apud Romanos nominatur.
 Plutarchus in Camillo, Contrà Metageit-
 nion, inquit, quem Panemum Bæoti di-
 cunt, Græcis inauspicatus fuit. Demosthenes
 in oratione de Corona, in epistola Phi-
 lippi regis Macedonum ad Peloponesiorum
 fœderatos, magistratus, assessores & alios, ὧ-
 σε σὺν παντὶ μὴ τὸ ὄπλων εἰς τὴν φωνήαν, ἔχοντες

ὁπλιτοὺς μὲν ἡμεῶν τετράκοντα τὰς ἐννεῶ-
 τ' ὁ μὲν δὲ Λῶς, ὡς ἡμεῖς ἄγομεν, ὡς δ' Ἀθη-
 ναῖοι Βοῆδρομιῶν, ὡς ἡ Κορίνθιος Πανέμω.
 1. Quare armati nobis occurrere in Phocide
 allato commeatu dierum quadraginta præ-
 senti mense Loo ut nos habemus, ut Athe-
 nienses Boëdromione, ut Corinthii Panemo.
 Qui locus si verus est pro Panemo, mense ut
 hic dicit Corinthio, alium in ordine mensium
 Macedonicorum substituere oportet: nisi si for-
 tasse Panem^o Bæotis & Corinthiis ut & Ma-
 cedonibus quoque communis est. Meminit &
 Panemi Plutarch. in Aristide, de pugna ad
 Plateas loquens, ταῦτ' ἡ τὴν μάχην ἐμα-
 χήσαντο τῇ τετραδὶ τῆς Βοῆδρομιῶν ἡ ἱστανδρῆς
 καὶ τῆς Ἀθηναίων. καὶ τῇ Βοιωτικῇ τετραδὶ τῆς Πανέμω
 φθίνοντι. i. Hoc prælium commissum est quar-
 to die instantis Boëdromionis secundum A-
 thenienses, secundum Bæotos verò quarto
 die Panemi desinentis.

5 Loos.

Quæ Galenus de mense Loo dicat vide
 antè in tractatione mensis Artemisii. Item
 & quæ ex Demosthene citauimus antè in
 Panemo. Meminit & huius Euagrius histo-
 Eccl. cap. 9. lib. 4. scribens Iustinum supremum
 vitam

vita diem obiisse primo die mēsis Loi. i. Augusti: Suidas, Λῳὸν ὄνομα μὲν δὲ τῷ Μακεδόσι. ὁ Ἀυγύστης. Meminit & huius Plutarchus in Alexandro, ubi cum Hecatombæoni confert initio, Natus est (Alexander) sexta die Hecatombæonis, quem Macedones Λοῖον nominant, &c.

6 GORPIÆVS.

GORPIÆI meminit Euiagrius hist. Eccl. lib. 4. ca. 4, in fine, Factus est autem Seuerus, inquit, à sua sede profugus mense Gorpiaeo quem Romani Septembrem vocant. Plutarchus in Theseo de Cypriis loquens, In sacris, inquit, quæ fiunt Noniū Gorpiaei mensis, &c. Suidas, Γορπιαῖον μὲν δὲ Σεπτεμβρίου καὶ Μακεδόνας.

7 HYPERBERETÆVS.

HUIVS mensis meminit Galenus lib. 4. de sanitate tuenda, his verbis, Ἐστὶ μὲν ὡραιότερον τῆς Ἑλλάδος τὸ ἀπὲρ μὲν. πρὸς τὴν ὀπίσθιαν τῆς Ἀρκτίας ἐστὶς καὶ ἐν Ῥώμῃ ὁ καλούμενος μὲν Σεπτεμβρίου ἔστιν. ἐν Περγᾷ μὲν δὲ παρ' ἡμῶν ὑπερβηρταῖον, Ἀθήνησι δὲ μυσθία: i. Est, inquit, maturimum Abietis semen G.

circiter Arcturi ortū, quod tempus Roma Septembrem vocant: Pergami verò apud nos mensis Hyperberetæus: Athenis verò Mystéria. Ioseph. Antiquit. Iud. lib. 3. cap. 10. & secundum veterem trala. cap. 13, Septimo item mense quem Macedones Hyperberetæum vocant, præter iam dicta taurum & arietem & septem agnos mactant. Et lib. 8. cap. 7. Menandrum citans loquentē de Ithobalo Tyrriorum rege, Hoc regnante, inquit, pluuiarū defectus fuit ab Hyperberetæo mense usque ad insequentis anni Hyperberetæum continuus. In Decret. Can. Dist. 27. hæc verba habetur, Secundum verò Conciliū Idibus Octobris habeatur, qui dies apud Græcos Hyperberetæi mensis decimus inuenitur. Legendum verò ibi est Hyperberetæi, non, ut habetur, Hyperbiti: Suidas, Ὑπερβερεταῖ & ὁ μὲν καὶ Μακεδὼνας, ὁ Ὀκτώβριος. quo loco miror Suidam scribere Hyperberetæum vltimum anni esse mensem. unde prouerbiū citat, Hyperberetæus, de tardantibus seu serò aliquid agentibus, aut etiam de longævis ætatem in multos annos protelantibus.

8 DIVS.

DE Dio vide qua diximus antè in mense
Bul

Bul, οὐκταυο apud Hebraeos mense. Suidas, Δῖθ ὄνομα μὲν ἐστὶν Μακεδόσι, ὃ Νέθ.
 1. Dius nomen mensis apud Macedonas, November.

9 APPELLÆVS.

Euagrius historia Ecclesiastica lib. 4. cap. 19, Faῖτ' αὖτε ἐστὶν Ῥωμαῖς Ῥωμαὶς ἄνω ὑποβιβαῖται μετὰ ἑξήκοντα, ὅγδομος μηνὸς Ἀπελλαι, ἣν Ῥωμαῖοι Δεκεμβρίον καλεῖται. Iosephus eum confert cum Chisleu mēse 9. apud Hebraeos. Vide locū antè in Chisleu. Suidas, Ἀπελλᾶν ἐστὶν ὄνομα Μακεδόσιν, ὃ Δεκέμβριον μὲν.

10 AΥΔΙΝÆVS.

Suidas, Αὐδινᾶν ὄνομα μὲν ἐστὶν Μακεδόσιν, ὃ Ἰαννάριον. Vide AETIUM graecum lib. 3. cap. 163.

11 PERITIVS.

PERITII meminit Galenus loco antè citato in Artemisio secundo mense Macedonico, & AETIUS etiam loco supra citato. Suidas, Περίτιον μὲν ἐστὶν Μακεδόνας ὃ Φεβρουάριον. i. Peritius mensis secundum Macedonios.

donas Februarius.

12 DYSTRVS.

SVIDAS, Δύστρος ὁ Μάρτιος μὲν ἐστὶν καὶ Μακεδόνων. 1. *Dystrus* apud Macedonas mēsis est *Martius*. Vide quā de eo antè diximus in mense Adar duodecimo & ultimo mensium Hebraeorū. Certè *Dystrus* videtur is esse quē *Lysias* Antiochī procurator & propinquus, *Machabæorum* 2. cap. 11. in fine epistola quā ad Senatum Iudæorum scribit, *Dyoscurum* vocat. Et certè credam legendum ibi esse mēsis *Dystri* die 24, &c. cum legatur *Dioscuri*. Augēt cōiecturam, quòd ibidem crebra sit mentio *Xantichi* mēsis primi Macedonū *Dystrum* ordine sequentis anno reuoluto. *AEtius* etiam lib. 3. cap. 163. *Dystri* meminit his verbis, Μῆσε, ἰνquit, *Dystro* (qui *Martius* est) *Equus* oritur XIX die. ut coniciam *AEtium* eo loco menses Macedōnicos omnes expressisse, & suis nominibus appellauisse, ut dixi in *Dentio*. sed quia codice *AEtii* græco destituebar, id pro certo affirmare non sum ausus. quia tamen ibi *Xantichi*, *Artemisii* & *Dystri* nomen interpretes retinuit, de reliquorum mēsium nomine cōiecturam facio.

Hæc-

Haftenus de anno Macedonum
feu Græcorum.

De anno Attico

ATTICORVM DVO.
decim mensium ex ordine
nomina.

1 Hecatombaon.	Solsti- 7	Posideon.
2 Metageitnion.	tiales 8	Gamelion.
3 Boëdromion.	mē- 9	Elaphebolion.
4 Maimacterion.	ses. 10	Munichion.
5 Pyanepsion.	Acqui- 11	Thargelion.
6 Anthesterion.	noctia 12	Scirrophoriō.
	les mē	
	ses.	

IMPARES, dies habent XXX.

PARES, dies XXIX.

Post octo annos intercalant menses
tres tricenū singulos dierum.

HECATOMBAEON.

Antequam Hecatombaonem primum
G. iii.

esse anni Attici mensem probare aggredior, monere primum lectorem operapretium duxi, Atticos ab aestiuo Solstitio annum suum exordiri esse solitos. Cuius dicti locupletes testes esse possunt Plato & Simplicius. Ac Plato quidem sic in sit. lib. 6. de legibus, Omnes magistratus tam annui quam longioris temporis, pridie Calend. mensis illius quo post Solstitium aestiuum nouus annus incipit, in unum templum conueniāt, &c. Simplicius in lib. 5. Phisica Aristotelis sic scribit, ἡς δὲ ἡμεῖς ποιεῖμεν ἀρχὰς ἐνιαυτοῦ μὲν αὖτε περὶ αὐτῆς ἡμεῖς ὡς Ἀθηναῖοι, ἢ αὖτε μετοπωρινὰς ὡς οἱ αὖτε τὴν νύκτα καλεῖμεν Ἀστὴν, ἢ αὖτε χειμερινὰς ὡς Ῥωμαῖοι, ἢ αὖτε ἐαρινὰς ὡς Ἀχαιοὶ & Δαμασκιοὶ: Quae quidem, inquit, nos facimus anni initia vel circa Solstitium aestiuum ut Athenienses, vel circa Autumnale Aequinoctium ut terra quae nunc Asia dicitur incola, vel circa Brumam ut Romani. Cum ergo his auctoribus à tropico aestiuo Atticis anni sui sit principium, reliquum est ut Hecatombeonem & primum anni mensem esse & Solstitio proximum ostendamus. Ostendere porro facile erit ex Aristotele, qui lib. 5. de natura Animalium cap. 11. docens pisces alios aestate, alios hyeme partus suos edere, tandem exempli gratia subinfert, Χειμῶν & μὲν

ἢ ὅτι Λάβραξ καὶ Κεσφόδος, δέρεται ὃ ὡς τὸ Ἐκα-
 τομβαιῶνα Θιωνίδης ὡς τὸ ὅπαις, δευναῖς, Id
 est, Hyeme quidem Lupus & Mugilis, æstatē
 circa Hecatombæonē atq; adeo circa Solstitiū
 æstivum Thynnus: Et ibidem lib. 6. cap. 17;
 Ὁ ὅσον ὃ Θιωνοὶ καὶ Σκόμβρα ὡς τὸ Ἐλαφ-
 βολιῶνα φθίνοντα, τίκτουσι ὃ ὡς τὸ Ἐκατομ-
 βαῖῶνα ἀρχόμενον. i. Coeunt Thynni & Scō-
 bri circa Elaphebolionē desinentem; pariunt
 circa Hecatombæonē incipientē. Nam quod
 hoc posteriore loco circa ineūtem Hecatombæo-
 nē Thynnus & Scōbros parere dixit, in priore
 explicatius dixit circa Hecatōb. & circa Solst.
 innuēs scz. circa Hecatōb. Solst. cōtingere, præ-
 scrtim trib. aut quatuor primis οἰκῆνιῳ annis.
 aliās non semper Hecatombæone Solstitium
 contingit: ut constructa, si voles, Ephemeride
 prehendere poteris. Siquidem aliis at-
 que aliis οἰκῆνιῳ annis Solstitium in alium
 atq; alium mensem incidit, nec statum sem-
 per & certum aut diem aut mensem habet.
 Nam in quarto & sexto οἰκῆνιῳ annis Me-
 tageitnionē cōtingit: illo anno XIII. die, hoc
 XXV. Εὐὸς, nō temerē est quod auctores his di-
 cēdi formulis utūtur, ὡς τὸ Ἐλαφβολιῶνα,
 Ἐκατομβαιῶνα, ὡς τὰς ὅπαις, & c. i. circa
 Elaphebolionē, Hecatombæonē, circa Solstitia
 & c. Sed & ex Theophr. quæq; licet ostendere

IMPARES, dies

XXX.

INTERCALARIUS mensis dierum
XXXIII.

Si ergo Ephemeridem Macedonicam construere voles, venare primam Lunam novam post octauum Idus Martij, sicut in anno Hebraeo diximus, anno bissextili Romano, & ab ea prima noua Luna primum & anni & mensis Xantichi diem auspicare, & triennio conscripto, continuato dierum & mensium ordine dum ad finem tertii anni deuenieris, intercala mensem vnum dierum triginta trium, sic tibi Macedonici anni ratio constabit, & videbis cui mensi Latino Xantichus, cui Artemisius, Deutius aut alius respondebit.

Quidam mensibus Macedonum, quos & Gracos vocant, hac imponunt nomina, quæ mista sunt, ut videre licet, ex Hebraeis mensium nominibus & Barbaris. fortasse sunt nomina hodie inter Gracos & Turcas usurpata.

1 Tisrim. 1. October.

2 Tisrim. 2.

3 Re.

- 3 Remiz. 1.
- 4 Remiz. 2.
- 5 Sabbath.
- 6 Adar.
- 7 Nisan.
- 8 Idar.
- 9 Haciran.
- 10 Thamuz.
- 11 Abh.
- 12 Eyul.

MACEDONES, quod ad anni sui ordinationem spectat, Hebræorum morem insecutos ac à prima Luna verna annum suum fuisse exorsos vel hoc vno argumento potest constare, quòd Iosephus in suis illis *Antiquitatum* libris crebrò & ferè ubique Hebræos nominibus Macedonicis exprimit. quod & auctor *Machabæorum* facit. Huc adde quòd Galenus & AETIUS medici præstantissimi ortu & occasu syderum ita ipsos designant, ut de eo dubitare nemo possit. quod & ex sequentibus palam fiet. de singulis enim mensibus ordine dicere institui

Ac primum de
Xanticho.

I XANTICHVS.

XANTICHI mentio fit apud Iosephum locis dictis & designatis in tractatu de mense Nisan, & praterea Machaba. 2. cap. 11, in epist. Antiochi ad Senatum Iudaorū, His igitur qui commeant vsque ad diem tricesimum mensis Xantichi damus dextras securitatis, &c. Item in fine epistolarum Antiochi & Romanorum ad Iudaeos sic legitur, *Valete*. Anno centesimo quadagesimo octauo, Xantichi mensis die XV. AETIUS medicus Sermone 3. tetrabibli primæ, capite ceteresimo sexagesimo quarto, *Mense Xanticho*, inquit, prima die Intempesta nocte Pleiades apparent. Cornarius interpretis Aprilem interpretatur. Euagrius historie Eccles. lib. 4. cap. 9, de Iustiniano Iustini ex sorore nepote loquens, *Hic imperator*, inquit, *declaratus est prima mensis Xantichi quem Aprilem vocāt*. Suidas, *Ἐαυτὸς ὄνομα μὴνὸς ὡς ἂν καὶ χερόσιν ὁ Ἀπρίλιος*.

2 ARTEMISIVS.

ARTEMISII meminit Iosephus locis antè citatis in anni Hebraei tractatione in mense Zio. Meminit & Galenus tam Artemisii

misii quàm Dÿ, Peritii & Loi initio cōmen-
ta. in 1. Epide. his post alia verbis, ὅς, ὃς ἔπος
ἔτυχεν, ἐὰν θεσμάτῃ τὸ, καὶ τῷ ἀρχῷ τῆ Δίᾳ
μηνὸς φθινοπώρου γίνεσθαι ἰσημερίαν, εἴσεται
τῷ μὲν χειμερινῷ ἥροπῳ ὥς καὶ ἦρως μῆ-
νας ἐσομένῳ ἐν ἀρχῇ τῆ καὶ ἑαυτοῖς Περιήρου
μηνὸς τοῦτο γινώσκοντες καὶ Μακεδόνας τῷ δὲ
ἱαρινῷ ἰσημερίαν Ἀρтемίστι καὶ ἑαυτοῖς καὶ
τῷ θερινῷ τῆ Λῶς, καὶ γινώσκοντες ἀρχὰς τῆς φθι-
νῶντος μηνῶν αἰτῆς ἰσημερίας & αἱ τετραὶ γί-
νονται καὶ Μακεδόνας. id est, ut si, exempli gra-
tia, antea didicerit Autumnale fieri AEqui-
noctium in principio mēsis Dÿ, sciet Hyema-
le Solstitium fieri quasi post tres menses in
principio mensis secundum ipsos Peritii (nem-
pe hoc nomine à Macedonibus exprimitur)
Vernum autem AEquinoctium principio
Artemisii, veluti & Solstitium aestivū initio
Loi. Sic aut ut scripsi legendū est apud Gal.
gracum, cū malè legatur εἴσεται pro εἴσε-
ται & τῆ καὶ ἑαυτῶν Περιήρου, pro τῆ καὶ
ἑαυτοῖς (τοῖς μακεδόνας) Περιήρου. Et AEtius li.
3. cap. 163, Mensis Ariemisii, inquit, prima
die Hyades simul cum Solis ortu oriūtur: Cor-
narius Maiū latinè expressit. Meminit & hu-
ius Euagrius Eccl. hist. lib. 4. cap. 5, de tempo-
ribus Iustini loquēs, Etenim, inquit, paulo
pōst anno illius imperii septimo mense deci-

mo, qui tum Artemisus. Maius videlicet erat, vicesimanona die mensis in primopuncto meridiei, die sexta Hebdomadis cōcussio & terra motus occupatam ciuitatem propè uniuersam (de Antiochia loquitur) subuertunt. Thucidides etiam libro quinto, Facta fuit pax, inquit, Plystola Ephoro Lacedemone, diebus quatuor ante finem mensis Artemisii: Athenis Alceo duce, sex diebus antè finē Elaphebolionis. Quo loco Thucidides menses mensibus non confert: Artemisum dico Macedonicum mensem, cum Elaphebolione mense Attico: sed notat dies quibus pax Athenis, & quibus Lacedemone proposita sit. quæ res temporis intercapedinem requirit. Suidas. Ἀρτεμίσιος καὶ Μακεδόνων ὁ μῆσις.

3 DEVTIVS.

Δῦνις: Suidæ Δέσις: Plutarcho Δῦνις dicitur in fine Arati, cū scribit sacrificiū Arato fieri quotannis die Dæsi mensis, quæ Athenis Anthesterionem appellant. & in fine vitæ Alexandri, scribit ipsum mortuum esse postrema die mensis Dæsi. & ibidem circa medium, Nonnulli, inquit, cōsuetudinem etiam obseruandā putabant,

bant, qua receptum erat, ne Dasio mensis exercitum Rex Macedonum educeret. Hoc quidem ita correxit Alexander, ut Artemisium denuo agi iuberet. Huius mensis & sequentium credam Aetium meminisse loco antè in Artemisio citato. Interpres omiſſis nominibus Græcis, quibus auctorem usum fuisse credibile est, ut & in duobus præcedentibus mensibus fecit, Latina mensium nomina expressit. Ego defectu codicis Græci verba auctoris citare non potui.

4 PANEMVS.

SVIDAS, Πανέμῳ ὄνομα μῆνός παρὰ Μακεδόσιν. ὁ Γούλιῳ. Euagrius historia Ecclesiastica libro quarto, capite primo, Iustinus, inquit, natione Thrax purpuream togam usurpauit nona mensis Panemi, qui Iulius apud Romanos nominatur. Plutarchus in Camillo, Contrà Metageitnion, inquit, quem Panemum Bæoti dicunt, Græcis inauspicatus fuit. Demosthenes in oratione de Corona, in epistola Philippi regis Macedonum ad Peloponesiorum fœderatos, magistratus, assessores & alios, ὅτε σὺ πάντῃτε μὲν τῶν ὀπλῶν εἰς τὴν Φωκίαν, ἔχοντες

vita diem obiisse primo die mēsis Loi. i. Augusti: Suidas, Λῶς ὄνομα μὲν ἐστὶ τὸ Μακεδόσι, ὃ Ἀυγύστες. Meminit & huius Plutarchus in Alexandro, ubi eum Hecatombaoni confert initio, Natus est (Alexander) sexta die Hecatombaonis, quem Macedones Λῶν nominant, &c.

6 GORPIÆVS.

GORPIÆI meminit Eūagrius hist. Eccl. lib. 4. ca. 4, in fine, Factus est autem Severus, inquit, à sua sede profugus mense Gorpiaeo quem Romani Septembrem vocant. Plutarchus in Theseo de Cypriis loquens, In sacris, inquit, quæ fiunt Nonis Gorpiaei mensis, &c. Suidas, Γορπιαῖος μὲν ὁ Σεπτέμβριος καὶ Μακεδόνας.

7 HYPERBERETÆVS.

HVIVS mensis meminit Galenus lib. 4. de sanitate tuenda, his verbis, Εἰ μὲν ὠραιότερον τῆς ἑλάνης τὸ σπέρμα. πρὶν τὴν ὥππολιν τῆ Ἀρκτέου. ὅστις καλεῖται ἐν Ρώμῃ ὁ χαλκόμενος μὲν Σεπτέμβριος ἐστὶν ἐν Περγᾷ δὲ παρ' ἡμῶν ὑπερβηρεταῖος, Ἀθήνησι δὲ μωσήεια: i. Est, inquit, maturimum Abietis semen
G.

circiter Arcturi ortū, quod tempus Roma Septembrem vocant: Pergami verò apud nos mensis Hyperberetæus: Athenis verò Mystéria. Ioseph. Antiquit. Iud. lib. 3. cap. 10. & secundum veterem trala. cap. 13, Septimo item mense quem Macedones Hyperberetæum vocant, præter iam dicta taurum & arietem & septem agnos mactant. Et lib. 8. cap. 7. Menandrum citans loquentē de Ithobalo Tyrriorum rege, Hoc regnante, inquit, pluuiarū defectus fuit ab Hyperberetæo mense usque ad insequentis anni Hyperberetæum continuus. In Decret. Can. Dist. 27. hac verba habetur, Secundum verò Conciliū Idibus Octobris habeatur, qui dies apud Græcos Hyperberetæi mensis decimus inuenitur. Legendum verò ibi est Hyperberetæi, non, ut habetur, Hyperbiti: Suidas, Ὑπερβερεται & ὁ μὴν καὶ Μακεδονίας, ὁ Οὐρόβειρος. quo loco miror Suidam scribere Hyperberetæum ultimum anni esse mensem. unde prouerbiū citat, Hyperberetæus, de tardantibus seu serò aliquid agentibus, aut etiam de longævis atatem in multos annos protelantibus.

8 DIVS.

DE Dio vide qua diximus antè in mense
Bul

Bul, οὐκταυο apud Hebraeos mense. Suidas,
 Διὸ ὄνομα μὴνὸς ὡς Μακεδόσι, ὁ Νέος.
 1. Dius nomen mensis apud Macedonas, No-
 uember.

9 APPELLÆVS.

Euagrius historia Ecclesiastica lib. 4. cap.
 19, Factaque est Romanis Roma rursum sub-
 iecta post annos sexaginta, nona mensis A-
 pellai, quæ Romani Decembrem vocant. Io-
 sephus eum confert cum Chisleu mēse 9. apud
 Hebraeos. Vide locū antè in Chisleu. Suidas,
 Ἀπellaῖος ὡς Μακεδόσι, ὁ Δεκέμβριος
 μὴν.

10 AUDINÆVS.

Suidas, Αὐδιναῖος ὄνομα μὴνὸς ὡς
 Μακεδόσι, ὁ Ιαννάριος. Vide AETIUM gra-
 cum lib. 3. cap. 163.

11 PERITIVS.

PERITII meminit Galenus loco antè
 citato in Artemisio secundo mense Macedo-
 nico, & AETIUS etiam loco supra citato. Sui-
 das, Περίτιος μὴν καὶ Μακεδόνας ὁ Φεβρουά-
 ριος. i. Peritius mensis secundum Mace-
 G. ii.

donas Februarius.

12 DYSTRVS.

SVIDAS, Δύστρος ὁ Μάρτος μὲν αὐτὰ Μακεδόνων. 1. *Dystrus* apud Macedonas mēsis est *Martius*. Vide quæ de eo antè diximus in mense *Adar* duodecimo & ultimo mensium *Hebraorū*. Certè *Dystrus* videtur is esse quē *Lysias* *Antiochi* procurator & propinquus, *Machabæorum* 2. cap. 11. in fine epistolæ quā ad Senatum *Iudæorum* scribit, *Dyoscurum* vocat. Et certè credam legendum ibi esse mēsis *Dystri* die 24, & c. cum legatur *Dioscuri*. Augēt cōiecturam, quòd ibidem crebra fit mentio *Xantichi* mēsis primi *Macedonū* *Dystrum* ordinē sequentis anno reuoluto. *AEtius* etiam lib. 3. cap. 163. *Dystri* meminit his verbis, Μῆσε, inquit, *Dystro* (qui *Martius* est) *Equus* oritur XIX die. ut coniciam *AEtium* eo loco menses *Macedōnicos* omnes expressisse, & suis nominibus appellauisse, ut dixi in *Dentio*. sed quia codice *AEtii* græco destituebar, id pro certo affirmare non sum ausus. quia tamen ibi *Xantichi*, *Artemisii* & *Dystri* nomen interpretes retinuit, de reliquorum mēsium nomine coniecturam facio.

Hactē-

Hactenus de anno Macedonum
seu Græcorum.

De anno Attico

ATTICORVM DVO.

decim mensium ex ordine
nomina.

1 Hecatombaon.	Solsti-	7 Posideon.
2 Metageitnion.	tiales	8 Gamelion.
3 Boëdromion.	mē-	9 Elaphebolion.
4 Maimacterion.	ses.	10 Munichion.
5 Pyanepsion.	Acqui-	11 Thargelion.
6 Anthesterion.	noctia	12 Scirophoriō.
	les mē	
	ses.	

IMPARES, dies habent XXX.

PARES, dies XXIX.

Post octo annos intercalant menses
tres tricenū singulos dierum.

HECATOMBAON.

Antequam Hecatombaonem primum
G. iii.

esse anni Attici mensem probare aggredior,
monere primum lectorem operapretium du-
xi, Atticos ab aestivo Solstitio annum suum
exordiri esse solitos. Cuius dicti locupletes
testes esse possunt Plato & Simplicius. Ac
Plato quidem sic in fit. lib. 6. de legibus, O-
mnes magistratus tam annui quam longioris
temporis, pridie Calend. mensis illius quo post
Solstitium aestivum novus annus incipit, in v-
num templum conveniant, &c. Simplicius in
lib. 5. Phisica Aristotelis sic scribit, ἡ δὲ ἡ-
μεῖς ποιεῖμεθα ἀρχαὶς ἐνιαυτοῦ μὲν τοῦ ἐπερι-
ζωπῆς ὡς Ἀθηναῖοι, ἢ τοῦ μετοπωρινῆς ὡς οἱ
τοῦ τῶν νυῦ καλεσθῆναι Ἀσίαν, ἢ τοῦ χει-
μερινῆς ὡς Ρωμαῖοι, ἢ τοῦ ἐαρινῆς ὡς Ἀραβες
& Δαμασκηνῶι. Quae quidem, inquit, nos fa-
cimus anni initia vel circa Solstitium aestivum
ut Athenienses, vel circa Autumnale AE-
quinoctium ut terre quae nunc Asia dicitur
incola, vel circa Brumam ut Romani. Cum
ergo his auctoribus à tropico aestivo Atticis
anni sui sit principium, reliquum est ut He-
catombaonem & primum anni mensem esse
& Solstitio proximum ostendamus. Ostende-
re porro facile erit ex Aristotele, qui lib. 5.
de natura Animalium cap. 11. docens pisces
alios aestate, alios hyemepartus suos edere,
tandem exempli gratia subinfert, Χειμῶν &
μὲν

ἡδὲ Λάβραξ καὶ Κιστρὸς, δέμας ᾧ ὡς τὸ Ἐκατομ-
 βαῖωνα Θωνίδης ὡς τὸ παρὰ Δειναί, *Id est*,
Hyme quidem Lupus & Mugilis, astatè
circa Hecatombæonē atq; adeo circa Solstitiū
aſtium Thynnus: Et *ibidem lib. 6. cap. 17*;
 Ὀχλὸν ᾧ Θωνίκα, Σκόμβρα ὡς τὸ Ἐλαφ-
 βολιῶνα φθίνοντα, τίκτουσι ᾧ ὡς τὸ Ἐκατομ-
 βαῖωνα ἀρχόμηνον. *i. Coeunt Thynni & Scō-*
bri circa Elaphebolionē deſinentem; pariunt
circa Hecatombæonē incipientē. Nam quod
hoc poſteriore loco circa ineūtem Hecatombæo-
nē Thynnus & Scōbros parere dixit, in priore
explicitiūs dixit circa Hecatōb. & circa Solſt.
innuēs ſcz. circa Hecatōb. Solſt. cōtingere, præ-
ſertim trib. aut quatuor primis οἰκῆνιῖ annis.
aliàs non ſemper Hecatombæone Solſtitium
contingit: ut conſtruēta, ſi voles, Ephemeridē
deprehendere poteris. Siquidem aliis at-
que aliis οἰκῆνιῖ annis Solſtitium in aliū
atq; aliū mēſem incidit, nec ſtatū ſem-
per & certū aut diē aut mēſem habet.
Nam in quarto & ſexto οἰκῆνιῖ annis Me-
tageitnionē cōtingit: illo anno XIII. diē, hoc
XXV. Εὐγ. nō temerè eſt quòd auētores his di-
cēdi formulis utūtur, ὡς τὸ Ἐλαφβολιῶνα,
Ἐκατομβαῖωνα, ὡς τὰς ῥοπὰς, &c. i. circa
Elaphebolionē, Hecatombæonē, circa Solſtitia
& c. Sed & ex Theophr. quòq; licet oſtendere

Hecatombaeonem primum anni Attici mensem esse & Solstitio proximum. Is enim scribens calamus tibialem, cum adhuc simplici musica uterentur Graci, tempestive cadi solitam ante Antigenidem, sub Arcturo, mense Boedromione. nunc autem mutatam esse caesuram subdit, Τέμνεται γὰρ δὴ νῦν, φησὶ, τῷ Σκυρροπορείῳ & Ἐκατομβαιῳ ὥσπερ ἐπὶ τῷ ὅπῳ μὲν ἢ ὑπὸ ὅπῳ. Cadunt, inquit, nunc Scirrophorione & Hecatombaeone quasi paulo ante Solstitium vel sub ipso.

Antigenides Thebanus, musicus tibicen, de quo Gell. lib. 13. cap. 17. Valerius lib. 3. cap. 7. Plin. lib. 16. cap. 36. Cicero in Bruto.

Quinetiam id ipsum etiam liquet ex Demosthenis Olynthi. 3, his post alia verbis initio, Τότε τῶν μὲν βῆ Μαμακτηριῶν: & paucis interiectis verbis, & μὲν ταῦτα διγδόντ' & τῷ ἐκινῶν τούτῳ, Ἐκατομβαιῶν, Μεταφτηνῶν, Βοηδρομειῶν. τούτῳ τῷ μὲν μόλις μὲν τὰ μυσήρια δέκα ναῦς ἀπετείλατε ἔχοντα χερσὶν ἡμῶν κενὰς καὶ πέντε τάλαντα ἀργυρίων, id est, Tunc igitur mensis erat Mameacterion. Deinde

*Interpres
X alius O-
bolrem, In-
nium,
Quantilem
& Sextilem
conuertit.*

verò eo anno elapso (prateriere) Hecatombaeon, Metageitnion, Boedromiō. Hoc demum mense vix post initia Cereris Charidemum decem naues habentem vacuas ablegastis & argenti. V. talenta: quo loco orator Mameacterione nunciatum fuisse dicit Philippum Heraum castrum obsidere, Atheniensesque multis verbis & tumultu facto tandem decreuisse

creuisse quadraginta triremes producere.
 post quod decretum mense anni quarto factū
 annus affectus fuit, & ad finem non solum
 deductus, sed & præterea de sequente anno
 & nouo effluerint Hecatombaon, Me-
 tageitnion & Boëdromion tres anni primi
 menses, priusquam Athenienses quod decre-
 uerant exequerentur: cum vix post initia
 Cereris mense Boëdromione Charidemum
 ablegastis, &c. Sic scilicet socordiam notans
 Atheniensium, decreta sua in annum prote-
 lantium. Meminit & huius Demosthen. sup-
 presso tamen ordinis nomine in oratione de
 Corona, aliisque locis, maximè cōtra Timo-
 cratem his verbis, Ἀλλὰ τῆς ἐκκλησίας, ἐν ἣ
 περὶ νόμοις ἀπεχειροτονήσατε ἔσσης ἐν δικάτης
 τῆς ἑκατομβαιῶν & μιλῶς, δώδεκάτῃ τὸν νό-
 μον ἔσσην ἔσσης αὐτὸς τῇ ὑπεραίᾳ. & ταῦτα ὄντων
 Κρονίων. 1. Sed cum cōcio qua Leges dijudica-
 uistis undecimo die Hecatōbaonis celebraretur,
 postridie statim duodecimo scz. die ἰδγ_s
 Saturnalibus Legem tulit, &c. Meminit etiā
 & alio loco Theophrast. scribens euenire, ut
 cum omnes aliæ arbores germinationem in-
 cæperint, eandem continuēt, πλὴν πεύκῳ τα-
 μεν & ἕλᾳ τῷ & ὄρῳ διαλείπειν ὡς τῷ αὐ-
 ξησιν & ἔξῃς ἀφέναι βλάσεις. τὸν μὲν ὡς ὄρῳ
 κρεῖαρ & αὐτὸς ἰσαμύς & Θαρρηλίων & τὸν ὃ

Mysteria
 die Boëdrom-
 ionis xx.
 celebrantur
 Plutarch.
 in Camil. &
 Phocione.

Interpres 3.
 I duo 1 mōi
 & pridie
 I duo daxis

Lib. 3. ca. 6

Garg inter
 pres Theoph.
 Februariū,
 Martium
 & Aprilium
 conuertis.

δεύτερον διαλεπούσας πρὸς ἑτάκοντα ἢ μικρὰ
 πλείους ἡμέρας ἐπιβάλλεσθαι πρὸς τὸν Σκιρρο-
 φοριῶνα μὴ ἀλήθοντα, τὸν δὲ ἑτακὸν δὲ λειπού-
 σας πρὸς πεντεκαίδεκα ἡμέρας ἐπιβάλλεσθαι,
 ἐξ ἧ ἐπὶ αὐτῆς ἡμέρας ἐκατόμβαιων &, id est, Pi-
 num tamen & Abietem & Robur intermit-
 tere germinationem, τερνάque edere germi-
 na. Ac primam germinationem fieri summo.
 Vere, statim ineunte Thargelione. Secun-
 dam intermissis diebus circiter XXX., aut
 paulò pluribus circa Scirrophorionem desi-
 nentem. Tertiam postea interiecto ferè die-
 rum XV. spatio emitte: sexto nimirum aut
 septimo die Hecatombæonis. Ex his verbis
 etsi elicere non possis quotus ordine sit Heca-
 tombæon, inde tamen discas hostres ordine
 sese consequi, & Thargelionē precedere Scir-
 rophorionē, & Scirrophorionē precedere He-
 catombæonē. Sanè Plin. hos tres menses intel-
 ligere videtur cūm Aprilem, Maium, Iu-
 niū nominat, scribēs pisces plurima sui parte
 fætiscare tribus illis mensibus. Nec verò
 praterendum est quòd hic locus vehemēter
 torset Gazam, qui in libello de mensibus Atti-
 cis dissentaneum hoc esse scribit quòd Theo-
 phrastus ait, ἀπρὸς ἑαπὶ & αὐτὸς ἰσομύρου τῷ
 Θαρηλιαῶν &, id est, summo seu ultimo Vere
 (ἀπρὸς τὸ ἀπὸ τῷ ἐχάτου .i. summum pro ulti-

Lib. 9. c. 31.

Titolo de
 interp. den
 sum.

mo accipit, quantū ex sequentibus illius ver-
bis colligere licet) Si enim, inquit, Thargeliō
est summum Ver, Solstitialis haudquaquam
esse queat Hecatombaon, cū scilicet Scirro-
phorion inter hunc & illum intercedat, &
multo minus Vernus & AEquinotialis Mu-
nichion. Et certē res dubitatione carere non
videtur: quo factum ut aliquādo crediderim
coniunctionem disiunctiuam nō, id est, vel, es-
se interponendam & apud Theoph. legi o-
portere, ἀπὸ τῆς ἐπὶ τῆς ἡμέρας, & c. id
est, summo Vere aut instante statim Tharge-
lione. Nam sic sensum constare & quadrare
rationem existimabam: quanquam an ita le-
gendum esset, ne audaculus in iudicando &
temerarius in emendando viderer, doctus a-
estimandum relinquebam. tandiu volens in
mea opinione prestare, dū quid quis melius.
Sed & dum ipse quoque hic hareo, ac interim
Plinium consulo, comperi ipsum hac ipsa de
re in hac verba loqui, Et reliqua quidem
arbores, inquit, ut primum capere, continu-
ant germinationem: Robur & Abies & La-
rix intermittūt tripartitō, ac terna germina
edūt: Paulo post, Est aut primā earū incipiēte
Vere circiter dies XV, iterū germināt trāse-
unte Geminos Sole: & una linea interposita,
Tertia est earundem ad Solstitium, breuissi-
ma nec diutius septenis diebus. Haētenus

Lib. 17. ca.
25.

Plin. qui Theophrasti dictionem quodam-
 modo videtur explicare. Nā quod Theoph.
 de iisdem arboribus loquens dicit, ἀρχὴ ἔαρὸς
 ὁ δὲ σισυ. τ' ὅαρ. Plin. interpretari videtur
 cum dicit, Incipiente Vere circiter dies xv.
 quod ego interpretor diebus circiter xv. à
 Veris initio. Tum quod Theophrastus etiā ha-
 bet ὁ δὲ τὸν Σκίρροφοροῖ ὠνα λήγοντα, Plin. hīc
 dicit, Trāseunte Geminis Sole. Nimirū Scir-
 rophorion Maio ut plurimū respondet. Deni-
 que quod ab eodem Theophr. dicitur, διαλει-
 πούσας ὁ δὲ πεντεκίδεκα ἡμέ. ὅτι βαλ. ἐξ ἡ
 ἐπὶ αὐτῇ. Ἑκατομβ. &c. Plinius item inter-
 pretari videtur cum dicit, Tertia est earun-
 dem (germinatio) ad Solstitium, breuissīma
 nec diutius septenis diebus. Nempe Solstitiū
 ut plurimum Hecatombæone contingit, &
 octēnii initio Solstitialis semper est. Sed nec
 ex hac interpretatione soluitur nodus abs
 Gaza propositus, quomodo scilicet Thargelio-
 ne mense summum Ver. i. extremum (hac e-
 nim significatione ut pramonui Gaza ἀρχὴν
 usurpat) contingere possit: cum Scirrophorion
 mensium Vernalium tertius sit & ultimus,
 & quo tandē ἀρχὴν ἔαρ. i. summum & ulti-
 mum Ver sit. Sanè cum & hīc nihilominus
 etiam harerem, rem ad amicos detuli, & in-
 ter alios D. Riuanum verbi Dei Ministrum
 Poly.

*Polyhistora & trium Linguarum precipua-
 rum cognitione dotatum, Lugduno huc ad
 nos ob pestis sanitiam confugere coactum, cō-
 sului: qui ut nodum solucrer re perpensa cen-
 suit pro Ὀδὺς ἑρῆς. i. propè apud Theophr. es-
 se legendum. quippe ab hac dictione in illam
 facilem lapsum esse propter literarum affini-
 tatem. In quam opinionem contrà ut ne irè
 faciebat Gazā, quem, ut qui Græcus natione
 esset, & magnorum virorum opibus sustenta-
 tus, optimis & emendatiss. codicibus usum
 fuisse verisimile esse iudicabam. & qui Ὀδὺς
 non ἑρῆς legisset. Hoc igitur auctore lectionē
 receptam immutare mihi fuit religio. Iam
 quod idē Rinaus illud ἐνεῖν ἔατο & ad mul-
 tum Ver interpretatur, hoc sensio, Prima ger-
 minatio Abietis Pinus & Roboris sit ad mul-
 tum Ver. i. Vere multum iam promotum, nem-
 pe circa instantem Thargelionem, quo men-
 se Ver multum est seu ad medium iam proces-
 sit, (Vernales enim menses sunt Munichion,
 Thargelion, Scirrophorion) id quidem facit
 ut sensus convenire, neque ita à sententiā aut
 Theophrasti aut Aristotelis alienus esse vi-
 deatur. Sed in ea persisti opinione, ut Theo-
 phrasti verba hāudquaquam mutata ita in-
 terpretenda censerem, Prima germinatio A-
 bietis sit primo Vere circa instantem Tharge-*

lionem. Nam ἄκρον ἔαρ mihi non ultimum, ut Theod. Gaza vult, sed primū Ver, seu ut Græcè dicā, τὸ ἀρχὴν τὸ ἔαρὸς significat. ut apud Hippocratem Aphor. 18, Comment. 3, qui sic habet, καὶ τὸ τὰς ὥρας, τὸ μὲν ἡρὸς ἔαρ καὶ τὸ δέ-
 ρος οἱ παῖδες καὶ οἱ τοῦτέων ἐχόμενοι, &c. i, Quod ad tempora verò pertinet, Vere & pri-
 ma æstate pueri & his ætate proximi optimè degunt. In quem locum Gal. hac habet, δε-
 σέειναι τὸ τῶν ἡλι τῶν ἀρχῶν τὸ δέρος οἱ πα-
 νεῖς & πᾶσι & ἐκτείνων τῶν χειρῶν ἐκεί-
 τῶν θεωρημάτων ἀκρίβειαν δι' ἣν δέπειν, τὰ
 μὲν μετέωρα τὸ ἡρὸς, πῶς τὸ παῖδας ἐν ἀρχῇ τὸ
 δέρος αἰεὶ διὰ τὸν, i, Adiunxit autem
 Hippocrates Veri æstatis initium, latius u-
 niusculiusque extendens theorematibus usum:
 Exactius autem & apertius dicere poterat,
 Adolescentes Vere, pueri æstatis principio op-
 timè degūt. Hac auctoritate liquere arbitror
 ἄκρον, τὴν ἀρχὴν etiam significare: quo sensu
 appositissimè & pulcherrimè dictū sit à The-
 ophrastō primam germinationem Abietis, Ro-
 boris & Lar. fieri primo Vere statim ineunte
 Thargelione. Nam cū mēses Vernales tres
 sint, Munichio, Thargelion & Scirophorio,
 ac totus, verbi gratia, Munichion sit summū
 .i. primum Ver (sic. n. ἀρπὸν interpretor) totus
 Thargelion, secundū & mediū: totus Sciro-
 phorion,

phorion, ultimum: non ita tamen exactè toti
& integri menses sunt primum, medium &
ultimum Ver, ut non initia mensium cum fi-
ne precedentium symbolisent & illis etiam at-
tribuantur. Nam quemadmodum in atasib.
contingit, ut scilicet constantis seu inclinan- Gal. 3. sen.
in en.
tis atatus pars extrema senectus etiam appel-
letur, etsi reuera non sit: ita & fines mensium
interdum principiorum, & cōtrā principia fi-
nium nomen accipiūt. nihil ergo absurdi scri-
psit Theophr. cū inquit τὸ πρῶτον καὶ ἑ-
ξάτω καὶ ὅσον τρεῖς ἀφ' ἑνὸς βλάσται, τὸν μὲν
ἀπὸ τῆς ἀρχῆς καὶ ἀπὸ τοῦ ἑξάτου καὶ ἀπὸ τοῦ
ἑξάτου. quæ tamen dictio Gazam valde tor-
sit, qui hic hærens scripsit tandem vetustissi-
mos homines illos nulla ratione nullōq; ordi-
ne mēsisbus esse vsos & alios aliter annū esse
partitos. Verū .n. intelligere licet Attici anni
principiū, seu si vis primū diē Hecatōbeonis
primi illorū mēsis, nō stato semper diē, sed ne
mēse quidē occurrere. sed pro aliis atq; aliis o-
ctēniis annis anticipare & in anteriora progre-
di per x i. quotannis dierū spatiū. Sit, exēpli
gratia, mihi in animo Ephemer. Atticā, vul-
go Almanach dicunt, cōstruere in annos 8.
Nā apud Atticos annus perfect⁹ esse ante de-
cursos tot annos nō poterat, cū nō nisi reuo-
lutis 8. annis intercalaret. Primū quārā an-

num aliquē Latinū qui proximus sit à Bissextili. Sit autē pro exēplo annus M.D.LVII. Nā precedens annus M.D.LVI, Bissextilis fuit. Sint ergo anni 8. M.D.LVII, M.D.LVIII, M.D.LIX, LX, LXI, LXII, LXIII. & M.D.LIII primi anni huius octennii, scz. M.D.LVII, primam nouam Lunam vestigabo, quæ prima post Solstitium occurrat. Nam ab ea prima Luna noua Attici annum suum auspiciatur. Eo verò anno prædicto nouata Luna conperietur die Iunii XXVII. Sic ergo conferam dies inter se,

Εκτομβαίων.

M. D.	XXVII. Iuny	1
LVII.	XXVIII.	2
	XXIX.	3
	XXX.	4
I.	Iuly	5
II.		6
III.		7

Hoc ordine & hac via pergere, si voles, poteris dum ad anni finem deuenias, singulis mensibus, qui duodecim sunt, assignando paribus quidem dies XXIX, imparibus verò dies XXX. & tandem comperies ultimū huius primi anni diem in Iunii XV. recidere, &
in

in summa annum habere tantum dies 354,
 dies undecim minus quam annus Solaris
 habeat. Tot autem dies intercedere inter pri-
 mum diem huius anni, id est, Iunii vicesimum
 septimum, & anni totius ultimum, id est, de-
 cimum quintum eiusdem Iunii cõperies. Iam
 quod ad principii reliquorum annorum o-
 ctennii vestigationem attinet, non est quod
 ad nouilunium quod primum post Solstitium
 occurrat, confugas (nam id tantum in pri-
 mo anno octennii est vestigandum) sed pro
 primo die anni reliquorum annorum septem
 octennii sumes eum numerum qui ordi-
 ne sequatur anni præcedentis ultimum.
 Sic hac ratione quia ultimus dies primi an-
 ni octennii recidit in Iunii xv. ut dixi, à xvi.
 die eiusdem Iunii secundus annus incipiet,
 qui & ipse terminabitur Iunii quarta, &
 quinta Iunii annum tertium incipiet. Terti-
 verò anni dies ultimus incidet in xxiii.
 Maii, & quartus annus incipiet à xxiiii. e-
 iusdem Maii. Iam quarti anni ultimus dies
 incidet in duodecimum Maii: Itaque quinti
 anni primus dies erit xiii, Maii. quinti anni
 dies ultimus, in primum Maii incurret. Sex-
 ti anni primus dies à secundo eiusdem initiũ
 sumet, & desinet in xx. Aprilis. Septimus an-
 nus à xxi. eiusdem sumet initium, & termi-

nabitur octauo Aprilis. Vnde nonus Aprilis initium dabit anno octauo & ultimo octennii, qui & ipse terminabitur XXVIII, Martii. Si totum hic tibi octennium reuolutum est. Vides autem ab hac XXVIII, Martij ad XXVII, Iunij, unde primum octennij annum auspiciatus sum, dies nonaginta deficere, eoque addēdos esse ut annus ad sua redeat principia & in se sua per vestigia voluatur. quod ut fieret Attici hic nonaginta illos deficientes dies in tres menses distribuebant, qui singuli dies 30. capiebant & sic intercalabant. Nec verò ulli mēsi, tres illi menses attribuebantur, sed nomine deſtituebantur niſi quod primus mēſis ſecundus, tertius mēſis mēſis Embolimus dicebatur: Latinis intercalarius. Conſtāt autem mēſes hi Embolimi, ex diebus vndecim ſingulorum annorum octennij quibus octo anni Solares Lunares ſuperant. Græci. n. tantum dierum ſine ullo mēſis nomine patiebantur abſumi quantum ad id anni tēpus adduceret quo calī habitus inſtanti mēſi aptus inueniretur. quod etiam Romulum feciſſe teſtatur Macr. lib. 1. Saturn. cap. 13. circa finem: ſed de hoc paulo poſt in anni Romani ratione. Additis ergo hic ad finem ſcilicet octennij diebus nonaginta diſtributis in tres mēſes aqualiter, annus redibit

redibit ad sua principia nullo die aut deficiente aut superabundante. Ac si aliud octennium construere voles, modo antè dicto procedes: Venabere dico pro primo tantum anno primam nouam Lunam quæ prima post Solstitium seu post XII. Iunij contingat, & ab ea primum diem anni Attici aspiciabere. reliquos annos continuata numerorum anni præcedentis cum sequenti serie subnectens. vt modo dictum est.

Iam quia ita vagum est anni Attici principium vt nonnunquam ex Iunio in Aprilem retrolabatur defectu intercalationis, quæ non nisi octauo quoque anno apud illos sit, quoties auctores aliquid de flore & germinatione plantarum, de satû, seimenti & messe, & cæteris eiusmodi quæ stato semper tempore fieri habeant, scribunt: ea referenda sunt ad tres potissimum annos primos octennij, ne quid dissidentium scribere videantur. Sed ad Hecatombæon reuertor. cuius meminit Plutarchus in Camillo, Bæoti, inquit, quinto die eius mensis: qui ipsis hippodromius est, Hecatombæon Atheniensibus duas præclarissimas victorias parauerunt: vnâ in Leuctris, alterâ ad Gerastrum. Et in Theseo, Etenim venit, inquit, (Theseus) Athex
H. ii.

nas octauo die eius mensis qui Græcis Hecatombæon antè Κεῖνθ .i. Saturnius dictus fuit: Et ibidem, Metæcia quoque sacrum à mutatis sedibus ciuium dictum, xvi. die Hecatombæonis fecit. Et in vita Alexandri magni Hecatombæonem à Macedonibus Loon vocari tradit. Calius Rhodig. lib. 10. cap. 6. Hecatombæonem Aprili respondere scripsit: quod ultimis tantum annis octennii fieri constructa octenniali Ephemeride ipse deprehendere poteris: annoverò post intercalationem ad sua principia regresso, Hecatombæon in Iuniu redit. Est .m. Hecatombæon Solstitialis mensis.

2 METAGEITNION.

Metageitnionem secundum esse anni Attici mensem & Hecatombæoni in ordine succedere illis ipsis auctoribus quibus Hecatombæonem primum esse probauimus, etiam hîc probare possumus. Primum Aristoteles de Locustis scribens inquit, Inter ea quæ crusta integuntur, oua quæ Locusta coitu conceperunt, tribus utero mēsis gerunt, Scirrophorione, Hecatombæone, Metageitnione. Et Theoph. de semēte quæ fit diuersis temporibus sic scribit,

Lib. 5. de
nat. Ani
cap. 17.

Lib. 7. c. 1.

Επεὶ ἡ ἀπορὰ χέδδν ἐν τοῖς ἐναυτίοις γίνεται.
Χειμεινῆς γὰρ ἀρχὴ μὲν ῥοπαῖς δευτεῖας τῆ Με-
ταγῆτνιωνθ μῆνός. καλῶσι δὲ τούτων πρῶτον
τῇ ἀπορᾷ τῆ δὲ δευτέρῃ πάλιν μὲν ἡ λῆξ ῥοπαῖς
χειμεινῆς

χειμεινὰ τῆ Γαμηλιῶν & μῶος, id est, Si-
quidem satus sit contrariis ferè temporibus.
Principium enim hyberni, quam primam se-
mentem appellant, post æstivum Solstitiū est
menſe Metageitnionē. At rursū ſecundū,
menſe Gamelione poſt Solſtitium hybernum.
Demosthenes etiam loco ſuprà ex Olynthia-
ca 3. citato, Metageitnionem ſecundum ab
Hecatombæone nominat. ut his auctori-
bus facile liceat intelligere hanc ſecundum in
ordine menſium Atticorum locum tenere:
cuius etiam meminit Plutarchus in Camil-
lo, Cōtrà, inquit, Metageitnionem quem Pane-
mun Bæoti dicunt, Græcis inauſpicatus fuit.
eius enim die 7. pugna ab Antipatro victi in
Cranone protinus perierunt: Et in Nicia,
Fuit is dies (quo Nicias captus eſt) 24. Carnij
menſis, quem Metageitnionem Athenienſes
cognominant. Et in Publicola ſcribit Capito-
lium dedicatū eſſe εἰδὼς Σεπτεμβρίου, ὁ σὺν
τυγχαίνει ἐπὶ τῷ πανσέλκρον μάλιστα Μετα-
γανιῶν &: ut velit Idus Septembres cum
plenilunio Metageitnionis concurrere. credā
tamen pro Metageitnionos, Maimacterionos
eſſe legendum. Nam Maimacterion propius
ad Septembrem accedit.

3 BOEDROMION.

Quod Bædromion tertius ſit menſis apud
H. iij.

Lib. 5. c. 17
de nat. A-
nimal.

De nat. A-
nim. c. 29.
libri. 6.

In Alexan-
dro.

Atticos, liquere arbitror ex iis quæ ex Aristotele antè in Metageitnion de Locustarum partu citauimus. Nam postquam dixit illas tribus mēsis Scirrophorione: Hecatōbaone & Metageitnionē utrum ferre, subdit sub Arcturum eas oua excludere, Περὶ Ἀρκτὺρος τοῦ ἡγεῖσθαι ἐκτὶν τῶν: & ab Arcturo absolueret. Arcturum autem circa Boëdromionem oriri ex eo patet quod idem ipse Aristoteles scribit, Cernas suliri ab Arcturo mense Boëdromionē. Et Theophrastus (ut & antè in Hecatombæone diximus) tibialē calamum ante Antigenidē tempestiuè cadi solitum esse scribit sub Arcturo mense Boëdromionē: Liquet etiam ex loco ibidem citato ex Olynthiaca 3, Demosth. quo loco orator tres hos menses ordine nominat Hecatombæonē Metageitnionē & Boedromionē. Plutarchus in Camillo, Neg, sum nescius, inquit, circa tēpus id quo Mysteria Athenis celebrātur, Thebas ab Alex. dirutas, & Atheniēses presidium Macedonū accepisse circiter XX. Boedromionis. Et paulo post, Rursus Persa mēsis Boedromionis die 6. in Marath. feliciter pugnarunt. Et Luna tum defecit mense Boëdromionē. Et in Thescorationem nominis reddit, loquens de Thesei cum Amazonibus pugna, Pugnatum est, inquit, mēse Boedromionē: cuius pugna

gna causa in hunc usque diem Athenienses sacra Boedromiaperagunt, mensiq; inde nomen est Boedromio. Vocabuli origo à clamore sublato cū ad auxilia accurreretur. Meminit & huius passim Demosthenes. maximè in oratione de Corona, in epistola Philippi, ut videre est antè in Panemomense 1111, Macedonico. Plut. in Demetrio, Ἀλλὰ τὰ μυστήρια τῶν Ἀθηναίων ἐτελεύτησεν τὰ ἰμεγάλα τῆς Βοηδρομίας. i. Parua, inquit, Mysterioria, Anthesterione: magna Boedromione celebrabatur. Gal. l. 4. de sanit. tuèd. dicit, Maturrimū, inquit, est abietis semē circa Arcturi ortum, & c. vide quæ antè diximus in Hyperbereteo, in mensibus Macedonicis.

4 MAIMACTERION.

Quod etiam Maimacterion Boedromionē siquatur liquet ex præcitato. Arist. loco de ceruorū coitu cū inquit, Ἡ ὁ χεῖρα γίνεται μετ' Αὐτῆς ἐν τῇ Βοηδρομιᾷ καὶ Μαίμακτηριᾷ. Coitus verò, inquit, fit post Arcturum circa Boedromionem & Maimacter. Interpres Augustū & Septembrē cōuertit: Idē scribens Animalia imbecilliora migrare prius in campos ad temporum vicissitudines, ait Cothurnices discedere Boedromione, Grues, Maimact. Et certè Grues mēse vno post Cothur. ex frigidis locis ad tepidos & apricos discedere

Cap. 29. li.
6. de nat.
Anim.

Lib. 8. cap.
12. de nat.
Anim.

Lib. 6. ca.
11. de nat.
Animal.

conspicimus. Idem etiam auctor Stellarem
 è Mustellorum genere coitum inire dicit Mai-
 maeterione & bis mense partum edere: quod
 contingere ab AEquinoctio Autumnali pis-
 catores Tarentini asseuerant. quod & ratio-
 ni consentaneum videatur, cum pauci pisces,
 ut idē auctor est, Autumno pariant. Quod si
 Stellaris Aristoteli Maimaeterione parit, pis-
 catoribus Tarētinis AEquinoctio: certē AE-
 quinoctium Autumnale Maimaeterione
 contingere videatur. Astipulatur & ratio:
 Nam cum annus mēsis duodecim cōstet &
 integretur: quatuor aut sint temporum vicif-
 situdines, Solstitia duo & totidem AEquino-
 ctia: sit ut quatuor in duodecim diuisa, tria
 dent: vnde colligere licet singulas illas qua-
 tuor temporum vicissitudines tertio quoque
 mense contingere. Si quis ergo scierit Solst-
 tium aestiuum Hecatombaone contingere: cer-
 tē & is quoque sciet AEquinoctium Autum-
 ni, tertio similiter post mense: ut & ab hoc e-
 tiam AEquinoctio Autumni, tertio mense
 post, Solstitium Hyemale seu Brumam, & post
 Brumam item tribus mensibus post, AEqui-
 noctium Vernum contingere. quod & ante
 ex Galeno docui in Artemisio in anni Mace-
 donici tractatione. Quod autem ad Arctu-
 rum attinet quem Aristoteles & Theopht.
 locis

locis antè in Boedromione citatis ipso Boedromione oriri scribunt: & confirmat post ipsos Theod. Gaza in mensibus Atticis, titulo, Quòd principiū anni Attici sit Hecatombæo: Id quidem verum esse deprehendatur in duobus aut tribus primis octennii annis: non item in ultimis quibus longius ab intercalatione absceditur. ut verum sit quòd antè monui, Dicta Auctorum ad tres ferè primos octennii annos esse reuocanda, quò nihil dissentaneum dicere videantur. Caterum Columella notat Arcturū oriri XVII, Calend. Septembris: quod est (ut Astrologi notant) 28 gradu Virginis, minuto 29. & Sol XV, Augusti in Virginem transitum facit. Arcturus tamen Constantino Casari oritur XV, die Septembris. Sic Romanis Arcturi ortus certus est quod ad mensem attinet: diebus pluribus, paucioribus. Sed apud eas gentes quæ menses in duas partes inæquales secant, & alterum mensem dierum triginta, alterum viginti nouem efficiunt, dies, imò ne menses quidem definiri possunt quibus aut AEqui noctia aut Solstitia aut illustrium syderum exortus fiant. Quemadmodum apud eos fieri potest, qui menses pro ratione Solis numerant. ut & antè ex Galeno docuimus in anni Hebraei praefatione. Caterum Demosthenes

Columella
lib. 11. c. 2.

In Aristide

etiam Maimacterionis meminit multis in locis, quos ego in Hecatombaone citavi. Meminit & Plutarchus his verbis. Οἱ Πλαταιεῖς ὑπεδέξαντο τοῖς πεσοῦσι καὶ κεκομμένοις αὐτῶν τῶν ἑλλώων, ἐναγίῳ ἢ καὶ ἑκάστῳ ἐνιαυτὸν καὶ τότῳ μετὰ τοῦ θρώσι τῷ Μαιμακτηριῶν & μετὰ, ὅς ἐστι τῷ Βοιωτοῖς Αλακομῶν & τῇ ἐκτῇ δὴ δεκά .i., Plateenses se parentaturos receperant singulis annis Gracis illis qui cecidissent & occubuisse illic: (in expeditione contra Persas) id quod & in hunc usque diem faciūt die decima sexta Maimacterionis, qui Βαοτὶς Αλακομενίος dicitur. Hunc mensē nonnulli à Mamaῖα .i., Ioue, cui eo mense sacrificabatur, dictum volunt.

Maimacterion.

S PYANEPSION.

Quotus ordine Pyanepsion sit, constare arbitror ex eo quod Plutarchus scribit in Theseo post alia, Συκομίζομενος ὁπωρὰς Πυανεψιών & ἐγδὴν ἰσχυρῶς .i., dum vindemia comportatur octavo die Pyanepsionis incipientis. Gaza lib. de mensibus scribit hunc videri continere AEquinocetium Autumni potius quàm Maimacterionē. Ex quibus apparet hūc ordine sequi Maimacterionem. ut antè in Hecatombaone diximus. Vtrique verò mense pro alio atque alio octenni anno AEquinocetium Autumni convenire & vindemiam compor-

comportari solere, potissimum Pyanepsione
 verum esse deprehenditur. Plutar. in Iside
 de eo scribit, & cum Athyr mense Aegyptio
 confert, ut antè eo loco docui. In Theseo Plut.
 sic, Sepulto patre Theseus votum representa-
 uit Apollini septima die mensis Pyanepsio-
 nis, qua die in urbem redierat. Quod autem
 coquantur legumina (hac πύαυα Graci dicunt,
 unde mensi nomen) inde sumptum ferunt,
 quod reduces ciborum quidquid erat reliquum
 commiscuerunt: ac in unam ollam coniectum
 coxerunt, tum simul epulati sunt. Octavo e-
 tiam die huius Pyanepsionis quotannis Pya-
 nepsia celebrabantur Athenis in memoriam
 felicitatis Thesei, qui interfecto Minotau-
 ro in Creta & liberatis à difficili tributo A-
 theniensibus, ac secum reducens incolumes
 Atheniensium liberos obsides datos, tali die
 urbem ingressus est. Idem Plutarchus in vi-
 tis Rhetorum: & in Demosthene his verbis
 de ipso loquens, Κατέπεσε ἡ ἐκ τῆς ἐπὶ δὲ κατὰ
 Πύανης ἡμέρας, ἐν ᾗ τὸν σὺνδεσμοτά-
 τῳ Θεομοφορίῳ ἡμέραν ἄγουσι ὡς καὶ τῇ
 δεῷ προσεύουσαι αἱ γυναῖκες: Obiit, inquit, die
 Pyanepsionis XVI. quo die austeram admo-
 dum Thesmophorion diem mulieres celebra-
 tes apud Deam ieiunant. Theophrastus, Pya-
 nepsiōne arbutum, κόμῳ Graci dicunt, flore-

Theophr.
 lib. 3. c. 19.

Idē l. 4. c. 3. rescribit, & eodem mense in Aegypto Prunum: quo loco interpret Gaza Iulium conuertit. Eius etiam meminit Lucianus in notatione temporis, quo & actionem instituit aduersus T, vocalibus iudicibus.

6 ANTHESTERION

Anthesterion. Nominis huius mensis notatio quam etymologiam dicunt, multis viris doctus negotium exhibuit. Nam cum nominis ratio declaret eo mense florum esse priuationem & carētiā (ab ἀντὶ, quod florem, & verbo στεῖνω, quod priuo significat, quasi floribus orbem dicas) non d. sunt tamē qui à copia florū. sed per antiphrasin, Anthesterionem dictum velint: in quē est à Graecis auctoribus Istrus quidam: scribēte Suida in hunc modum, Ἰστὺς ὁ φησὶ κελεύειν αὐτὸν ἔγω, ὅτι τὸ πλεῖστον τῶν ἐν γῆς αἰθεῖν τότε: id est, Istrus verò ait hunc (Anthesterionem) sic dictum esse quod pleraque eorum quae è terra nascantur tunc floreat. Et Philostratus scribit morem fuisse Atheniensibus pueros trimos floribus coronari mense Anthesterione. Quod dictum torsit Theod. Gazam & alios plerosque: putantes ideo hunc mensem inter Vernos esse numerandum, quasi etiam media hyems suos flores non habeat. E Latinis in ea opinione est Macrobius, qui scribit

Macr. l. 1.
Satur. c. 8.

bit mensem Aprilem, propter eas quas enumeravit causas, merito dici credendum esse, quasi *Aperilē*: sicut & apud Athenienses, inquit, *Anthesterion* idem mensis vocatur, ab eo quod eo tempore cuncta florescant. Huñc insecutus *Ioannes Baptista Pius* adnotationum posteriorum cap. 65, *Thargelionem* etiā à quibusdam Græcorum *Anthesterionem* à copia florum qui eo mēse luxuriant, dictum esse adnotavit. Sed illi omnes falsi sunt. nam reuera *Anthesterion* *Pyanepsionem* in ordine sequitur, & est sextus, ut videre licet in *Pyanepsione*. Quod verò *Philostratus* de floribus memorat, non ita absurdum est, cum Septembri (cui ut plurimum *Anthesterion* respondet) multi flores etiam in hortis, ut de repositis interim in tecta aduersus hyemis iniurias taceā, reperiātur. Eiusmodi flores esse possunt, flores rosarū muscatarū, flos calthæ, *Leucoi albi*, *Lutei*, *Carulei*, flos *betonicae altalis*, quæ ocellos, quod scilicet oculis gratus sit, vocamus, & similes: quorum florum pars maior etiā in mediis hortis *Bruma media*, pars etiam mulierum cura & diligentia in hypogæis asseruata haberi potest. Meminit huius mensis *Plutarchus* in *Sylla*, his verbis de *Sylla* loquens, *Captas Athenas à se ipsemet in Commentariis ait* *Calendis Martius*, qui dies

Locus
Plutarch.

inquit, ferè in nouilunium Anthesterionis mensis incidit. quo loco fortasse Thargelionis legendum est: & in Arato, ut antè in Dasio diximus. Demosthenes item in Corona, & passim. Ptolemæus eum Ianuario confert: malè Suidas hunc octauum esse scribit, si sanus est apud eum locus. Thucyd. lib. 2. histor. duodecimo die Anthesterionis Dionysia antiquorum Athenis celebrata fuisse scribit: ubi enumerans templa Athenarum arci propinquiora subdit, καὶ τὸ ἐν Λίμναις Διονύσιον ὃ τὰ ἀρχαιότερα Διονύσια τῇ δωδεκάτῃ ποιεῖται ἐν μὲν Ἀνδερνεῶνι. Et Suidas in dictione Choës confirmat: Choës, inquit, festum erat apud Athenienses celebratū XII. Anthester. Apollodor⁹ ait Anthesteria generatim vocari totū festū Dionysio celebratū, particulatim verò Pithegia, Choas, & Chytrā. Quod autem hoc mense Mysteria parua celebrarentur, antè ex Plutarcho ostendimus in Boedromione.

7 POSIDEON.

Posideonem septimum esse ab Hecatombaone, inde liquet quod eo mense Bruma seu Solstitium Hyemale contingat. Solstitia autē senis mensibus ut & AEquinoctia inter se distinguuntur. Liquet & ex Arist. scribente

Lib. 3. c. 9.
nat. hist.

hūc in modū, Ἡ ὅθι οὐρανὸς ἀπαξ τίχῃ. Ἀλλὰ καὶ τὸ τὰ μὲν περὶ τὰ δὲ ὅψια περὶ τὰ δὲ δόξαι

δοκεῖ ἵκτεν. ἔσι δὲ ὁ μὲν παρὰ τὸ τόκον πε-
 εἰ τὸν Ποσιδεῶνα παρὰ τὸν ῥοπῶν. ὁ δὲ ἕτερος
 τὸ ἔαρος : quod est, Thynnus semel parit, sed
 cum fœtus alios citius alios tardius e dat, bis
 videtur parere. Edit autem priorem partum
 ante Brumam circa Posideonem: posteriorem
 Vere. Liquet etiam ex eo quod idem auctor
 de Mugilibus scribens ait, Ἀρχὸν τὸν ἵκτεν τῶν
 κερσίων οἱ μὲν χέλωνες τῶν Ποσιδεῶνος. i. Parere Li. 6. c. 17.
nat. hist.
 verò incipiunt ex Mugilibus labeones mense
 Posideone. & c. quāq̃ de his piscib⁹ idē auctor Lib. 5. c. 11.
 aliter scribat cum dicit Thynnū parere aesta-
 te mense Iunio circa Solstitium, grauescere
 mense Decembri, id est, Hecatōberone & Po-
 sideone. Quin & Alcyon quæ Aristoteli Lib. 5. c. 8.
 circa Brumam parit Posideonis avis, quasi
 Decembriam dicas, à quodam dicta est quòd
 eo mense pariat. Huc accedit quòd Plutarch.
 in Casare hac habet, Caesar sexcentis deletis
 Equitibus & quinque Legionibus circa
 Brumam atque Ianuarij initium (quem
 mensem Athenienses videntur Posideo-
 nem appellare) mari se commisit, & c. Ex
 quibus omnibus auctoritatibus apparet Posi-
 deonē Solstitialē esse & septimū in ordine
 mensiū Atticorū locū tenere. Suidas, Ποσιδε-
 ῶν, inquit, μὲν παρὰ τὸν Ἰανουάριον ἔτος καλε-
 ῖται, ὁ Δεκέμβριος. i. Posideon mensis est

Atheniensibus ita dictus, December.

8 G A M E L I O N .

Quòd Gamelion Posideonē ordine sequatur, ac proinde octauum in ordine mensium Att. locum occupet, liquere satis arbitror ex iis quæ antè ex Theophr. in Metageitnionē diximus. docentes secundam sementē mense Gamelione post Solstitiū hybernū fieri solere. Inde enim constat Gamelionem primum esse à Bruma seu hyemali Solstitio mensem. Hunc Leneonem nonnulli ab Hesiodo dictū notant. Gamelionis meminit Aristot. primo meteor. cap. 6: cū scribit, Apud Athenienses Eucle Molon filio Archonte ortam esse crinitam stellam mense Gamelione cū Sol in Brumæ Solstitio esset: interpretes alius Octobrem non satis aptè conuertit, alius Ianuarium, aptius.

9 E L A P H E B O L I O N .

Iam verò quòd Elaphebolion sequatur Gamelionem, sitq; Elaphebolion inquam nouissimus & ultimus mensium hyemalium, liquere arbitror ex eo quod, Thucydides loquens de concionibus pacis inter Athenienses & Lacedæmonios in annos quinquaginta, scripsit, Pacem factā fuisse Lacedæmone Archonte Plistola Ephoro diebus 4, ante finem Artemisii: Athenis

thenis Alcao Archonte sexto die Elaphebolionis desinētis σπονδὰς γιέναι φησιν, ὅπῃ ἀρχοντῷ Ἀθήνησιν Ἀλκαίῳ Ἐλαφβολιῶν μὲν ἐκτὴ φθίνοντῷ. Ea ipsa fœdera inita esse, τελευτῶντος τῆ χειμῶν ὁμοῦ ἢ ἐν γιέναι. i. sub hyemis finem & Vere ineunte. quod & ipse etiam auctor dixit de pace inter eosdem inita anno belli octavo, nempe τελευτῶντος δέκα τῆ Ἐλαφβολιῶν μὲν ὁμολογεῖται. i. decimo quarto Elaphebolionis confirmatā fuisse. hoc tamē loco neq. hyemen neq. Ver nominat ut in superiore exēplo. quāquam id habet Gaza emendatiore fortē codice usus quā usi sint Claudius Episcopus Massiliensis post Thurinorū Archiepiscopus, Gallicus Thucydides. interpres & Frāsciscus Strozza Florētinus interpres Italicus, cum quibus hac loca contuli. Sed & Elaphebolionem esse nouissimum hyemalium mensem testatur etiam Aristot. dum scribit, ὡς μὲν ἐν τῷ μηνί Ἐλαφβολιῶν κοίρειν τὸν ἄρῳ. cū verò prolem enutrierit, tertio demum mense Veris exire. quod & idem repetit lib. 8. c. 17, Parit, inquit, etiam fœmina (ursa) eo tēpore (quo latet) & tandiu latet quoad tempus sit ut suos catulos in apertum producat: quod

Li. 4. hist.

Lib. 6. ca.
10.

Verno tempore mense à Bruma tertio, facit. Ex his apparet Elaphebolionem tertium & ultimum esse hyemalium mensiū: cum vrsa dū latet pariat. Latere autē ipsam certum est hyeme: sicut & pleraque terrestria quæ propter frigus solent delitescere. Elaphebolionis meminit etiam Demosthenes in oratione de Corona. Vide quæ antè in Artemisio secundo mense Macedonico diximus: & item quæ in Hecatombaone. AEschines in oratione καὶ κρησιφῶντι & dicit Demostenem tempora ciuitatis suffurantem decretum scripsisse ut prytaneis concionem conuocarent octaua incipientis Elaphebolionis mensis, cum sacra fierent AEsculapio.

10 MUNICHION.

Munichionem Elaphebolioni succedere, ipsoque AEquinoctium Vernum contingere ex iis quæ Theophrastus locis supracitatis de semete dixit cuius patere potest. Nam sic de tertia semente loquens scribit, Ἀρχὴ τῆς τρίτου ἀπὸ τῆς ἀπὸ ἰσημερίας ἐκπρωῆς ὅν καὶ λῆσι θεεινόν, ὅτι Μουνιχίων & .i. principium tertii satus ab AEquinoctio Verno, quem AEstiuum vocant, Munichione contingit. Idem confirmat Aristoteles dum scribit plurimos pisces circa AEquinoctium parere ac plurima parte tribus his mensibus Munichione, Thargelione

Lib. 7. c. 1.

Cap. 11. l. 5.
hitt. Anim.

ne, Scirrophorione. Interpres Martio, Aprili, Maio cōuertit. sicuti & Plin. Et verò Demost. Lib. 9. c. 51
 & si non expresse tacite tamen innuit Munichionem Elaphebolioni succedere, cum in oratione de eumentia legatione ait, Ἡ μὲν Θύννη εἰρήνην Ἐλαφεβολίωνος ἔκτη ὅτι δέχα ἐχέτο. Ἀπεδημήσαμεν δ' ἡμεῖς ὅτι τοὺς ὅρκους ἔεις ὅλοις μελά. Ἐπεὶ τὴν ἀπάντα τ' ἐχόντων ἦσαν οἱ φωναὶ σῶσι ἡμεῖς μὲν δ' ἀπὸ τ' ὁρεσείας τ' ἐπὶ τὸς ὅρκους ἔϊτη ὅτι δέχα Σχιρρφοριῶνος. i. Pax Elaphebolionis 16. die facta est: porro nos ad iusiurandum recipiendum tres integros menses abfuimus. Idque totum tempus salui fuerunt Phocenses: rediimus verò ab ea legatione nobis ad iusiurandum recipiendum imposita, XIII. die Scirrophorionis: mensem scilicet Munichionem, ut de Thargelione taceam, tacite inter Elaphebolionem & Scirrophorionem intercedere innuēs. AEschines etiam in defensione falsa legationis satis ostendit Munichionem Elaphebolioni succedere: Nam cum dixisset epistolam scriptam esse à Charete sexta Elaphebolionis desinentis, subintulit, Αὐδίτις, inquit, rogationem in populo scitam fuisse die tertio Munichionis instantis. Ἀχέτε ὅτι Μουνιχίων & ἐφ' ἡμέραν ἔϊτη ἰσαμέμ, & cetera. His auctoribus apparet Munichionem in ordine Elaphebolioni

I. ii.

succedere. Varinus, Μὲνιχίων ὁ δέκατος μὲν παρ' Ἀθηναίων, i, Munichion decimus mensis apud Athenienses. Idem habet Suidas: apud quem tamen malè legitur δώτερος pro δέκατος. Hoc verò mense Panathenea celebrantur.

II THARGELION.

DE ordine Thargelionis nemo dubitauerit quia qua mox in Munichione diximus meminerit. Tres enim menses Vernos enumerat Arist. quibus pisces ut plurimum pariât, Munichionem, Thargelionem, Scirrophorionem. Et alibi scribit bobus initium coitus esse Thargelione & Scirrophorione plurimis. Cervos præterea cornua amittere mense Thargel. Id verò mense Veris secundo euenire conspiciamus. Plutarchus in Symposiacis, Ἐκτὴ Θαργηλιῶντος ἰσαμῆος τὴν Σωκράτους ἀγῶντες ἡμέθλιον τῇ ἐβδόμῃ τὴν Πλάτωντος ἀγομῇ, i, Sexta Thargelionis incipientis Socratis natales celebrantes, septima Platonis etiam natales celebramus: quod & notat Diogenes Laer. libro tertio, initio in Platone. Et lib. 2. in Socratis vita circa finem scribit Socratem natum anno 4. Olympiadis 77. Thargelionis mensis sexto die: quo die lustrant, inquit, Athenienses ciuitatem. Plutarchus in Camillo hunc mensem inter nefastos nume-

rat

Cap. 11. li.
5. hist. Ani.

Cap. 21. li.
6. hist.

Lib. 9. c. 9.

rat: Etiam Thargelion, inquit, aperte infelix
 Barbarus fuit. eo enim mense Alexander ad
 Granicum regis duces superavit, eiusque mē-
 sis XXVII, Chartaginenses à Timoleonte a-
 pud Siciliam victi sunt. Circa eundemque
 diem Troia capta censetur, ut est ab Ephoro,
 Calisthene, Damaste & Pyltarcho traditum.
 Et Dion. Halicar. scribit Troiam captā fuisse
 sub finē Veris diebus 17. ante Solstitiū æstiviū
 XXIII, die mensis Thargelionis, ut quidem
 Athenienses solent supputare. Τὸ Ἰλιον, in-
 quit, ἡλωτελὰ τῆς τοῦ τῆς ἑαριῆς ὁ γὰρ ὁ φθίνον-
 τος θαρηνλιῶν ἐπὶ τακάδεκα μεσσηνίαις
 εἰς τὸ Σεπτεῖος τετραπῆς. Sanè hoc in loco cre-
 dam hoc nomen mensis supposititium esse
 & pro θαρηνλιῶν reponendum Σκιρροφο-
 ρεῶν. Nam cum Scirrophorion inter Thar-
 gelionem & Hecatombæonem medius inter-
 cedat, Hecatombæone autem ferè semper Sol-
 stitium, Scirrophorione verò nunquam con-
 tingat, sit ut Troia Thargelione capi non po-
 tuerit, & simul diebus septemdecim ante Sol-
 stitium. quod tamen commodè Scirrophorio-
 ne fieri potest: ut iudicabis, si Ephemeridem,
 eo quo docui modo, construere voles. Sanè fa-
 cile est in mensium nominibus hallucinari
 & nomen unius pro nomine alterius usurpa-
 re, præsertim auctori res alias agentis, aut a-

liās properanti: ut etiam scriba in transcribēdo nihil immutarit, aut verò calchographus fidelis fuerit. Certè apud Plutarchū mēdum esse ac Metageitnionem pro Maimacterione positum fuisse antè in Maimacterione ostendimus.

12 SCHIRROPHORION.

Schirrophorion vel Scirrophorion, utroque enim modo scriptum reperio, mensis Atticorum est duodecimus & ultimus. docente Suida, Σχιρροφοριών, inquit, μὲν Ἀττικῶν δωδέκατος. Id verum esse deprehendi potest ex his quæ antè ex Theophrasti lib. 4. cap. 11. in Hecatombæone de casura tibialis harūdinis diximus. Ex his enim apparet ipsum Scirrophorionem Solstitio proximum esse & Hecatombæonem precedere. eoque etiam annum terminare: patet etiam nihilominus & ex his quæ de pinu abiete & robore intermittentibus germinationē ex Theophrasto etiā antè diximus in ipso Hecatombæone. Liquet etiā ex eo quod antè ex Aristotele de locustis citauimus: quas tribus his mensibus, Scirrophorione, Hecatombæone, & Metageitnone idem auctor oua coitu concepta utero gerere ait. Item & AEschines in orat. contra Ctesipho. dicit decretum esse die Thargelionis penultimo

penultimo ut comitia haberetur ineuntis Scir-
rophorionis secundo die vel tertio. Sic habet eo
loco AEsch. Επὶ γὰρ χαρόνδ' ἀρχόντες Θαργυλι-
ῶνος μηνὸς δ' αὐτέα φθίνοντος, ἑλλησίης ἔστις
ἔγχαφε ψήφισμα Δημοθένης ἀγορὰν ποιῆ-
σαι τῶν φυλῶν Σκιρροφοριῶν & δ' αὐτέα ἱσα-
μύς ἔστιν, &c. Quinetiam & ex Demosth.
καὶ Μελίσις intelligere licet Scirrophorionem
Thargelionem subsequi ex eo quod orator di-
cit Midiā observato arbitrorū die ultimo, qui
ultimo die Thargelionis cōtingeret, aut ve-
rò Scirrophorionis, persuasisse Cōsuli ut sen-
tentiā de re cōtrouersa ferret, & Stratonem
arbitrum loco moueret, ignominiāq; notaret;
Nempe mensium affinitate & propinquitate
(Thargelion enim proximum habet Scir-
rophorionem) dicere non potuit pro
vero orator, orationis cursu ab-
reptus, utrius mensis ul-
timo die arbi-
trium fini-
retur.

Haecenus de XII, mensibus

Atticorum:

I. iiii.

Anni Attici ra-

TIO ET EIVSDEM

CVM ROMANO

collatio.

ATTICI à Meridie primi diei Hecatombæonis annum suum auspicabantur. Hecatombæonem autem à prima Luna noua qua proximè Solstitium (Id olim vicesimo quinto Iunii, nostris tēporibus circa duodecimum eiusdem contingit) sequebatur, inchoare oportet: sicut antè ex Platone comprobauimus. Primus verò annus vnde Græci annos numerare inceperūt, primus est primæ Olympiadis annus, qui fuit ab orbe condito, ex vera doctōrū supputatione, ter millesimus centesimus octogesima octauus, ante Christum natum annis septingentis septuaginta duobus. Nam Christus natus est anno mundi 3960. anno primo ferè dimidio, id est, Olympiadis 66. anno tertio. Iam si addideris prædictos 772, annos ad annos Christi 1564, & (ut intelligas quotus iste annus Christi 1564, sit annus octennii Attici) totam summam per octo diuiseris, ex diuisa
summa

*summa nihil restare comperies: unde colliges
 annum prædictum M. D. LXXIII. ultimum
 esse totius octennii annum eoque Embolimū.
 Simili ratione si prædictos illos septingentos
 septuaginta duos annos ad annum Christi
 hodiernum M. D. LXX. addideris, consurget
 summa annorū 2342: quā summā si per octo
 diuiseris, sex restare comperies: unde colliges
 annū præsentē M. D. LXX. 6. anno octēnii At-
 tici respondere. Porro verò Attici mensibus im-
 paribus dies XXX. paribus, ut dictū est, XXIX
 attribuebant, ac demum annis octo elapsis
 tres menses dierum singulos tricenūm in-
 terserebāt, tum ut annus ad sua rediret prin-
 cipia, tum ne Solstitia & AEquinoctia retro-
 laberentur plus iusto in antecedentia. Scien-
 dum verò est fuisse quoque tempus cū olim
 Græci tertio quoque anno intercalarent: ut
 constare potest ex his quæ antè in præfatione
 anni AEgyptiaci initio ex Herodoto Hali-
 car. citauimus. Ac quanuis Herodotus eo loco
 numerum dierum mensis intercalarii subti-
 ceat, tamē ex eo quod scimus annum Luna-
 rem Solari esse diebus XI. curtiozem, inde fa-
 cile conicere est, mensem intercalarium die-
 rum XXXIII. esse oportere, ut annus Luna-
 ris in Solaris rationem reuertatur. Nam ter
 undecim XXXIII. pariuū. Et sanè auctor Ar- Libanius.*

gumenti orationis Demosthenis in Andro-
tionem satis id explicat his verbis, Ἰστέον ὅτι
ἐκ ἐφ' ἡμέρας οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς μὲν καὶ τὸν ἡλι-
ακὸν δρόμον, ὡς ἡμεῖς, ἀλλὰ καὶ τὸν Σηνιακόν.
καὶ γὰρ τὸν ἡλιακὸν ἔχει ὁ ἐνιαυτὸς ἡμέρας ξια-
κοσίας ἐξήκοντα πέντε. ὥστε συμβαίνει ἔχειν τὸν
μὲν ἡμέρας ξιάκοντα καὶ ἔξον. Δεκάκις γὰρ
ξιάκοντα, ξιακοσία: Δὲς ξιάκοντα, ἐξήκοντα.
λοιπὰ πέντε. τὸ ἔξον τῷ δώδεκα, τέσσαρα:
λοιπὴ μία. Δώδεκα τὸν ἡμέρας μίαν* δύο ὥρα
ἔστιν. καὶ τὸ Σηνιακὸν δρόμον ὁ ἐνιαυτὸς ἔχει ξι-
ακοσίας πεντήκοντα τέσσαρας. ὥστε συμβαί-
νουν τὴν μὲν ἡμέρας ἑκοσὶν ἐννέα ἡμῶν. Δε-
κάκις γὰρ ἑκοσι, δεξιοσία. Δὲς ἑκοσι τέσσαράκον-
τα. Δεκάκις ἐννέα, ἐννείηκοντα. Δὲς ἐννέα, δεκαο-
κτὼ. Ἐπὶ τὸ ἡμῶν τὸ δώδεκα, ἕξ. ὥστε ὁ μὲν ἡ-
μέρας ξιακοσίας πεντήκοντα τέσσαρας. ὑπο-
λείπειται καὶ τὸν ἡλιακὸν δρόμον ἡμέρας ἑνδε-
κα. αὗτ' Ἀθηναῖοι καὶ ξιτεῖαν συνάγοντες ἐποί-
ουσι τὸν ἑμβόλιμον μὲν τετράκοντα τριῶν
ἡμερῶν, quae verba Latinè sic sonant. Scire
licet Athenienses mēsum rationem non ex
cursu Solis ut nos, sed ex cursu Luna iniuisse.
Nam cursus Solaris habita ratione annus
habet dies trecentos sexaginta quinque: se-
cundum quam rationem mensis habet dies
XXX. & trientem. Decies enim triginta, tre-
centos pariunt: Bii triginta, sexaginta. Reli-

Malè in
impressis
cod. legi-
tur δώδε-
κα.

quæ

qui sunt quinque. At tertia pars seu triens
 duodecim sunt quatuor: Reliquus est dies v-
 nus: duodecima verò pars unius diei * dua
 hora sunt. Ad cursum verò Luna annus ha-
 bet dies 354; quo fit ut mēsis quilibet diebus
 cōstet XXIX, & semisse. Nam decies viginti,
 ducētos pariūt: Bis viginti, quadraginta: De-
 cies nouē, nonaginta: Bis nouē, decē & octo.
 dimidia pars duodecim sunt sex: ut in sum-
 ma dies sint 354, cursu Solarī summa breui-
 ore dieb⁹ 11. quos Atheniēses post tertiu^m quē-
 g^m annū aceruātes mēsem ex illis Embolimū
 dierū triginta triū conflabāt. Hac in oratio-
 nem Demosth. prædictā Libanius. Cāterum
 menses impares, ut Galenus ait, vulgus πλῆ-
 πες, i. Plenos: pares verò κωλοῖς, i. tanos seu
 mutilos solet appellare. Quin illi qui pleni di-
 cuntur & tricenarij sunt, à denario dierū su-
 pra viginti, numero, Δεκαϑηνοὶ qui vigeno-
 uenarij sunt seu κωλοὶ à noueno dierū supra
 XX, numero ἐναϑηνοὶ nominātur. Porro verò
 de hac triū mēsiū tricenariorū in fine cuius-
 q⁹ octēniū, ut modo dixi, intercalandi ratione
 Macr. plur. loquitur: cuius verba, quia pōst in
 anni Rom tractatione citare & explicare cō-
 stitui, hic ascribere supersedebo. Monebotamē
 interī Callistū Niceph. in Eccl. hist. eā etiā ad
 finē cuiusq⁹ octēniū intercalādi rationē appro-

* Malè le-
 gitur in
 impressis
 duodecim.

Lib. 3. cap.
 4. de dieb⁹
 Decret.

1. Sat. c. 15.

Lib. 12. ca.
 34.

bare, scribens Lunam per octennium cum Sole conuenire & ambo initium nouum sumere. Octennales item Luna cursus nonaginta & nouem mensibus perfici: Diebus autem bis mille nōgentis viginti duobus, quibus etiam Sol octonos absoluat cursus. Ita ut annus quilibet esse censeatur dierum trecentorum sexaginta quinque & quarta unius diei partis. Idem testari videtur Plinius qui de aestu maris loquens, Per octonos, inquit, quoque annos ad principia motus & paria incrementa centesimo Luna reuocatur ambitu, quod Plinii dictum de cētesimo cursu incipiente intelligendum venit, & de nonagesimo, ut Nicephorus dixit, desinente. Sanè ab hac intercalandi ratione non admodū diuersa erat Numæ Pompilii ratio, qui ut est apud Liuiū li. 1. prima decadis ab ur. cond. omnium primū ad Luna cursum in duodecim menses describit annum: quem (quia tricenos dies singulis mensibus Luna non explet, desuntque dies solido anno qui Solstitiali circumagitur orbe) intercalares mensibus interponendo ita dispensauit, ut vicesimo quoque quarto anno ad metam eandem Solis unde orsi essent, plenis annorum spatiis dies congruerent. Ex his enim verbis alioqui obscuris, intelligere licet Numam Pompilium octauo quoque anno
 primum

Diſſio
 Quoque
 male in
 impreſſis
 codicibus
 omiſſa eſt.
 Lib. 2. cap.
 99, & lib.
 18. cap. 25.

primum dies nonaginta Græcorum more intercalauisse: Sed quia ipse diem vnum in honorem imparis numeri, superstitione potius Pythagorica quàm vlla Astrologica ratione, Ianuario (ad cuius dies viginti octo adiecit vnum diem, ut in totum, teste Macrobio, diebus xxix , constaret) addiderat: nec eius addititii diei tum sibi rationē habendam putauerat: dies octo ad octennii finem superesse comperiebantur, quibus octo anni Numæ totidem Græcos annos excedebant, eoque numerus atque ordo anni Græci cum Romano conuenire non poterat. Sed hic error tandem deprehensus sic est emendatus, ut primo & secundo octennii dies quidem nonaginta intercalarentur: Tertio verò octennio, seu si vis, vicesimo quoque quarto anno sexaginta sex tantum, ac non nonaginta intercalarentur: seu ut de diebus nonaginta qui in fine tertii octennii intercalari de more solito debebant dies xxiiii subtraherentur, pro illis totidē diebus qui singuli, ut dictum est, in honorem imparis numeri annis singulis Ianuario per Numam additi in dies xxiiii annis totidem accreuerant, & quibus annus Numæ Græcum excedebat. Hunc Liuij locum eo pluribus mihi explicandum putavi, & quod paulò obscurius à Macrobio esset explicatus,

Et quod quamplurimis ipsum negotium facessere intelligerem. Caterum diagramma hęc tibi tabella octennalis ascribere volui, ut simili via similes in annos infinitos possis construere. Huius autem tabella septem primi anni communes sunt Atticis: octauus quisque tantum Embolimus: ut et quartus quisque Romanis Bissextilis. Qua autem via deprehendere possis unde primum annum octennii auspiciari possis, aut venari quotus quisque annus Domini propositus, quoto anno octennii respondeat, paulo antea docuimus: et diximus id commodè fieri posse addendo 772, annos ad annum currentem, verbi gratia ad annum 1570; et consurget summa annorum 2342, quæ venit per octo diuidenda. Quod autem restat ostendit tibi quotus anni Christi propositus, quoto anno octennii Attici respondeat: ut quia ex proposita summa per octo diuisa sex restant, elicimus annum 1570 anno sexto octennii respondere, atque ita annum 1572. ultimum octennij futurum. ut abs prima Luna noua quæ proximè Solstitium sequatur anni 1573. commodè possis aliud octennium construere. Sed en tibi diagramma octennalis tabella.

Tabella octennalis.

1557.

1565.

1558.

1558.		1566.
1559.		1567.
1560.	--Bissextilis Romanis.--	1568.
1561.		1569.
1562.		1570.
1563.		1571.
1564.	--Bissextilis Romanis.--	1572.

I N fine cuiusque octennij ut ad finem 1564, & 1572, intercalabant menses tres singulos tricenum dierum: sic annus redibat ad eandem metam unde incepisset.

Hæc verò intercalandi in fine octauij cuiusque anniratio in media etiam Græcia magnos viros latuit, unde factum ut cum de anni Græciratione & mensium eius cum nostris collatione verba facerent, Andabatarū pugnantium more clausis non oculis pugnarent, sed caca mēte disputarent. Quæ autem ratione fiat ut annus Solaris Lunarem diebus x i. excedat, Seuerianus Græcus auctor lepidocemmento sic apud Angelum Politimiscella. centuria prima, capite nonagesimo quarto declarat his verbis, Solem factum esse à Deo primitus & Lunam Legifer Hebræus prodit, quarta mox ut orbem inchoauerat die, qui tamen quoniam alterum diei, nocti alteram præfecisset,

etiam illum in Orientis credi potest, hanc in Occidentis posuisse confinio. Nec autem debuit, quemadmodum quidam hinc opinantur, sic à principio statim Lunam fingere Deum ut detrimento affecta, ut decerpta, ut gracilescens, ut discriminata, ut diluta, ut inanis, ut exhausta foret lumine, qualem nunc eam esse vel nascentem vel intermenstruam vel senescentem, vel in coitu, vel in ipso quoque deliquio videmus. Quin orbe plenopotius integròq, circulata, non gibbosa, non pratumida, non sinuata, non corniculans, non diuidua, non silens. Etenim dein ista multiformitas temporum erat & noctium & dierum velut interuallaris & discriminatrix futura. Quocirca edito recēs & matutinos ingrediente carceres Sole, Luna prorsus è regione metam finitoris radebat occiduam, munifex tum primū orbis & in suo quasi dixerim tyrocinio: Sed ut ad Occidentem Sol ipse circumactus est, etiam inuicē peruecta Luna suo curriculo est ad Orientis collimitium. Sic igitur audietes dicto dici pariter præsuerunt noctique. Cur autem non se tum potius quarta Luna facies exhibuerit quoniam est edita die? Quoniam summum, inquit, Luna quarta tenere Occidentis limitē nequiuisset, ita rotundata specie plenòque prorsus ore quintam decimam

pro

pro quarta exhibens, undecim sibi dies velut arrogauerat, ac totidem planè diebus Luna Solem natura praeuertit. Ex quo fit ut etiam Soli iure dies illos XI, Luna quasi bona fide restituat. Nam cum sit undetriginta & semissis dierum menstruus Luna calculus, dis-sultat hinc numerus duodecim mensium annarius, è diebus omninò trecentis quinquaginta quatuor: quae summa undecim illos sibi agglutinans, quos à primordio Luna sicut auctarium prae-sumpserat, annum constituit hunc Solarem trecentorum sexaginta quinque dierum. Hac apud Politianum loco praedicto Seuerianus Gracus auctor de his XI. diebus quibus annus Lunaris Solari curtior est.

Sciendum quinetiam est Gracos menscm quemlibet in tres decadas distribuere solitos fuisse. quarum primam decadam, $\mu\lambda\omega\delta\varsigma \iota\varsigma\alpha\mu\delta\upsilon\varsigma$: Secundam, $\mu\lambda\omega\delta\varsigma \mu\epsilon\sigma\sigma\upsilon\omega\tau\omicron\varsigma$: Tertiam, $\mu\lambda\omega\delta\varsigma \phi\theta\iota\nu\omicron\tau$ & exprimebant: quasi dicas decade mensis instantis, decade mensis medii, & decade mensis desinentis. Deinde prima decadis primum diem $\Nu\mu\lambda\omega\iota\alpha\nu$, secundū $\delta\ \delta\ \tau\acute{\epsilon}\tau\epsilon\alpha\nu \iota\varsigma\alpha\mu\delta\upsilon\varsigma$, tertium $T\epsilon\tau\eta\nu \iota\varsigma\alpha\mu\delta\upsilon\varsigma$, & sic deinceps usq; ad $\delta\epsilon\chi\acute{\alpha}\tau\eta\nu \iota\varsigma\alpha\mu\delta\upsilon\varsigma$. Rursus secunda decadis primum diem, $\omega\epsilon\phi\tau\iota\omega$ $\epsilon\pi\iota\ \delta\epsilon\chi\alpha\ \mu\epsilon\sigma\sigma\upsilon\omega\tau$ & : Secundum, $\delta\ \delta\ \tau\acute{\epsilon}\tau\epsilon\alpha\nu \epsilon\pi\iota\ \delta\epsilon\chi\alpha\ \mu\epsilon\sigma\sigma\upsilon\omega\tau$ &, & sic deinceps usque

ad' ἐκάδα seu εἰκοστώ. i. vicesimum. Tum tertie decadis primum diem *ᾠρότλω ὅπῃ ἐκὰδι vel ᾠρότλω μὲν' ἐκάδα. i. Primā post vicesimam, secundā, tertiā supra vicesimā, &c. vocabāt: Vel etiam primum diem tertie decadis instituto Solonis, ut ferunt, δεκάτλω φθίνοντο, secundum ἐνάτλω φθίνοντος, &c. id est, decimā desinētis, nonā, οἴταυαμ, septimā desinentis: & usque ad ultimum eodem modo imminuendo numeros. Vltimus autē dies mensis ἐννὴς νέα dicitur Polluci lib. i. c. 7. Suidas ἐννὴς νέα ἢ τετρακὰς καλεῖται. E'νεν γὰρ τὸ παλαιόν. E'κ τῶ ἐνον ἢ καὶ νέον. Et paulò post. E'νν, inquit, καὶ νέα, ἔπειτα παρ' Ἀθηναῖοις ἢ παρ' ἡμῖν τετρακὰς, ἢ Νεμωία. E'πὶ δὲ συμβαίνει ἐν αὐταῖς Ἐλήθην ἢ Σήηνλω Ἐχυνάδης. E'νν καὶ νέα, inquit, tricesima dies mēsis vocata est: nā ἐνον vetus & antiquum significat. ex dictione aut' ἐνον fit νέον, & ex veteri nouū. Et paulò post, E'νν Ἐ νέα sic Atheniensibus dicitur quæ nobis est tricesima aut Neomenia. Nā iisdē diebus Lunam & desinere & nouari contingit. Hactenus Suidas, qui male Neomeniā cum E'νν καὶ νέα confundit. Auctōr argumenti orationis Demost. περὶ στεφάνου τοῦ ἑμετέρου i. de corona præfectura naualis de E'νν Ἐ νέα sic loquitur post alia, τὸν δὲ μὴ ᾠρότλης ἐννης καὶ νέας, ἢ τις ὅστιν ἢ τελευταία τῶ μὲνός, πε-
 ειορμίσαντα*

ειορμίσαντα τὴν ναυὶ ἐπὶ τὸ χῶμα, δειλῶς.
 id est, qui autem antè ἐν τῷ καὶ νέῳ, quæ quidē
 ultima mensis est, nauem ad vallum nō per-
 duxerit, in vincula coniiciatur. Plutarch. in
 Solone, Porro autem Solon cōspicatus mensis
 rationem malè constare, motūque Luna ne
 que cum Oriente neque cum Occidente Sole
 concurrere, ut quæ saepe eodē die Luna Solem
 & assequeretur & praeuerteret, eam ipsam
 diem ἐν τῷ καὶ νέῳ (quasi veterem & nouam
 diceret) vocauit: partem eius quæ esset prior
 coitu Solis & Luna, mensi iam desinenti: re-
 liquam ineunti attribuēs. Primus enim in-
 tellexisse videtur Homeri hunc versum.

Τὸ μὲν & δινοῖτ' & μὲνός, τὸ δ' ἵστα μὲνός, i.

Iam cessante alio mense atque alio in-
 cipiente.

O'str. E.
 Macrob.
 lib. 1. Sat.
 cap. 19.

Sequentem diem Νεμῶναιαν .i., Nouilu-
 nium appellauit. post viceesimum diem nume-
 ro dierum nihil iam addidit, sed subinde de-
 trahendo (quemadmodum & de lumine Lu-
 na videbat diminutionem sensim fieri) usq;
 ad tricesimum diem numerauit. Hac Plutar-
 chus. Sanè Sotion, ut auctōr est Constantinus
 Casar lib. 1, De Agricultura cap. 13, dies illu-
 nes appellauit eos qui sunt à viceesimo nono
 ad secundam nouam. Id tempus aliȳ coitum,
 ut inquit Plinius, aliȳ interlunium, aliȳ silē-

Lib. 16.
 cap. 39.

Διζή,
σζς
Lunæ.i,
habitus,
affectiones seu vi-
sitationes
Lunæ per
Septima-
nas.

tis Luna appellant. Coniunctionem alij, & Nouilunium, Græci Νεμυώϊαν & Συώοδον. ut & primam Lunam μλωεῖδῆ. i. Corniculatā & falcata, & nondum semiplenam sed ca- uam & cornutam, κοίλω. Porro autem eisi Luna silere dicitur cum intermenstrua est, neque lucet, tamen Maro tacita amica silen- tia Luna dixit nocturnum eius lumen in- telligens. quod noctem silere dicerent, respe- ctu diei qui inquietus est & clamosus. & nox ipsa à poetis tacita & tranquilla dicitur.

Septimam vocant Διζήτομον καὶ ἡμίτο- μον. i. semiplenam, dimidiatam, diuiduam, rectam & δεῖαν.

Vndecimam vocant Ἀμφίκυρτον. i. gib- bosam, gibberosam, turgidam, & tumidam.

Decimam quintam Πανσέλωον. i. pleni lunium & oppositionem vocant.

Arist. 2. de
czlo.

A plenilunio rursum fit Ἀμφίκυρτ & .i. gibbosa.

Exin rursum Διζήτομο. & tandem fit μλωεῖδῆς dum iterum ad Συώοδον. i. coniū- ctionem redeat. Schematismi enim, id est, con- formationes seu habitus, affectiones & visi- tationes Luna qui sunt dum augetur, ordine immutato procedunt dum imminuitur. Omnes autem hæ Luna facies seu δειξιμαίαι, vi- sitationes Latinis, Græcis φάσεις etiam dicū- tur

tur. Vitruuius, Visitationem, inquit, facit tenuem extrema rotundationis Luna. i. tenuiter & exiliter eius extremitas cernitur.

Haftenus de anno Attico.

HECATOMBÆONIS ET

METAGEITNIONIS PRIMI ET

secundi mensium Atticorum integra descriptio, ex qua aliorum mensium descriptionem cōstruere, si uolet, possit lector. Habet autem Hecatombæon, ut & impar quisque, dies xxx. Metageitnion, ut par quisque, dies xxix.

HECATOMBÆON anni 1570. die-

rum xxx.

Maij anni 1570.

1	Νεμεσία.	2
2	Δολιχία.	3
3	Τελιχία.	4
4	Τετάρτη.	5
5	Πέμπτη.	6
6	Ε'η.	7

K. iii.

7	Ε'βδόμη ἰσαμήνας.	8
8	Ο'γδὴ ἰσαμήνας.	9
9	Ε'ννάτη ἰσαμήνας.	10
10	Δεκάτη ἰσαμήνας.	11
11	Πρώτη ὅτι δέκα μεσουῶνται.	12
12	Δεύτερα ὅτι δέκα μεσῶνται.	13
13	Τρίτη ὅτι δέκα μεσουῶνται.	14
14	Τετάρτη ὅτι δέκα μεσῶνται.	15
15	Πέμπτη ὅτι δέκα μεσουῶνται.	16
16	Ε'κτη ὅτι δέκα μεσ.	17 Μαῖ
17	Ε'βδόμη ὅτι δέκα μεσῶνται.	18
18	Ο'γδὴ ὅτι δέκα μεσουῶνται.	19
19	Ε'ννάτη ὅτι δέκα μεσουῶνται.	20
20	Εἰκάς τε καὶ ἑκοστή.	21
21	Δεκάτη φθίνοντα.	22
22	Ε'ννάτη φθίνοντος.	23
23	Ο'γδὴ φθίνοντα.	24
24	Ε'βδόμη φθίνοντα.	25
25	Ε'κτη φθίνοντος.	26
26	Πέμπτη φθίνοντα.	27
27	Τετάρτη φθίνοντα.	28
28	Τρίτη φθίνοντα.	29
29	Δεύτερα φθίνοντα.	30
30	Ε'τη καὶ ἑκα.	31

*Vicesima prima dies dicitur etiam ὡς ἔστι
ἐπ' εἰκάδι, ὡς ὡς ἔστι μὲν εἰκάδα. vicesima se-
cunda*

cunda, Δεύτερα μετ' ἡμέρας, & sic deinceps.

Metageitnion mensis secundus
Atticorum diebus constās

XXIX.

1	Νεμεσία.	1 Iunii 1570.
2	β. ἡμερίς.	2
3	γ. ἡμερίς.	3
4	δ. ἡμερίς.	4
5	ε. ἡμερίς.	5
6	ς. ἡμερίς.	6
7	ζ. ἡμερίς.	7
8	η. ἡμερίς.	8
9	θ. ἡμερίς.	9
10	Δεκάτη ἡμερίς.	10
11	α. ὅτι δέκα μεσαιῶτες.	11
12	β. ὅτι δέκα μεσαιῶτες.	12
13	γ. ὅτι δέκα μεσαιῶτες.	13
14	δ. ὅτι δέκα μεσαιῶτες.	14
15	ε. ὅτι δέκα μεσαιῶτες.	15
16	ς. ὅτι δέκα μεσ. 16 Iunii 1570.	
17	ζ. ὅτι δέκα μεσαιῶτες.	17
18	η. ὅτι δέκα μεσαιῶτες.	18
19	θ. ὅτι δέκα μεσαιῶτες.	19
20	Εἰκάς sine Εἰκοτή.	20
21	α. μετ' ἡμέρας.	21
22	β. μετ' ἡμέρας.	22

K. iiii.

23	γ. μετ' ἡμέρα.	23
24	δ. μετ' ἡμέρα.	24
25	ε. μετ' ἡμέ.	25
26	ς. μετ' ἡμέ.	26
27	ζ. μετ' ἡμέρα.	27
28	η. μετ' ἡμέ.	28
29	Ε' νη Ε' νεία.	29

*Vicesima prima dici potest ὡς ἔστιν ἡμέρα
ἡμέρα vel ὡς ἔστιν μετ' ἡμέρα. XXII, Δότι εἶνα
ἡμέρα ἡμέρα vel μετ' ἡμέρα, vel inuerso nume-
rorum ordine. θ. φθίνοντ θ. η. ηθίνοντ θ. ζ.
φθί.ς.φθί. quod est ἐννάτη φθίνοντ θ., ὅ γ' ὅτι
φθί. ἐξ δ' ὁ μὴ φθίνον. ἐκτὴ φθί. & sic deinceps.
Ex duorum istorum mensium descriptione, le-
ctor, reliquos si videbitur, menses adscribere
tibi erit integrum.*

De anno Ro-

MANO.

*V*is modus aut quæ ratio anni fuerit
ante urbem conditam apud antiquis-
simos

simos Italiae populos, siue ij Vmbri, vt scribit Lib. 3. c. 14.
 Plinius, siue Hetrusci, Sabini aut alii fuerint,
 diuinare non est facile, cùm eius rei tractatio
 neque literarum monumentis tradita vsquã
 extet, neque per manus nobis tradita sit. Et
 crediderim sanè regnantibus etiã priscis illis
 Iano, Saturno, Pico, qui tres primi regnasse
 dicuntur in ea Italiae parte quæ Latium dici-
 tur, annum potius nullam quàm aliquã ra-
 tionem habuisse. Nam qui, quæso, Astrolo-
 gica ratione tempus in annos, menses, dies
 aut horas partiri nouisse potuissent rudes
 illi & inculti populi, qui ne domos quidem
 edificare, terram colere, serere aut mete-
 re nossent: sed qui semiferi glandibus vitam
 sustentarent, & aut in speluncis aut magali-
 bus frondibus virgultisque contextis habi-
 tarent, nec quid murus, nec porta quid esset
 sciebant. Rudibus ergo illis & incultis seculis
 pratermissis, quibus vix homines Solẽ, Solẽ
 esse agnoscebant, ad ea quibus cultiores &
 humaniores homines facti & res domi mi-
 litiaque praeclarè gerere & tẽporis etiam ra-
 tionem habere cæperũt, deueniamus: atque
 à Romulo primo illo gentium omnium domi-
 tricis vr̃bis edificatore (quãdo altiũs rem re-
 petere non possumus) dicendi exordium fa-
 ciamus. Is condita in Latio vr̃be, quã de suo

Varro lib.
 3. rei rust.
 cap. 1.

nomine Romam appellauit, inter alia multa quibus imperium fecit augustius temporis etiam rationem sibi habendam putauit. Ac primum annum diebus tunc trecentis quatuor integratum in menses decem, quorum sex tricenum dierum, quatuor tricenum singulorum essent, distribuit: primumque mensem genitori suo Marti dicatum Martium vocauit. Porro triginta dies capiebant Aprilis, Iunius, Augustus, qui tum Sextilis, September, November, December. Triginta uero & unum Martius, Maius, Quintilis, qui nunc Iulius, & October. Sed cum is numerus neque Solis cursui neque Luna rationibus, conueniret, nonnunquam usu ueniebat ut frigus aestiuis anni mensibus & contra calor hyemalibus proueniret: quod ubi contigisset tantum dierum sine ullo mensis nomine patiebatur assumi, quantum ad id anni tempus adduceret, quo cali habitus instanti mense aptus inueniretur. Caterum hac anni digestionem uideri possint Romani aliquandiu mensibus Lunaribus esse usi: quod testari uidetur Macrobius, qui scribit Romulum initium cuiusque mensis sumpsisse ex eo die quo nouam Lunam uideri contigisset: cui subscribit Ouid. Fasto 3. Luna regit menses, huius quoque tempora mensis Finit, &c.

Et

Et *Liuius lib. 1. ab urbe cond. scribit Numam Pomp. primum omnium ad cursum Luna descripsisse annum. Et Plut. Sub Romulo, In Numa.* inquit, nulla mensuræ ratio constabat, nullus ordo: sed alij minoribus quā XX, alij XXXV, alij pluribus adhuc diebus censebatur: neque varietatē cursuū Solis & Luna intelligebāt, sed obseruabāt id solū ut annus 304. diebus cōficeretur, &c. Verū enim quod Romulus annū suū decem mensium primum effecerit, testatur Ouidius, qui *Fastorum* 1. canit,

Tempora digereret cū conditor
vrbis, in anno

Constituit mēses quinque bis esse suo.

Annus erat decimum cū Luna receperat orbem,

Et in 3.
Fast.

Hic numer⁹ magno tūc in honore fuit.

Seu quia tot digiti per quos numerare solemus,

Seu quia bis quino fœmina mēse parit.

Porro verò iccirco annū à Martio, diebus scz. circiter XX. ante AEquinoctium vernū, inchoauisse videtur Romulus, vel quia in eo Hebræos, qui inde, ut suo loco dictum est, annum suū exordiuntur, imitandos sibi proposuerat, vel quia ab eo tempore omnia nouam quasi faciem & ætatem accipiūt, inde se quoq. cōmodè anni principiū facere posse arbitra-

retur qua opinione motus Ouidius cecinit.

Omnia cū virent, tūc est nouatē-
poris ætas.

Sic annus per Ver incipiendus erat.

ANNUVS ergo Romuli his decē totis men-
sibus constabat.

Annus Romuli.	Martius	31	Sextilis	30
	Aprilis	30	September.	30
	Maius	> Dierū. 31	October	31
	Iunius	30	November	30
	Quintilis	31	December.	30.

Summa dierum anni Romuli

304.

Numa Pompilius.

Numa Pompilius Romulo succedens vel quantum sub celo rudi & seculo adhuc impo-
lito solo ingenio magistro comprehendere, vel
quantum ex Græcorum obseruatione edoceri
potuit, ad trecentos quatuor dies anni Romu-
li alios quinquaginta addidit, vt ad Græco-
rum morem annus ad trecentos quinquagin-
ta quatuor dies assurgeret. Eos dies quinqu-
aginta in duos mēses distribuit, quorum, quē
primum anni esse voluit, Ianuariū : quem
secundum, Februariū nuncupauit. Sed quia
viginti

viginti quinque dies satis esse ad mensem integrandum non poterant, de singulis sex mensibus qui anno Romuli dies XXX. habebant unum diem detraxit. detractos dies numero sex ad illos quinquaginta addidit, ac in suos illos addidit Ianuariū & Februarium distribuit. Sic uterque mensis tum capiebat dies viginti octo. Sex verò menses Romuli qui dierum triginta erant, singuli uno per Numam decurtati viginti nouem tantū dierum erant. Et sunt qui credunt Numam Ianuarium in honorem Iani (quem volunt esse Noe) consecrauisse. Numa' mentionē In Numa facit Plutarchus dum scribit, Caelestium quoque motuum rationem, ut non exacte tractauit Numa, ita non inerudite quoque attigit. Sub Romulo nulla mensium ratio constabat, nullus ordo, sed alij minorib⁹ quàm XX, alij XXXV, alij pluribus adhuc diebus censebantur: neque varietatem cursuum Solis & Lunae intelligebant, sed obseruabant id solū ut annus 304. diebus cōficeretur. Numa supputans undecim diebus annum Lunarem à Solari differre, quòd ille diebus 354, hic 365. constaret, duplicauit illos dies XI, ac alternis annis post Februarium inseruit mensem intercalarem, qui Romanis Mercedinus dicitur habetque dies XXII. Sed futurum erat

ut hac inæqualitatis correctio maiora alia re
mediarequireret, &c. & hætenus Plutar-
chus. Cæterum his mensibus duodecim & tot
etiam diebus annus Numa constabat, ut hîc
videre potes,

Annus Numæ.

		Dierum.
1	Ianuarius.	28
2	Februarius.	28
3	Martius.	31
4	Aprilis.	29
5	Maius.	31
6	Iunius.	29
7	Quintilis.	31
8	Sextilis.	29
9	September.	29
10	October.	31
11	November.	29
12	December.	29

Summa dierum anni Numæ.

354.

Macrob. 1.
Saturn. c. 14.

Paulo post Numa in honorẽ imparis nu-
meri (secretum hoc & ante Pythagoram par-
turiente natura) unum adiecit diem quem
Ianuario dedit, ut tam in anno (hac enim ra-
tione) annus dies 355. continebat) quàm in
mensibus singulis præter unum Februarium
impar

*impar numerus seruaretur. Solus Februarius
XXVIII, dies retinuit, quasi inferis & dimi-
nutio & par numerus conueniret.*

*Summa ergo dierum anni Numa post
additum vnum diem in hono-
rem imparis numeri, dies
trecenti quinquaginta
quinque.*

CCC.LV
dies.

*Explicata intercalandi ratio quæ apud
Macrobiū paulò obscurior multis nego-
tium faceſſit.*

l. Sat. c. 15.

MACROBIUS.

*Cū ergo Romani ex hac distributione
Pompilij ad Lunæ cursum, sicut Græci, annū
propriū computarent, necessariò & interca-
larem mensem instituerunt more Græcorum.
Nā & Græci cū animaduertèrent temere
se trecentis quinquaginta quatuor diebus or-
dinauisse annum (quoniam apparet de Solis
cursu qui 365, & quadrante zodiacum cōfi-
cit, deesse) annosuo undecim dies & qua-
drantem) intercalares statuta ratione com-
menti sunt, ita ut octauo quoque anno no-
naginta dies, ex quibus tres menses tricenū
dierum composuerunt, intercalaret. Id Græci
fecerunt quia operosum erat atque difficile*

omnibus annis undecim dies & quadrantē intercalare. Itaque maluerunt hunc numerū octies multiplicare, & nonaginta dies, qui nascuntur si quadrans cum diebus undecim octies componatur, inferere in tres mēses, ut diximus, distribuēdos. Hos dies ἑπταήμερος, menses verò ἑμβολιμῆς appellant. Hac de intercalandi ad finem cuiusque octennij ratione Macrobius.

Annotationes LALAMANTII in hunc Macrobij locum.

Hæc facilia sunt & paulò antè à me in anni Attici tractatione explicata. Quæ sequuntur explicatione videntur indigere.

MACROBIUS.

Hunc ergo ordinem Romanis imitari placuit: sed frustra. Quippe fugit eos diem unū, sicuti suprà admonuimus, additum à se ad Græcum numerum in honorem imparis numeri. Ea re per octennium conuenire numerus atque ordo non poterat.

LALAMANTIVS.

Romani, inquit, vel non satis accuratè anni rationem perpēdentes, atque adeo parum memores illius vnius diei qui per Numam ad dies 28. Ianuarij in honorem imparis numeri

meri fuerat additus, vel nihil aut parum ob-
esse eam unius diei additionem arbitran-
tes, etiam & ipsi Græcorum exemplo per o-
ctennium dies nonaginta, eo quo paulo post
dicemus distribuendos modo, intercalabant:
sed frustra, quia octennio finito numerus atq;
ordo utriusque anni Græci dico & Romani
non conueniebat. Nam summa dierum totius
octennij Romani assurgebat ad dies bis mil-
le octingentos quadraginta: quod constabit si ^{2840.}
dies 355 (ad quam summam pertinebant
singuli anni Numæ post eum unum diem Ia-
nuario additum in honorem imparis nume-
ri) octies multiplicaueris. Summa verò totius
octennij Græci ad dies 2832. assurgebat: quod ^{2832.}
itidem constabit si dies 354. (quam summam
singuli anni Græci complent) octies etiam
multiplicaueris. unde apparet summam die-
rum totius octennij Rom. non quadrare cum sum-
ma dierum totius octennij Græci: sed numerum
Rom. excedere Græcum, ut hinc vides, diebus 8.

Dies anni Numæ octies
multiplicati.

355.

8.

Dies anni Græci octies
multiplicati.

354.

8.

2840.	Ad hanc anni Græci sum-	2832.
	mam adde 8. & videbis	8.
	numeros quadrare.	2840.

L.

MACROBIUS.

Sed nondum hoc errore comperto per octo annos, nonaginta quasi superfundēdos Gracorum exemplo computabant dies, alternisque annis binos videnos, alternis ternos videnos intercalares expensabant intercalationibus quatuor. Sed octauo quoque anno, intercalares octo affluebant dies ex singulis quibus vertentis anni numerum apud Ro. super Gracum abundasse iam diximus.

LALAMANTIVS.

Hoc dicit Macrobius, Romani, inquit, diu ante compertum eum errorem qui in apniratione ex eo vno die (quem abs Numa Ianuario ad eius dies 28 quos tunc tantū habebat additum saepe repetiuimus) contingebat: nonaginta dies Gracorum quidem exemplo, sed diuersa tamen ratione intercalabant. Nā Graci finito octennio 90 eos dies in tres menses anonymos distributos, ut antè in Attici anni ratione ostendimus, intercalabant. Romani verò per octo annos seu durante octennio alternis annis intercalationibus 4 intercalabāt. alternis autē annis, id est, paribus octennij annis nō etiā imparibus: ita ut primo, tertio, quinto, & septimo imparibus octennij annis non intercalarent: Secundo verò, quarto, sexto, & octauo paribus octennij annis intercalarent: & ita ut secundo & sexto o-

Et enij annis viginti duos tatum dies : Quarto vero & octauo viginti tres intercalarent. Quae dierum intercalationibus quatuor, ita ut praedictum est, insertorum summa ad dies 90, (parem scilicet quam in sui octennij fine summā Graci intercalabāt) assurgebat. Unde numerus dierum anni Romani cum Graeco cōuenisset, ni in Romano octo dies per annos totidem, propter unum illum diem abs Numa Ianuario additū in honorē imparis numeri, superfuissent. Sed quia annus Numae die vno, ut saepe dictum est, Graecū excedebat, fiebat ut octauo quoq; anno dies 8 affluerēt, quibus annus Rom. Graecū superabat.

MACROBIUS.

Hoc quoque errore iā cognito haec species emendationis induc̃ta est. Tertio quoque octennio ita dispēsandos intercalabāt dies ut non 90 sed 66 intercalaret: cōpensatis 24 diebus pro illis qui per totidē annos supra Graecorum numerum creuerant. Omni autem intercalationi mensis Februarius deputatus est, quoniam is ultimus anni erat.

LALAMANTIVS.

Quod tradit perspicuū est. docet enim Romanos errore eo deprehensō qui ex additio die Numae proueniebat, hoc ei tādē remediū adhibuisse, ut tertio quoq; octennio, sensi vis

24 quoque anno, nō 90 dies, ut in primo & secundo oētēniis, sed sexaginta sex tantū intercalarent. compensatis in tertio oētennio XXIII. diebus pro illis qui per totidem annos supra Gracum numerum creuerant. Quasi velit dicere, Romanos primo & secundo oētēniis siue oētāuo & decimo sexto annis dies quidem nonaginta more Gracorum & pro solito etiam suo more, intercalauisse, sed tertio quoq; oētēnio seu vicesimo quarto quoq; anno nō 90. dies, ut primo & secūdo oētēniis, sed sexaginta sex tantū: de nonaginta scilicet, dies 24. subtrahentes ne annus suus supra Gracum diebus totidem, quot anni cōputarētur, excrederet, propter diem illū Numa addititiū. Viginti quatuor enim de nonaginta substraēti sexaginta sex relinquūt: & contra 24. ad 66. additi pariunt nonaginta. Id aliter dicam quò facilius quod dico intelligatur: Annus Numa diebus 355. constās in annis 24. consurgit in dies oēto mille quingentos viginti. Annus Gracorum diebus 354. i. die vno minus quā annus Numa, constans: in annis totidem nempe 24. cōsurgit in summam oēto mille quadringentorum nonaginta sex dierum. vnde colligere licet in annis viginti quatuor annum Numa excedere annum Gracum diebus totidē,
 id

id est, 24. Ambos ergo annos Numa dico & Græcorum, ut pares facerent Romani, primo quidem & secundo octenniis dies 90, Græcorum more: Tertiò verò octennio, id est, vicesimo quarto quoque anno 66. tantum intercalabant: viginti quatuor scilicet dies in totidem annis subtrahentes ne annus Numa Græcū semper excederet. sic fiebat ut post annos 24. & non antè, anni utrique quadrarent & pari dierum numero congruerent. Et de hac intercalandi ratione loquitur Liuius, ^{1. ab vrbe cond.} cum dicit Numam omnium primum ad cursum Luna in 12. menses descripsisse annum: quem (quia, inquit, tricenos dies singulis mē sibus Luna non explet, desuntque dies solido anno qui Solstitiali circumagitur orbe) intercalares mensibus interponendo ita dispensauit, ut vicesimo quarto quoque anno ad metam eandem Solis unde orsi essent, plenīs annorum spatiis dies congruerent. Intercalabant autem etiam eo tempore, ut & hoc nostro solemus, in Februario inter vicesimum tertium & 24. diem eiusdem super litteram F. quam tunc in Calendariis geminare solemus, & tum etiam bis sexto Calendas Martii (unde & Bissexus dictus) dicere cogimur. ut illis annis Februius dies 29. habeat: cōmunibus verò annis, nō etiam

bissextilibus, tantum 28.

Caterum cum Numā ad annum Romuli menses duos Ianuarium & Februarium (illum dies viginti nouē, hunc viginti octo capiētem) addidisset, fiebat ut anni initiū (Ianuarius autē annū inchoat) proximē ad Brumā, seu, ut cū Columella loquar, ad Brumale Sostitium accederet. prima enim dies Ianuarij atq; adeo totius anni diebus xv post Brumam contingit. Id autē consultō fecisse videri possit Numa, nimirum ut noui Sol & annus initium caperent. quod innuit Ouidius his versibus in Fastis,

Lib. ii. c.
2. Macrob.
1. Satur. c.
27.

Bruma noui prima est, veterisque nouissima Solis. (idem.

Principiū capiunt Phæbus & annus. Plutarchus etiam in Mario scribit, Mariū Calend. Iann. (quod initiū anni, inquit, Ro. est) ex Africa cum exercitu transuectū, Cōsulatū occēpisse & triumphū duxisse, Iugurtamq; captiuum, incredibile Rom. spectaculum, exhibuisse.

Hactenus de anno Numæ.

IULIVS CAESAR.

Suetonius
in Iulio.

Iulius Caesar multis post Numā annis conuersus ad ordinandum reip. statū,

fastos correxerit, iam pridem vitio pontificum perintercalādi licentiā a deo turbatos, ut neque messium feria aestati, neque vindemiarū autumnō cōpeterent: annumq; ad cursum Solaris accommodauit, ut 365 dierum esset, & in tercalario mense sublato, vnus dies quarto quoque anno intercalaretur. Quo autē magis in posterum ex Calend. Ianu. nobis temporum ratio cōgrueret, inter Nouembrem ac Decembrem mensem, interiecit duos alios. Fuitq; is annus quo hac constituebantur mē-
 sium XV, cum intercalario, qui ex consuetudine in eum annum inciderat. Hac Suetonius. Et Plut. in Cesare, Anni verò, inquit, In Iulio.
 correctio & inaequalitatis fastorū emendatio elegāter ab eo excogitata & absoluta, vsum habuit gratissimum. Non enim antiquitus habuerunt Rom. menses ad anni circuitum congruētes: (quo efficiebatur ut sacra & feria paulatim à constituto die decedētes in diuersam adeo anni partem deferrētur) sed & Solaris anni ratio qua utebantur Caesaris aetate, omnibus praterquā sacerdotibus ignota erat, ijque soli eam cognitam habentes, subito ac praesentiente nemine mensem intercalarem adiciebant, qui & Mercedonius dicitur. Hunc autem primus omnium Numa exinuenisse traditur, auxilium ad
 L.iiij.

errores & confusionem tollendam exiguum
neque durabile, uti & in eius vita demon-
stratum est. Sed Caesar præstantissimis Philo-
sophis atque Mathematicis eam questionem
proposuit, & ex methodis iam tum inuentis
peculiarem quãdam & absolutam emen-
dationem eruit, qua etiamnum utuntur Ro-
mani, minúsque reliquis temporum in aqua
litate laborare videtur. Neque tamen id in-
stitutum, eorum qui potentia eius inuidebãt
reprehensiones effugit. Cùm & Cicero, docen-
te quodam Lyram postridie orituram, Nimi-
rum, inquit, ex edicto. tanquam híc quoque
necessitatem hominibus Caesar imposuisset.
Et Plinius lib. 18. cap. 25. scribens dierum i-
psorum anni Solisque motus propè inexplica-
bilem esse rationem, & quod ad eam rem at-
tinet tres sectas fuisse, Chaldaam, Ægy-
ptiam, Græcam: subdit, His addit apud nos
quartam Caesar dictator annos ad Solis cur-
sum redigens singulos: Sosigene perito scien-
tia eius adhibito. Et ea ipsa ratio postea com-
perto errore correctæ est, ita ut duodecim an-
nis continuis non intercalaretur. quia cepe-
rat sydera annus morari, qui prius antece-
debat. Et Sosigenes ipse tribus commen-
tationibus, quanquam diligentior esset cate-
ris, non cessauit tamen addubitare ipse se-
met

met corrigendo. *Hac loco prædicto Plinius. Macrobius quinetiam ea de re loquens, C. Satur. 1. cap. 17*
Cæsar, inquit, omnē hanc incōstantiam temporū vagam adhuc & incertam in ordinem statuta definitionis coegit: adnitente sibi M. Flavio scriba, qui scriptos dies singulos ita ad dictatorem retulit, ut & ordo eorum inueniri facillimè posset, & inuēto certus status per seueraret. Ergo C. Cæsar exordium nouæ ordinationis initurus, dies omnes qui confusionē adhuc poterant facere, consumpsit. eaque re factum est, ut annus confusionis ultimus in quadringentos quadraginta tres dies protēderetur. Post hoc imitatus Aegyptios, solos diuinarū rerum omnium conscios, ad numerum Solis, qui diebus 365, & quadrante cursum suū conficit, annum dirigere contendit. Nam sicut Lunaris annus mensis est, quia Luna paulominus quàm mensem in Zodiaci circuitione consumit, ita Solis annus hoc dierum numero colligendus est, quē peragiturum ad id signum se denuo vertit, ex quo digressus est: unde annus vertens vocatur. & Annus vertens.
habetur magnus, cū Luna annus brevis putetur. Hac Macrobius. Dictio autem Suetonii hoc dat nobis intelligere, Quòd etsi Romani cognito eo errore qui, ut & antiè dictū est, ex additio die Numæ proueniebat, hoc

ei tādē remediū adhibuerint, ut tertio quoque octennio non nonaginta dies, ut in aliis duobus primis octenniis, sed 66 tātū intercalaret: tamē ne sic quidē efficere potuisse ut annus cursui aut Solis aut Luna conueniret. Vagus itaque & turbatus cū esset Iulij tēpore anni modus, quōd minus quā par esset intercalaretur: fiebat ut AEquinoctia & Solstitia retrō ferrentur in anteriora. & contrā. Quo sit ut si AEquinoctia & Solstitia vno eodēq; loco firmari velimus, neque iusto plus neq; minus intercalare, si fieri possit, nos oporteat. Caterū cū Iulius Cæs. minus intercalari quā par esset, intelligeret, anno certū modū adhibere voluit. Sed antequā ipsum in eam, quā etiā hodie retinemus formā, redigeret: id est, antequā mēse intercalario sublato (ut loquitur Suetonius) annū dierum 365 efficeret: vnūque diem ex quadrātibus 4 cōflatum, quarto quoque anno intercalandum ordinaret: quia ante sua tempora mitius intercalatum fuerat, defectū dierum suppleuit: duosque mēses, priorem 29 dierū, posteriorem 30 inter Nouembrē & Decembrem, ut docet Suetonius, intercalauit, cum intercalario etiam mēse dierum 30, qui in fine octauī cuiusque anni Græcorum more statim scilicet post Decembrem intercalari solebat

solebat: ut ille annus (annum cōfusionis vocat Macrobius) menses tres intercalatorios cōtineret, menses verò illi tres, in summa dies 89 continerent: quæ dierum summa addita summæ anni, id est, diebus 354. (nam plures tunc nō capiebat) eum annum assurgere faciebat ad dies tot, quot scribit locopaulò antè citato Macrobius, nempe ad dies 443. Et sic annus satis bene cōstabat, ni sacerdotes sibi errorem nouū ex ipsa emendatione fecissent. Nam cū oporteret diem, qui ex quadrantibus confit, quarto quoque anno cōfecto antequā quintus inciperet, intercalare: illi quarto nō peractō sed incipiēte intercalabāt. Hic Cap. 17. 1.
Satur. error, inquit Macrobius, sex & triginta annis permansit, quibus annis intercalati sunt dies duodecim, quū debuerint intercalari 9. Sed hunc errorem serò deprehēsum correxit Augustus, qui annos XII sine intercalari die transigi iussit: ut illi tres dies qui per annos 36 vitio sacerdotālis festinationis creuerant, sequentibus annis duodecim nullo die intercalato deuorarentur. Vt cunque sit in eum modum eāque rationem annus adductus est, ut mensibus duodecim integretur. quorum quatuor, triginta dies, septem, dies XXXI, vnus verò, dies XXVIII caperet: sic ut in summa annus assurgeret ad 365

dies supra quadrantem. quod & adnotauit Galenus Commēt. 1. in 1. Epide. Hippocratis. Quia autem præter prædictos 365 dies, quotannis horæ sex supererant, voluit Cæsar ut ex illis horis sex quarto quoque anno & expleto & confecto dies vnus coalesceret & conficeretur: qui, quod & antè dixi, ad sextum Calendas Martij seu ad XXIII diem Februarij super literā F. intercalaretur. In quā sententiam Ouidius de Cæsare cecinit Fastorum 3,

Ille moras Solis quibus in sua signa
rediret,

Traditur exactis disposuisse notis.

Is decies senis tercentum & quinque
diebus

Iungit & è pleno tempora quinta
die.

Annus ergo Iulianus anno Bissextili (Bissextilis autem est quartus quisque) dies continet 366. vnum. scilicet diem supra annum communem.

Notant verò huius temporis mathematici Iulium Cæsarem Solaris anni quantitatem nõ exactè præfiniuisse, ut quæ undecim ferè minutis horæ maior sit quàm oporteat. Annus enim qui Solis circuitus est à puncto AEquinocij Verni ad idem punctum, exactiore calculo

culo continet dies 365, horas. V, minuta 49. cum secundis XVI. qua ratione motus Ouidius, ut antè dixi, cecinit -- & è pleno tēpora quinta die. per tempora quinta è pleno die horas quinq; intelligēs de XXIII qua plenū diem & integrum efficiunt. In considerationem non adducens Poeta minuta & secunda horas V. superexcedentia. Eadem ratione motus Augustus Caesar unum illum diem intercalarium, quē quarto quoque anno incipiente sacerdotes intercalabāt, quinto quoq; anno incipiēte intercalari iussit, ut scribit Macrobius, & omnē hunc ordinē aeterna tabula ad aeternā custodiam mandavit. Sanè ratio supplementi Bissextilis à Iulio ordinata nō ita exactē quadrat, quin quatuor anni vsuales pauxillo quodam superent totidem annos Solares: unde fit ut hoc nostro quo AEquinoctia & Sostitia plus a quo anticipent & in anteriora ferantur: ita ut à tempore Dionysii ad nostram vsque aetatem AEquinoctium Vernum per dies ferè X. anticiparit & à vicesimo Martij in XI eiusdē retrocesserit. Adeo ut si hoc anno, verbi gratia, 1570 AEquinoctium Vernum fuerit exactē in meridie undecimi diei Martij, quatuor annis vsualibus exactis idem AEquinoctium iam non erit in meridie XI. diei Martij, sed tanto antici-

Cap. 17.
lib. 1. Satur.

pabit, quātus est excessus quatuor annorum
 vsualium supra quatuor annos Solares. Nō
 ergo exactè capit annus horas sex integras
 supra 365 dies. sed de sex horis deficiunt secū-
 dum Alfonsum minuta ferè undecim: secū-
 dum Albategni minuta XIII: secundū Pto-
 lemeum minuta circiter V: Secundum Alfon-
 si verò supputationem annus capit dies 365,
 & adhac minuta quinquaginta vno ferè mi-
 nus. Itaque cū sex horas integras singulis
 annis supra dierum numerum anno damus:
 certè minuta ferè undecim singulis annis
 plus quàm oporteat, anno adiungimus. quo
 fit vt quarto quoque anno minuta ferè 44 su-
 persua esse videantur. At licet eiusmodi ex-
 cessus atque adeò AEquinoc̃tiorum anticipa-
 tio (tāto enim, vt dictum iam est, AEquino-
 ctia anticipant quantus est excessus minuto-
 rum) admodū parua sit & paucis annis vix
 sensibilis, successu tamen annorū sensibilis e-
 uadit. Nam undecim minuta quoptannis su-
 perexcedentia horas sex, in annis centū tri-
 ginta & vno, vnum diem (minuto vno mi-
 nus) conficiūt naturalem. Vnde futurum vt
 AEquinoc̃tiū, quod hodie X Martij cōtingit,
 elapsis annis 1400 retrolabatur & recidat in
 vltimum Februarij diē. quod non continget
 CXXXI tamen, si annis 131 elapsis Februario nullus
 dies

dies ut affolet, intercaletur: sed qui primus post illos 131 annos debebat esse Bissextilis, cōmunis fiat & ciuilis nō autem intercalaris. Et exinde tamē de more intercaletur. ut, verbi gratia, primi anni Bissextiles qui effluent post annos 1791, & 2063 sinētur effluere cōmunes, quanquam deberent esse Bissextiles.

At qui hos sequentur Bissextiles quarto quoque anno pro more solito suum locum & ordinem retinebunt. Nec verò desunt qui de sex horis centesimam sextam diei partem detrahant, ut in centum sex annis tantum unum diem subtrahendum esse hac ratione intelligamus. Astrologi tamē Hipparcho antiquiores Solis eodem reditū, quem annum vocāt, trecentis sexaginta quinque diebus & plus quarta vnius diei parte constare voluerunt. neque tamen quantū supra quartam diei addendum sit, explicarunt. Thebit minuta IX, secunda 12: Alij minuta 7, secunda IX. supra sex horas anno adscribūt. Sanē Galenus in ea est opinione ut putet aliquam particulā tēporis ad horas sex accedere, cū scribit, Ut igitur annus ad 365 dies particulam diei quarta maiore habet adiunctā, & c. Idē alibi docet annū nō 365 dierum tantummodo esse, sed etiam quartę partis diei & adhuc partis cuiusdam propemodum centesima.

Cap. 9. l.
7. de die-
bus decre-
toriis.
In c. 4. l. 3
progno.

Caterum anni Iuliani initium more Romanopendet à media nocte antecedente Calend. Ianuarias, non à meridie Calendarum eiusdem: cuius rei rationē reddit Plutarchus problem. Ro. 82: vel ut quidam notant, 84, his verbis, Cur diei principiū (Romani) à media nocte numerant? An quòd respub. ab initio militari more & instituto, constituta est: In re autem militari multa noctu utiliter occupantur? an diei ortum agendi principium esse voluerunt, noctem verò consilij & preparationis? oportet autem preparados rem agredi, non verò contrà, agentem preparari. ut ad Chylonem unum de septem dixisse fertur Myson dum per hyemem vannum conficeret. An quemadmodum meridies multis est finis reipub. gerendæ: sic noctem intempestam actionum omnium initium oportere esse statuerunt. cuius rei maximum argumentum magistratum Romanum post meridiem fædus facere nō solere. An occasu quidem & ortu & finē & principium diei capere licet? Nam si multitudinis iudicio diei principiū cū Sol emergere cæperit, incipit: noctis verò initium, cū penitus occiderit, terminaretur: aequalitatem diei ac noctis (quod AE-quinocitiū dicimus) non habebimus. Quam enim noctem diei parem maximè videmus,

ea, die cui comparatur Solis spatium ac magnitudine breuior reperietur. Nam quod Mathematici huic rei medicinam afferentes diei ac noctis verissimam rationem constituunt, centrum Solis cum finientem attingit, omnem euidentiam & perspicuitatem penitus tollit. Necessesse est enim accidere cum multum lucis etiam sub terra sit, & nos radiis suis iam Sol undique collustrat, ut nondum diem esse fateamur. Quare cum ob dictas causas ortus diei & occasus principium difficillime capi possit, relinquitur aut ut medium diem aut mediam noctem principium diei statuamus. potius autem secundum. Fertur enim à nobis à meridie ad occasum. à media verò nocte ad orientem ad nos redit: Hec Plutarchus. Quinetiam initium diei more Rom. à media nocte incipere docet M. Varro apud Cap. 2. l. 3 Gellium his verbis, Homines, inquit, qui media nocte ad proximam mediam noctem in his horis 24 nati sunt, una die nati dicuntur. Quibus verbis, inquit Gellius, ita videtur dierum observationem diuississe, ut qui post Solem occasum ante mediam noctem natus sit, is ei dies natalis sit, à quo die ea nox cæperit: Contrà verò qui in sex horis posterioribus nascatur, eo die videri natum qui post eam noctem diluxerit. Idem etiam Varro ait, Sa-

M.

cra Romana qua sex horis posterioribus noctis fiunt, eo die fieri dicuntur, qui proximus eam noctem illucescit. Virgilius etiā id ipsum non exposuit neque aperte, sed ut hominem decuit poëticas res agentem recondita & quasi operta veteris ritus significatione, cum inquit,

---Torquet medios nox humida cursus:
Et me saevis equis Oriens afflauit anhelis.

Hic vero etiam monere non erit alienum Iulij Caesaris ordinationem, quod ad anni rationem attinet, ad hanc nostram usque tempora tota Europa qua Christum agnoscit, fuisse obseruatam: Nec ullam adhuc (etsi ab illo in hunc diem mille quingenti & septuaginta anni effluxerint) hactenus à nostris plus satis in hac re veteris Pontificibus emendationis curam diligentiamque fuisse adhibitam. licet res ipsa iam pridem emendationem efflagitet & correctione egere videatur.

Ioannes Genesius Sepulveda in fine Commentariorum in cap. 12. li. 5. Politicorum Aristot. scribit se libello separatim huic quaestioni dicato declarauisse anni Romani multifariam deprauati initium ab ipsa Bruma seu Brumali Solstitio (quo die, inquit, Christus natus est) nouo scz. Sole faciendum esse, & ita redigen-

redigendum, ut in eundem diem Bruma & Christi Natale & Calenda Ianuarij cōgruerent. Id an præsiterit nescio : & ut præsiterit, quomodo id fieri aut possit aut debeat, nō video.

Mensium Romanorum tota ferè Europa usurpatorum nomina, ordo & dierum numerus.

Dies habet.		Dies habet.	
<i>Ianuarius.</i> A.	XXXI	<i>Iulius.</i> G.	XXXI
<i>Februarius.</i> D.	XXVIII	<i>Augustus.</i> C.	XXXI
& in Bissextis XXIX		<i>September.</i> F.	XXX
<i>Martius.</i> D.	XXXI	<i>October.</i> A.	XXXI
<i>Aprilis.</i> G.	XXX	<i>November.</i> D.	XXX
<i>Maius.</i> B.	XXXI	<i>December.</i> F.	XXXI
<i>Iunius.</i> E.	XXX.		

De his XII. mensibus Ovidius Fasto.

I. sic cecinit,

Martis erat primus mensis, Venerisque
secundus,

Hæc generis princeps, ipsius ille pater.
Tertius à senibus, iuuenum de nomine
quartus.

Quæ sequitur numero turbanotata
suo est.

M. ii.

At Numa nec Ianum nec auitas præ-
terit umbras,
Mensibus antiquis præposuitque
duos.

*Iam quod ad dies singulorum mensium attinet, Romani eos in tres ordines distribuebant, in Calendas, Nonas & Idus. à quibus nominibus dies ipsi denominationē accipiebant. Ac primus quidem dies cuiuslibet mēsis Calenda dicebatur. sequentes ut minimum quatuor, ut summum sex, (nam quidā menses Nonas tantum quatuor habent: quidam sex) Nonarum nomen accipiunt. qui inde sequuntur dies, Idus vocantur: qui in quolibet mense octo sunt. Reliqui in finem mensis dies numero addito Calenda dicuntur. ut decimo septimo Calēdas, decimo sexto, decimo quinto: & sic deinceps ordine retrogrado & imminuto, seu numeros diminuen-
do dum ad ultimum diem mensis veniatur, quo non secundo Calendas sed pridie Calēdas dicimus. quod secundus à verbo sequor dicatur: ultimus autem dies mensis præcedat primū diem seu Calendas sequentis mēsis, non autem sequatur.* Macrobius hac de re ita, Latij vero veteres incolæ quia nihil iam tū ab Ægyptiis discere licebat, ad quos nullus illis commeatus patebat, morē Gracie

Cap. 19. l.
1. Satur.

in

in mensium numerādis diebus sequuti sunt, ut retrouersum cedente numero ab augmento in diminutionem computatio resoluta desineret. Ita enim nos decimum diem deinde nonum, ut Athenienses δεκάτην καὶ ἐννάτην φθινόκτες μὲν ὥς soliti sunt dicere. Notandum verò est quòd in his formulis dicendi, decimosextimo Calendas, decimosexto Calendas & similibus compendiosè loquimur & defectuosè. deficit enim prepositio ante, à qua accusatiuus Calendas dependet & regitur, ut integra sit oratio, decimosextimo aut decimosexto die ante Calendas, hoc est, primum diem mēsis denominati, Maij verbi gratia, aut Iunij, aut alterius. Similiter cū dicimus ad octauum, ad septimum Calendas Aprilis, subaudimus diē ante: ut sit, ad octauum vel ad septimum diem ante Calendas Aprilis. Vnde liquet Calendas mēsis esse in mense antecedenti: sic Calende Ianuarij in Decembri sunt: Calende Februarij in Ianuario: & sic de ceteris.

Quot autem Calendas, quot Nonas, quot Idus quilibet mēsis habeat, his versibus discas,

Sex Maius Nonas October Iuli⁹ & Mars,
Quatuor at reliqui. tenet Idus quilibet
octo.

M. iij.

*Inde dies reliquos omnes dic esse Calendas.
Nomen sortiri debent à mense sequenti.*

Versibus his noscas mensis cuiusq. Calendas.

q 16 *Tantum, tendebat, quod, regni, summa, re-*
r 17 *gebat.*
s 18 *Sanctus, rex, talis, sapienter, regna, subegit.*
t 19

Duo ultimi versus (ut de prioribus satis facilibus taceam) artis sunt, suis tantum primis & capitalibus literis utiles & notandi: cetera nullum sensum habentes. Ambo versus duodecim dictionibus constant, quarum singula singulis mensibus attribuuntur. prima scilicet *Tantum*, primo mense scilicet *Ianuario*: secunda dictio scilicet *Tendebat*, secundo mense *Februario*: & tertia tertio mense: & sic deinceps. *Tantum* ergo, quæ prima est dictio, *Ianuario* attribuitur: *Tendebat*, *Februario*: *Quod Martio*, *Regni Aprili*: ceteræ dictiones cæteris mēsis eodem ordine. Dictio ergo *Tantum* quæ *Ianuario* attribuitur, & dictio *Tendebat*, quæ *Februario*, significat *Ianuarius* & *Februarius* tot *Calendas* habere quota *T*. earum dictionum litera capitalis est in ordine *Alphabeti*. *T*. autem in *Alphabeti* ordine decima nona est: unde colligere licet *Ianuario* & *Februario* *Calendas* nouemdecim esse tribuendas. Sic quia litera *Q*. capitalis
tertiæ

tertia dictionis in primo versu, in ordine literarum decima sexta est, quæ Martio tribuitur, sit ut Martio sedecim Calendas tribuere oporteat. Id quod in cæteris quoque mēſibus pro dictionum ordine & literarum initialiū seu capitalium numero obseruandum & faciendum est. Sed meminere Tantum Decēbri attribuendū: Tenēbat Ianuario: Quod Februario: Regni Martio: Sūma Aprili, quod in Decēbri Calēda sint Ianuarij: in Ianuario Februarii: in Februario Martii: in Martio Calēda Aprilis sint, & cæterorum similiter.

Calēda ergo primus cuiusuis mensis dies est. deducta verò dictio est à verbo Græco καλᾶς, quod voco significat: quia antiquitus primo cuiuslibet mensis die populus in Calabram curiam calabatur, id est, vocabatur per praconem, accepturus causas feriarum à rege sacrorum, qui præter cætera etiam quot dies à Calendis ad Nonas essent, pronuntiabat: Itē, & quid eo mēse faciendum esset, quod ad religionem spectaret. Apud Varronem libro secundo de lingua Latina, ubi de Calendis agit, locus adeo corruptus est, ut ei medicinam facere non potuerim. Nonius Marcellus, Itaque Calendis Calendabantur, id est, vocabantur, & ab eo Calēda appellata.

quod à Gracis tractum est qui καλῆν vocare dixerunt. Cùm autem in enumeratione mensuorum dierum Nonæ & Idus Calendas antecedant, eaque Calendarum conditio sit, ut præter unū, primum scilicet cuiusque mensis diem, reliquæ alterius mensis sint: in enumeratione tamen trium illarum men-

Turneb. l. 1. 15. cap. 14. sis partium cauebant diligenter Romani, ne ante Nonas & Idus Calendas nomina-

rent. Itaque Nonas, Idus, Calendas dicebant. ne si secus nominaret, malè ominosum esset: Cicero tamen in Verrem Calendis, Nonis & Idibus dixit. In quem locum Asconius quedam annotat, quæ subobscura sunt. credo quia ea vetustas delere conata est. verba Asconij sunt hæc, Religioso omine nominat multitudo Nonas, Idus, Calēdas: Cicero Cal-

In Verrē. lendis, Nonis, Idibus dixit. quannus hoc pronuntiatione solvatur, ac temporum diuisione hoc dici videre possimus. Ea Asconij verba siue integra sint, siue corrupta, hunc tamē sensum habere mihi videntur, Quod Cic. contra vulgi consuetudinē, religionis parū memor (si ea religio ac non potius superstitio dicenda est, qua diligenter cauebant Romani ne Calendas primo loco: secundo, Nonas: tertio, Idus nominarent, quòd id & malè ominosum esse & nescio quid sinistri portende-

re

re existimarent) *Calendis, Nonis & Idibus* dixerit, consuetum ordinem inuertens, id excusari usquequaque posse videatur. Nimirum hoc pronuntiatione, inquit *Asconius*, solui possit, id est, excusari *Cicero* possit quod cursu orationis abreptus, quod superstitionis esset minimè seruarit. aut verò quod ipsemet *Cicero* ad diuisionem temporis potius (sic enim mensem diuidimus ut *Calendas* primo loco: *Nonas* secundo: *Idus* tertio nominemus) quàm ad vel religionem, ne dicam superstitionem, respectum habere voluerit.

Nonæ dictæ sunt vel ab eo quod à *Nonis* ad *Idus* nouem dies supputentur, vel quod *Nonæ* initium essent nouæ obseruationis, vel à nundinis quæ per tot dies durabant quot essent *Nonæ*. Scribit *Columella*, Manifestum esse nundinarum conuentus propterea usurpatos ut nonis tantummodo diebus res urbanae agerentur, reliquis administrarentur rusticae. Illis enim temporibus, inquit, *Proceres* ciuitatis in agris morabantur & cum Consilium publicum desiderabatur, à villis in Senatum accersebantur.

Idus à verbo antiquo & *Hetrusco* *Idu-*re, quod diuidere significat, quidā deducunt. quod scilicet *Idus* mensem medium diuidāt

Lib. 1. rei
rusticæ
numero
7. præfa-
tionis.

quod tunc temporis ferè fiebat, cùm Calenda & Neomenia in eundem diem recidebant. & in mensibus sex Nonas habentibus id semper contingebat.

In probl.
Romanis
22. aut 23.
problem.

Plutarchus aliam horum nominum
rationem reddit hīs verbis,

Cur tria mensis principia & dies quasi quosdam legibus præsstitutos habet (Romani) qui dierum idem intervallum in medio capiunt? An illud verum est quod Iuba in historia scribit, Magistratus Calendæ populū vocare & in quartum diem Nonas indicare solitos esse? Idus enim diem religiosum putabant. An illud magis quod Luna varietatibus tempora describentes, treis omnino singulis mensibus Luna mutationes fieri animadvertebant: primam cùm Soli congressa penitus occultatur. deinde cùm Solis radios ac

1 Σύνολος
Νοῦναια.
2 Μηνεσίης
3 Περσέας
787.

lumen elapsa ab occasu incipit apparere: postremo cùm Solaribus radiis collustrata plenilunium efficit. Nomināt autē (Romani) Luna occultationem cùm scilicet non apparet, Calendas: Quicquid enim occultè fit, clam

Plutarchi
codex cor
ruptus est
quem de
fectu codi

restituere
non potui.

fieri & celari Latine dicitur. Primam verò Lunā Nonas appellant, iustissimo quidē nomine Νεμῦναια ἢ τὰν & τὸ ἀπὸ τοῦ νέον & καὶ νεοῦ ὡς ἐπὶ νέμεις & ἐστὶν ὁ πρῶτος ἡμέρας, i. ut quæ Neomenia sit. etenim ipsi (Romani) novū ut &

nos

nos νέον & καλὸν, vocant. Idus autē aut pro-
pter speciē & vndiq, collucētis Luna pulchri-
tudinē, aut cognomē illud Ioui attribuentes.
Sed certissimū dierū numerū exequi nō opus
non ex eo quod parū abest calumniari. quā-
doquidē vel hoc tēpore quo ad summū Astro-
logia perveniū est, inequalitas tamē tempo-
rū, Mathematicorū peritiā vincit. ac eorū nu-
meros & supputationes sapissimē fallit & fu-
git. Hactenus Plutarch. qui fortē ridiculus
cuipiā videri possit, quod Calēdas inepta &
tāto viro indigna etymologia à verbo Latino
Celo deduci posse scribit: Quasi verò Luna
Calēdis sēper occultetur & clā fiat, ac nō etiā
aliquādo iisdē plena, aut, ut cōtingit, alio ali-
quo modo affecta sit. Idē & de nomine Idus
dici etiā possit. nam Idus quasi εἰδὸς ἔϊδου, i,
à speciē & pulchritudine, propter Luna tunc
collucētis speciē & pulchritudinē, nomen illi
tertiæ parti mēsis attributū esse dicit: unde &
quidā Eid^o per diphthongū EI potius q̃ Idus
per simplex I scribendū esse censent. Nonas
verò quasi Novas à Νέω, i, nouo idem auctor
deriuare videtur. Verū .n. Plut. à calumnia
fortē vendicari possit, si quis cōsideret ipsum
respexisse ad id quod veteres Rom. ad Luna
cursum menses suos exigebāt. & tum primā
Luna visitationem primumq, eius lumē dicē

quod tunc temporis ferè fiebat, cum Calenda & Neomenia in eundem diem recidebant. & in mensibus sex Nonas habentibus id semper contingebat.

In probl.
Romanis
22. aut 23.
problem.

Plutarchus aliam horum nominum
rationem reddit his verbis,

Cur tria mensis principia & dies quasi quosdam legibus præstitutos habet (Romani) qui dierum idem intervallum in medio capiunt? An illud verum est quod Iuba in historia scribit, Magistratus Calendæ populū vocare & in quartum diem Nonas indicare solitos esse? Idus enim diem religiosum putabant. An illud magis quod Lunæ varietatibus tempora describentes, treis omnino singulis mensibus Lunæ mutationes fieri animaduvertebant: primam cum Soli congressa penitus occultatur. deinde cum Solis radios ac lumen elapsa ab occasu incipit apparere: postremo cum Solaribus radiis collustrata plenilunium efficit. Nominat autē (Romani) Lunæ occultationem cum scilicet non apparet, Calendas: Quicquid enim occultè fit, clam fieri & celari Latine dicitur. Primam verò Lunā Nonas appellant, iustissimo quidē nomine Νεμῦναι ὅτι αὐτὴ τὸν νέον & καὶ τοὺς ἑπόμενους ἡμέρας θεωροῦσι τὸν νέον. i. ut quæ Neomenia sit. etenim ipsi (Romani) nouū ut &

nos

1. Eὐρόδωτος
Νοῦμναι.
2. Μαρκελλὸς
3. Πλούταρχος
181.

Plutarchi
codex cor-
ruptus est
quem de-
fectu codi-
cis
restituere
non potui.

nos νεὸν & καὶνόν, vocant. Idus autē aut pro-
pter speciē & vndiq; collucētis Luna pulchri-
tudinē, aut cognomē illud Ioui attribuentes.
Sed certissimū dierū numerū exequi nō opus
non ex eo quod parū abest calumniari. quā-
doquidē vel hoc tēpore quo ad summū Astro-
logia peruentū est, inaequalitas tamē tempo-
rū, Mathematicorū peritiā vincit. ac eorū nu-
meros & supputationes sapissimē fallit & fu-
git. Hactenus Plutarch. qui fortē ridiculus
cuipiā videri possit, quod Calēdas inepta &
tāto viro indigna etymologia à verbo Latino
Celo deduci posse scribit: Quasi verò Luna
Calēdis sēper occultetur & clā fiat, ac nō etiā
aliquādo insdē plena, aut, ut cōtingit, alio ali-
quo modo affecta sit. Idē & de nomine Idus
dici etiā possit. nam Idus quasi ἰδούτ' εἰδύς, i,
à speciē & pulchritudine, propter Luna tunc
collucētis speciē & pulchritudinē, nomen illi
tertia parti mēsis attributū esse dicit: unde &
quidā Eid' per diphthongū EI potius q̄ Idus
per simplex I scribendū esse censent. Nonas
verò quasi Nouas à Νέω, i, nouo idem auctōr
deriuare videtur. Verū .n. Plut. à calumnia
fortē vendicari possit, si quis cōsideret ipsum
respexisse ad id quod veteres Rom. ad Luna
cursum menses suos exigebāt. & tum primā
Luna visitationem primumq; eius lumē diē

Calendarum effecisse, id est, Calendas cum Nouilunio seu Νεμῦνία concurrisse. item & Nonis ipsam cauam seu falcatam in sinum fuisse & quasi nouam: Idibus autem ipsam plenam & pleno orbe lucentem eoque speciosissimam & pulcherrimam fuisse.

Porro Καλενδῶν Ιουλίων κὶ Ιδῶν, id est, Calendarum Iulij & Iduum meminit Galenus ex Hera. cap. 2. lib. 1 compositionis pharma. secundum locos, numero. 2.

Nominum mensium Romanorum ratio.

IANVARIUS. A

Ianuarius à Iano bicipiti deo dictum volunt. quod & adnotat Varro lib. 2 de lingua Lat. apud quem princeps deo pro bicipiti male legitur. Scribit Macrobius, Ianuarium esse bicipitis dei mensem respicientem ac prospicientem transacti anni finem, futurique principia. à Numa introductum, qui, ut & ante in anno Numa ex Plutarcho dictum est, ordinem mensium immutauit, Martio, qui primus fuerat, tertium tribuens locum. De hoc Plutarch. problematum Rom. problemate 17, ita proponit & quaerit,

Quid

Quid est quòd Ianuarium Romani principium anni faciunt? Antiquis enim temporibus Martius primus omnium numerabatur. quod cum multis signis perspicui potest, tunc eo maximè quòd quintum à Martio & sextum, & reliquos deinceps usque ad extremum à Martio numerat: Decembrem enim nouissimum appellant, à Martio scilicet recedentes. Ex quo nonnulli opinati sunt veteres Romanos non XII, sed decem mensibus annum complexisse. & ob eam rem quibusdam mensibus plures quàm triginta dies addidisse. Sunt qui monumentis literarum mandarunt Decembrem à Martio decimum computari: hunc & deinceps sequi Ianuarium: Februarium esse in quo & purgationibus videntur & mortuis parentant anno finiente. Hunc postea ordinem immutatum esse constat. & Ianuarium primum omnium numerari ceptum. quòd primo eius mensis die (quæ Calendas Ianuarias appellant) primi Consules exactis regibus creati sunt. unde Plutarchus In Mario. scribit, Marium Calendis Ianuarij (quod initium, inquit, anni Romani est) ex Africa cum exercitu transuectum, Consulatum accipisse, &c. Verisimilius illud quod quidam dicunt, Martium à Romulo primum omnium fuisse numeratum, quòd homo acer & belli-

cosus atque adeo bellandi amore insanus Marte satum se esse existimans parentis sui cognomen ceteris mensibus preponendū censuit. Numa Pompilius deinde vir pacatus & pacis atque ocij studiosus, cum ciuium animos à bello ad agriculturam traducere contendisset, Ianuario inter mēses principatum dedit: & Ianum quasi ciuilem & agricultura magis quàm rei bellicæ studiosum ad summos honores cultumque prouexit. Sed vide ne Numa Pomp. magis consentaneum naturæ, quantum ad nos attinet, anni principium sumpserit. Omnino enim eorum quæ in circulo circunferuntur, nihil est quod aut natura extremum sit, aut primum: sed lege factū ut alij aliud statuant anni principium. Optimè verò qui post hybernum tropicū annum inchoant, cum Sol finem ulterius progredi faciat, rursus ad nos se recipit. fit enim naturale quodammodo huiusmodi principium quo & lucis tempus nobis augetur, tenebrarum verò & noctis diminuitur. princeps deniq; & totius substantiæ fluxa auctor propius accedit.

Problem.
Rom. 20.

Idem etiam ibidem querit, Cur Ianū bifrontem esse autumant? sic enim eum & fingunt & pingunt. An quòd Græcus Perrhebus fuit? sic enim literis proditum est. Is postea cum in Italiam traiecisset & apud Barbaros

baros confedisset, linguam simul cum victu commutavit. An illud potius quòd Italos agrestes ac Barbaros ad vita humanitatē cultumq, traductos, & agros colere & rempub. administrare instituit.?

Meminit & idem auctor eiusdem mensis etiam problemate 53, Quid est, inquit, quòd Idib. Ianuariis permissū est ut tibicines muliebri habitu urbem lustrent? Tu si placet vide locum apud ipsum Plutarchum.

FEBRUARIUS. D.

Hunc secundum mensem instituisse Numam Februoque deo, qui lustrationum potēs creditur, dicauisse tradit Macrobius. Lustrari autem eo mense necesse erat ciuitatem, quo statuit ut iusta diis manibus soluerētur. Varro, Februarius, inquit, ab diis inferis appellatus: quòd tum his parentent. ego, inquit, magis arbitror Februariū dici à die Februato. quòd tum februatur populus. i. à Lupercis nudis lustratur: & idem alio loco, Cū rex ferias menstruas Nonis Februarij dicit, hunc diem Februatum appellat: Februum Sabini purgamentum: Hac Varro. Caterū Febrū deum nonnulli Plutonem vocant. Plutar. Februarius quasi Lustralis dictus est. Expiationem enim Februa significant & tunc mortuis parentant. Vnde Ouidius,

Cap. 14.
1. Satur.

De lingua
Lat. 2.

In Numa.

At Numa nec Ianum nec auitas præterit umbras.

Sciendum verò etiam est veteres Romanos Februarium nō solum duodecimum & ultimum mensium constituisse: sed & vicesimum tertium eiusdem diem ultimū totius anni effecisse, eoque quia terminus anni esset, Terminalia appellauisse. ac post ipsa eorū dierum numerum, qui ad annuam Solis rationem deessent, intercalauisse. cuius dicti & Varronem & Ouidium testes habeo. Varro, Terminalia, quodvis dies anni extremus constitutus. duodecimus enim mensis fuerit Februarius, &c. Ouidius Fasto. 2,

Locus hic corruptus apud Varronem l. 2. de lingua Lat.

Qui sequitur Ianum veteris fuit ultimus anni.

Tu quoque sacrorum Termine finis eras.

Lib. 2. de legibus.

Sed & Cicero haec habet, Sed mensē, credo, extremum anni, ut veteres Februarium, sic hic (Decius Brutus) Decembrem sequebatur. Huius rei rationē reddit Plutarchus in problemat. Rom. his verbis, Quid est quod cum ceteri Romani Februario mortuis inferia nittere & parentare consueuissent, Decius & Brutus, ut Cicero scribit, id Decēbri faciebant? Hic autem fuit primus qui Lusitaniam inuasit: qui Lytham flumen primus

J. Brutus faciebat.

mus traiecit. An quia ut vesperi & mense exacto multi parentare consueverunt, sic in fine anni mense nouissimo mortuos honore & inferiis prosequerantur? est autem Decem ber mensum omnium extremus: & quæ sequuntur. Sanè in fragmentis legum Duodecim tabularum sic habetur, Vt mensis Februarius qui Numæ instituto postremus erat, deinceps esset. utique eo mense post Termina alterna annis eorum dierum qui ad annum Solis rationem deessent intercalatio fieret, &c. Hanc verò intercalationem alternis annis dierum viginti duorum: alternis viginti trium fuisse notat Macrobius. Porro hos dies Cato ille M. Porcii filius, (quem egregios de iuris disciplina libros reliquisse auctor est Gellius) mensem Intercalarium nominat: quem addititium esse putat. omnesque eius dies pro momento obseruat, extremòq; diei mensis Februarij attribuit. ut tit. De rerum & verborum significatione, L. 98. Id verò Macrobius Græcorum imitatione factum credit, qui menses suos Embolimos ad anni sui finem, ut antè dictum est, intercalabant. Quanquam una res, inquit, ille à Græcis differebant Romani, quòd illi coepto mense ultimo: Romani non confecto Februario, sed post vicesimum tertium eius diem

Cap. 15.
Satur. 1.

intercalabant, Terminalibus iam peractis. cum reliquos mensis Februarii dies, qui erant quinque subiungebant veteri sua religionis more, ut Februarium omnino Martius sequeretur. Hunc verò intercalarium mensem Iulius Caesar postea sustulit, effecitque ut annus tandem dierum trecentorum sexaginta quinque esset, ac unus dies quarto quoque anno intercalaretur: ut est apud Suetonium in Iulio. Caterum anno in eam etiam quam hodie retinemus formam redacto, vicesimus quartus Februarii dies, qui intercalationi dicatus est, priores Calendae intercalares dicebatur. sicuti & vicesimus quintus, ut coniectare est, posteriores. quanquam totos reliquos à vicesimo quarto dies in finem mensis ita etiam appellatos fuisse iure fortasse quis contendat. Cicero ad Ligarium, Ego idem, inquit, cum ad secundum Calendas intercalares priores rogatu fratrum tuorum venissem ad Casarem, &c. Significat Cicero se diebus duobus ante Calendas intercalares priores .i. ante vicesimum quartum Februarii venisse secundum ad Casarem: id autem est vicesimo secundo die Feb. Nam hic dies biduo antece-

XXIII, Februarii: ut priores dixerit ad differentiam posteriorum Calendarum intercalarium, id est, vicesimi quinti, revera interpositi

Epistola
14. lib. 6.
epistolarum
ad Lentulum
& alios.

terposititii & intercalarii, vel etiam illorum dierum qui ab illo sunt ad Calendas usque Martias. Caterum vicesimus quartus Calenda priores intercalares abusuè dicitur. quippe re vera posterior nō prior intercalatur, sed quia is intercalationem proximè antecedit, imò verò vnus & idem est cum intercalario, iccirco priores Calenda intercalares dicitur.

Quod & notandum in posterioribus Calendis, i. his diebus quibus à vicesimo quarto incipientes dicimus sexto, quinto, quarto, tertio, pridie Calēdas Martias. quòd scz. ij dies intercalationē sequantur potius quàm quòd intercalentur. quo sensu mensis Februarius etiā mēsis intercalaris dicitur: nō quòd totus intercaletur: sed quòd eo ipso intercalatio fiat. Iuxta quod significatū verè Q. Mutius dixit: Mensis, inquit, intercalaris cōstat ex diebus XXIX. Contrà alio sensu mensis illorū dierum viginti duorum aut viginti trium (quem alternis annis solitum esse intercalari suprā dixi) intercalaris dicebatur, quòd totus scilicet intercalaretur: vt intercalaris mensis duplicem hunc interc. etum, habeat: sitq; vel qui totus intercalatur vel etiam quo fit intercalatio. De intercalatione seu Bissexto Celsus Iureconsultus in Lib. dige-
 hac verba, Quum Bissextus Calendis est, florum 28.
lc. 98.

Locus
Iurisc.
explica-
tus.

" nihil refert priore an posteriore die quis nat⁹
 " sit : & deinceps sexto Calendas eius natalis
 " dies est. Nam id biduum pro uno die habe-
 " tur : sed posterior dies intercalatur non prior.
 " Ideo quo anno intercalatū non est, sexto Ca-
 " lendas natus : cum Bissextus Calend. est, pri-
 " orem diem natalem habet. Hac verba satis
 implexa & concisa breuitate antiquitati to-
 ti consueta eoque obscura, hunc mihi sensum
 habere videtur, Quoties Bissextus est (is au-
 tem quarto quoque anno in sextum Calen-
 das Martias incidit & is dies Calendæ in-
 tercalares dicitur) duo dies p uno occurrūt;
 prior ac posterior intercalarius. Et si autē duo
 dies esse videntur, vnius tamen loco haben-
 tur & in vnum coincidunt : ita ut posterior
 solum momentum temporis occupet, & cum
 priore ita confundatur, ut nō absurdē si quis,
 verbi gratia, posteriore natus sit, is & sexto
 Calendas Martias & priore die natus
 esse dicatur. ut in summa nihil referat utro
 quis natus sit, priore an posteriore : cum utro-
 uis natus priorem semper natalem habeat.
 Certē erque dies in Ephemeridibus eadē
 Alp' bethi litera notatur, nempe F. quæ
 no Bissextili in iisdem geminari solet, eó-
 que tum bis sexto Calendas Martias (unde
 & Bissextio nomen) dicere compellimur,
 utrique

Bissexti ap-
p. thetio
vnde.

utrique diei eandem appellationem tribuentes. ut iis argumentis id biduum pro uno eodémque die haberi constet, ac neque posteriorem computari. Porro intercalationis etiam meminit Cato in lib. de re rust. numero 150. eius dico intercalationis quæ ferè solidum mensem capiebat.

Intercalatio apud Catonem.

MARTIVS. D.

Hunc primum mensem in Romuli ordinatione fuisse ac eundem Marti suo genitori dicauisse pluribus antè in Romulo & post sparsim in Ianuario ex Plutarcho & Ouidio ostendimus. Festus Pomp. Martius mensis initium anni fuit & in Latio & post Romam conditum eo quòd gens erat bellicosissima: cuius rei testimonium est quòd posteriores menses, qui annum finiunt, à numero appellati ultimum habent Decembrem.

APRILIS. G.

Hunc mensem alij ἀπὸ τῆς ἀρεῆς, id est, à spuma unde Venus orta creditur: alij ab ipsa Venere, quam Aphroditim Græci dicunt, deductum volunt. Sacra enim huic deæ hoc mense sunt: Plutarcho in Numa. Et Var 9, Secundus menses (scilicet Aprilis) ut Fuluius. Tribit & Iunius Gracch. à Venere, quòd easit. Cædém. Cuius nomen, inquit, magis puto dictum quòd Ver omnia aperiat, Aprilem.

2. de fing. Latin.

*Hanc Romulirationē fuisse asserunt ut hūc
 Aprilem nominaret qui secundus esset,
 quod primum à patre suo Marte: secundum à
 Venere AENEAE matre nominādum putaret:
 alii Aprilem quasi Aperilem dictum volūt.
 Nam cū ferè ante AEquinoc̃tium VERNUM
 triste sit calum & nymbis obductum: sed &
 mare nauigantibus clausum, terra etiam i-
 p̃sa sit aut aqua aut pruina aut niuib. cōte-
 cta, aut gelu etiam indurata, ut omnia emor-
 tua videantur: ea tamen omnia Verno tem-
 pore ita mitescunt, ut Aprili terra sese ape-
 riat, & plantæ cū flores tum folia pandant
 & ipsæ etiam aperiantur. Cū ergo plantæ
 omnes hoc tempore aperire se in germeu in-
 cipient, idque maximè Aprili contingat, his
 de causis Aprilem quasi Aperilem dictum
 esse meritò quis credat. Quod & notat Plu-
 tachus in Numa: Et Ouidius libro quarto
 Fastorum,*

*Sed Veneris mensē Græco sermone notatū
 Auguror, à spūmis est dea dicta maris.
 De Aprili plura vide eo loco apud Ouidium.*

MAIVS. B.

*Hunc tertium Romulus posuit in anni or-
 dinatione. quem, quia populum in maiores
 iunioresq; diuisisse ferūt, ut alia pars consilio,
 altera*

in Numa.

altera armis rempublicam tueretur, in honorem utriusque etatis hunc Maium, illum Iunium nominavisse. Alii à Maio deo qui idē Iuppiter est. Alii à Maia Vulcani matre & Mercurii, cui sacer est hic mensis, dictum volūt. quod etiam notat Plutarchus: qui etiam in problematis Romanis querit, Quid est, inquit, quod Maio mense circa pleniluniū, de ponte Sublicio simulachra in Tyberim iacentes, Argeos ea quæ deiiciuntur appellāt? &c. Et ibidem post, Cur mense Maio uxores non ducunt (Romani?) An quod inter Aprilem & Iunium medius interiectus est: quorum quum alter Veneri, Iunoni alter dicatus sit, deabus scilicet quæ nuptiis præsunt, aut parū antè capiūt, aut parum expectant? An quod hoc mense maximò piaculo utuntur, effigies modò de ponte deiicientes cū prius homines consuevissent? Vnde flaminicam Iunonis sacerdotem tristem esse eo tempore: quippe quæ ut eo mense nullo cultu utantur moris est. An quod plerique Latinorum hoc mense mortui parentant, & ob eam causam Mercurium quoq; eodem mense venerantur, qui Maia cognominis est? An, ut quidam dicūt, Maius à maioribus natu appellatus est, Iunius à iuniorib⁹? Nuptiis verò accommodatus est iunior, ut inquit Eurip. nā senectus Ve-

In Numā.

Probl. 29.
& 84.

nerem valere iubet, ipsaque Venus senibus infensa est. Abstinent igitur Maio nuptiis, Iunium expectantes qui Maium ordine excipit: Hactenus Plutarchus. Varro, Tertius à maioribus Maius: Quartus à iunioribus Iunius. Festus Pomp. Maius mensis in compluribus ciuitatibus Latinis ante Urbem cond. fuisse videtur: qua ex causa utrum à maioribus, ut Iunius à iunioribus, dictus sit, an à Maia quòd scilicet Mercurio filio eius res diuinæ fiant solennes? an quòd ipsi dea in multis Latinis ciuitatibus sacrificia fiebāt ipso mense desinente? Idem, Idus Maij, inquit, mercatorum dies festus erat, quòd eo die Mercurii ades esset dedicata.

IUNIVS. E.

Fest. Pōp. Iunius vel à iunioribus, ut suprā dictum est, vel per syncopē à Iunonius & Iunonialis quo nomine antea vocabatur. Nam Iunonis Moneta ades Calendis Iunii dedicata est. Alij à Iunio Bruto qui primus Romæ Conf. factus est, dictum volunt. quòd hoc mense, id est Calendis Iunij, pulso Tarquinio sacrum Carn. dea in Calio monte voti reus fecerit. Vid. > quæ paulò antè ex Ouidio citauimus > hoc mense.

IULIVS. G.

Hic mensis in Romuli ordinatione quintum

tum in ordine locum tenebat. unde & Quintilis tum dicebatur. Varro, Dehinc quintus, Quintilis: & sic deinceps vsq; ad Decembrē à numero. Sed postea in honorem Iulij Cæs. Festus
Pomp. Imperatoris primi Iulius est appellatus. & quod ad quartū Idus ipsius mēsis idē Iulius esset procreatus. Plutar. in problematis Ro- Probl. 98. manorū, Cur Idibus Sextilis diem festum agunt serui ac serua omnes? Vxores aut capita nudare ac lauare consueuerunt? An propter Seruium regem quem eo die serua natum & in lucem editum ferunt, vacationem ab opere habent serui? Capitis autem lauatio ab ancillis cæpta propter diem festū ad liberas quoque processit, &c.

AUGVSTVS. C.

Hic & Sextilis etiam antea vocabatur. quod sextum in anni ordinatione à Martio inita supputatione locum tenebat. Mutato tamen postea nomine in honorem Augusti Cæsaris Imperatoris secundi Augustus dictus est de eius nomine: & quod Augustus o mense primum Cōsulatum iniisset, & tres i. iūphos in urbem intulisset: quod item A Egyptu. hac mense in populi Romani potestatem ab eo redacta esset. Plutarchus in Problematis Rom. Probl. 35.

Quid est quòd Metellus Pont. Max. factus alioqui prudens ac ciuilis post Sextilem mēsem, qui nunc Augustus dicitur, vetuit auspiciari? &c.

SEPTEMBER. F.

OCTOBER. A.

Septembrem & Octobrē Domitianus suis cognomētis insigniuit. sed non diu ita vocati sunt. statimque post cadē eius pristina nomina recuperauerunt. Soli postremi duo suas semper appellationes retinuerunt:

NOVEMBER. D.

DECEMBER. F.

Hi quatuor postremi menses ordinis quifque sui nomen retinuerunt. Ex quo facile intelligere licet Romanos initio non duodecim sed decem tantum menses habuisse & Marti primum fuisse. quod & notat Plutarchus in Numa. iccirco enim September quod à Martio septimus sit: October quod octauus: Nouember quod nonus ab imbre, id est à bruma seu post brumam sit, id est imbrem

*imbrem & hyemē. Est enim imber pluvia aut
 grandinis lapsus & agmen. qua significatio-
 ne imbrem pluvia & imbrem grandinis
 dicimus. Erat verò tum Martius post imbrem
 primus, & ab eo inita supputatione men-
 sis hic, verbi gratia, September, ille Octo-
 ber dictus est. Ordinis videlicet quis-
 que sui nomen à Martio retinentes
 ex numero. Sed quod ad Decem-
 brem attinet vide quæ de
 eo antè ex Plutar-
 cho in Februa-
 rio dixi-
 mus.*

Imber.

Finis tractationis anni Romani.

1012888

Ianuarius habet	25	Octauo
dies XXXI.	26	Septimo
	27	Sexto
1 Calēda Ianuarij	28	Quinto
2 Quarto Nonas	29	Quarto
3 Tertio Nonas	30	Tertio
4 Pridie Nonas	31	Pridie Calen-
5 NONÆ		das Februarij
6 Octauo Idus		
7 Septimo Idus		Februarius dies
8 Sexto Idus		habet XXVIII. &
9 Quinto Idus		Bissexto XXIX.
10 Quarto Idus		
11 Tertio Idus	1	CAL. Februarij
12 Pridie Idus	2	Quarto Nonas
13 Idus	3	Tertio Nonas
14 Decimo nono	4	Pridie Nonas
Calendas Februarij	5	NONÆ
15 Decimo octauo	6	Octauo Idus
16 Decimo septimo	7	Septimo
17 Decimo sexto	8	Sexto
18 Decimo quinto	9	Quinto
19 Decimo quarto	10	Quarto
20 Decimo tertio	11	Tertio
21 undecimo	12	Pridie Idus
22 Vndecimo	13	Idus
23 Decimo	14	Decimo sexto
24 Nono	8 8	Calendas Martij

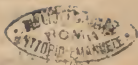
15	XV. Calēd. Mar.	10	Sexto
16	XIIII	11	Quinto
17	XIII	12	Quarto
18	XII	13	Tertio
19	XI	14	Pridie
20	X	15	Idus
21	IX	16	XVII Cal. Apr.
22	VIII	17	XVI
23	VII	18	XV
24	VI	19	XIIII
25	V	20	XIII
26	IIII	21	XII
27	III	22	XI
28	Pridie Calendas	23	X
Martias		24	IX
Martius habet dies XXXI.		25	VIII
		26	VII
		27	VI
		28	V
1	Calendæ Martij	29	IIII
2	Sexto Nonas.	30	III
3	Quinto Nonas	31	Pridie Calēd.
4	Quarto Nonas	Aprilis.	
5	Tertio Nonas	Aprilis habet dies XXX.	
6	Pridie Nonas		
7	NONÆ		
8	Octavo Idus		
9	Septimo	I	CAL. Aprilis

2	Quarto Nonas	30	Pridie Cal. Maij
3	Tertio Nonas		
4	Pridie Nonas		Maius xxxi.
5	NONÆ		dies.
6	Octavo Idus		
7	Septimo Idus	1	Cal. Maij
8	Sexto Idus	2	Sexto Nonas
9	Quinto Idus	3	v
10	Quarto Idus	4	iiii
11	Tertio Idus	5	iii
12	Pridie Idus	6	Pridie Nonas
13	IDVS	7	NONÆ
14	xviii Cal. Maij	8	Octavo Idus
15	xvii	9	vii
16	xvi	10	vi
17	xv	11	v
18	xiiii	12	iiii
19	xiii	13	iii
20	xii	14	Pridie Idus
21	xi	15	IDVS
22	x	16	xvii Cal. Iunij
23	ix	17	xvi
24	viii	18	xv
25	vi	19	xiiii
26	v	20	xiii
27	iiii	21	xii
28	iii	22	xi
29	ii	23	x

24	IX	10	Quarto
25	VIII	11	Tertio
26	VII	12	Pridie
27	VI	13	IDIBVS
28	V	14	Decimo octauo Ca-
29	IIII		lendas Iulij
30	III	15	XVII
31	Pridie Calendas	16	XVI
Iunij.		17	XV
		18	XIIII
Iunius dies habet		19	XIII
xxx.		20	XII
		21	XI
1	CAL. Iunij	22	X
2	Quarto Nonas	23	IX
3	Tertio Nonas	24	VIII
4	Pridie Nonas	25	VII
5	NONÆ	26	VI
6	Octauo Idus	27	V
7	Septimo	28	IIII
8	Sexto	29	III
9	Quinto	30	Pridie Cal. Iulij

Et hæc hætenus

Reliquos sex menses ad eandem m.
thodum ac supputationem exi-
gere poterit Le-
ctor.

Πάντα ἀνδρόπινα πλάγματα
κύκλῳ:

